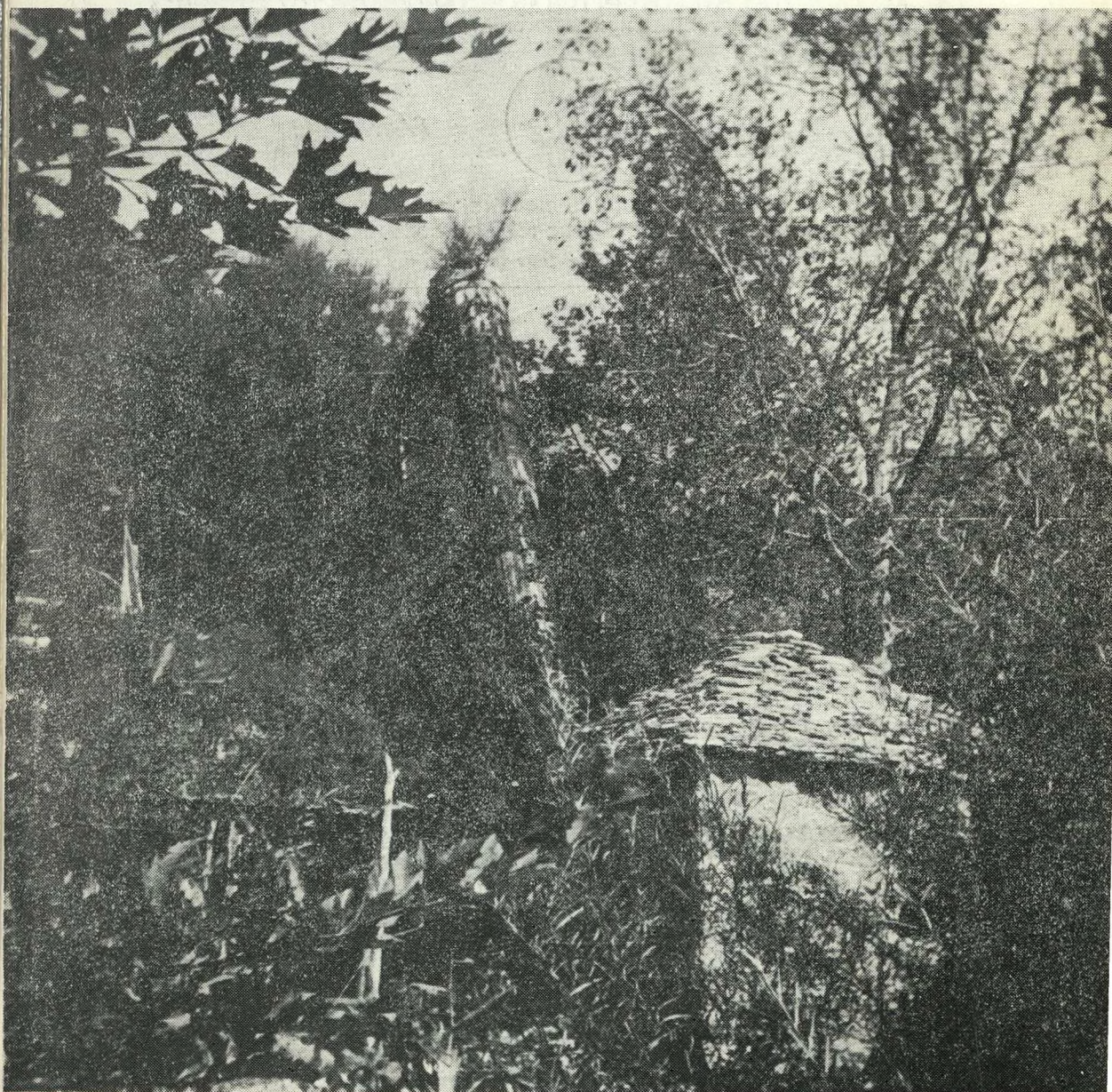

Μικροχωρικά ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ Γράμματα

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ»
(ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 1885)

Βραβείο Ακαδημίας

Αθηνών

Κυκλοφορεί ανάμεσα στους Μικροχωρίτες του εσωτερικού και του εξωτερικού καθώς και τους φίλους του Μικρού Χωριού Ευρυτανίας.

(Σημ.: Τα ενηπόγραφα άρθρα εκφράζουν τη γνώμη του συγγραφέα τους)

Περίοδος Β' — Χρόνος 22ος
Τόμος 7ος, Αρ. φύλλων 49 - 50
Απρίλιος 1991 - Μάρτιος 1992
Ετήσια συνδρομή:
Εσωτερικού: Δρχ. 500
Εξωτερικού: Δολ. 50
Εταιριών, Ν.Π.Δ.Δ. κλπ.
Δρχ. 2.000

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:
Σύνταξης: Μέν. Κουτσούκης
Αγλαύρου 19 - 21 — Αθήνα 117 41
Τηλ. 92.38.197
Τυπογραφείου: Δημ. Πλατής
Γερανίου 7 — Αθήνα 105 52
Τηλ. 52.27.059 — FAX 52.46.855

Φωτογραφία εξωφύλλου: Ο Μύλος του «Κατζιά» πριν ερειπωθεί, (1960)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

— Μνημεία Αγροτικής ζωής και Βιοποριστικής Τέχνης του Μεν. Κουτσούκη	1
— Μια χαμένη αξία, ποίημα του † Δημ. Ντελή	2
— Ο Όσιος Ευγένιος ο Αιτωλός, του Αιδ. Πολύκαρπου Τύμπα	3
— Η Παναγία η Προυσιώτισσα, του Δημ. Κουτσουλέλου	10
— Κοινωνική Πρόνοια και Υγιεινή στην Ευρυτανία, του Γεωργίου Μοναστηριώτη	15
— Ο Βασιλιάς Εύρυτος, του Δημ. Φαλλή	18
— Και Διηγώντας τα μη κλαις, του Χρ. Γιαννακόπουλου	19
— Χριστούγεννα, ποίημα του Δημ. Κολλημένου	25
— Απ' όσα θυμάμαι, του Στ. Γεωργούλη	26
— Ένας Πρόεδρος θυμάται: Δημ. Τσατσαράγκος	29
— Οι Γυναίκες του Χωριού μας, του Μεν. Κουτσούκη	31
— Η Αετόβρυση, ποίημα του Φώτη Πανογιώργου	33
— Υπάρχει στην Ελλάδα κρίση; του Γ. Σταυράκη	34
— Ξωτικό, ποίημα του Στ. Παρζάλη	36

(Συνέχεια και στην 3η σελίδα του εξωφύλλου)

ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΠΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Του Προέδρου της Αδελφότητας ΜΕΝΙΟΥ Σ. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗ

Η αλματώδης «πρόοδος», η εξέλιξη της τεχνολογίας και γενικά οι ταχύτατες αλλαγές που συμβαίνουν γύρω μας, στο όνομα της ανάπτυξης ή μη, τείνουν να αφανίσουν τα στοιχεία της ιστορικής αλλά κατά κύριο λόγο της πολιτιστικής μας ταυτότητας. Το αυτοκίνητο, ο ηλεκτρισμός, το τσιμέντο, ο πλαστικοποιημένος καταναλωτικός τρόπος ζωής χωρίς να το συνειδητοποιούμε αλλοιώνουν καθημερινά την ζωή, που γνωρίσαμε ως τώρα, την παράδοση. Κανείς, βέβαια, δεν μπορεί να αρνηθεί την πρόοδο και την εξέλιξη. Όμως οι ρίζες μας, ό,τι αποτελεί την παράδοση, δεν πρέπει να χάνονται γιατί αποτελούν μέρος της ιστορίας μας, της ύπαρξής μας. Όπως σε κάθε χωριό έτσι και στο δικό μας σώζονται ακόμη μερικοί τόποι και μερικά μνημεία της παραδοσιακής αγροτικής ζωής, Αυτά «δένουν» τους παλπούς με τον τόπο, όπου γεννήθηκαν και μεγάλωσαν, αλλά και τους νεώτερους με την παράδοση. Αξίζει γι' αυτό και επιβάλλεται να τα αναδείξουμε, να τα διατηρήσουμε και να τα συντηρήσουμε. Ως τέτοια μνημεία μπορούμε να επισημάνουμε μεταξύ πολλών άλλων:

1. Τους παλπούς νερόμυλους. Το χωριό είχε τουλάχιστο τρεις τέτοιους μύλους δηλ. του Παπαδογιάννη, του Κατζιά, του Γιώτα σε ειδυλλιακές πραγματικά τοποθεσίες. Ο καθένας απ' αυτούς έχει την ιστορία του, που είναι συνυφασμένη με την ζωή του χωριού μας. Σήμερα σώζονται μόνο ίχνη τους. Πρέπει γι' αυτό το ταχύτερο να αναληφθεί προσπάθεια αναστήλωσης, ανακατασκευής και συντήρησης ενός τουλάχιστον τέτοιου μύλου, που εκτός των άλλων θα αποτελέσει και σημείο τουριστικού ενδιαφέροντος.

2. Τα αλώνια. Σήμερα σώζεται ο ιστορικός χώρος του Νοκολού, όπου υπήρχαν 5-6 αλώνια. Βέβαια τα «πάνω αλώνια» δεν υπάρχουν πιά! Γι' αυτό είναι επιτακτικό να αναστηλωθούν, με ελάχιστα έξοδα, 2-3 απ' αυτά που υπήρχαν στο Νοκολό. Εθελοντική εργασία και μερικές πλάκες είναι αρκετά. Κάποιος από τους παλαιότερους μπορεί να μας πει, να μας γράψει ποιοι είχαν αλώνια, εκεί, και πώς τα λειτουργούσαν ή τα συντηρούσαν. Τους θερινούς τουλάχιστο μήνες, τα αλώνια ήταν επίκεντρο της αγροτικής ζωής.

3. Το «κεραμοποιείο» και η Ασβεσταριά ήταν χώροι καθαρά βιοποριστικής τέχνης με ατομική ή συλλογική βάση, που μπορούν ακόμη να επισημανθούν και να χαρακτηρισθούν ως χώροι ιστορικού ενδιαφέροντος για το χωριό μας. Μια μικρή περιγραφή αρκεί και να υπάρχει ο ανάλογος καθαρισμός και σεβασμός στον χώρο.

4. Τα κάλντερίμια. Είναι τα δρομάκια που είναι στρωμένα με ντόπια πέτρα, αλλού άσπρη ή κόκκινη και αλλού «σούμελη».

Σήμερα σώζονται ελάχιστα (4 - 5) τέτοια στον παλιό οικισμό, (προς Γούμενο, προς Φαλή, προς Κρυ, προς Λόγγοβες - Νεράκι, προς Μέρσιες), ίσως και άλλα που έχουν ξεφτίσει ή σκεπάστηκαν με τσιμέν-

το. Τα καλντερίμια είναι μνημεία όχι μόνο λαϊκής κατασκευής, οδοποιίας, αλλά προ παντός συλλογικής δουλειάς και ατομικών προσφορών προς το σύνολο. Οι καζαντισμένοι στην Πόλη συναγωνίζονταν σε τέτοιες κοινωφελείς προσφορές, ποιος δηλ. θα φτιάξει το καλύτερο καλντερίμι με άξιους τεχνίτες. Μακάρι και σήμερα να βρεθούν χορηγοί σαν τους παλπούς για συντήρηση στο παλιό χωριό ή για κατασκευή σύγχρονων, στο νέο οικισμό. Δυστυχώς η κατολίθηση αφάνισε τα καλύτερα «καλντερίμια», που οδηγούσαν στον «απάνω-μαχαλά».

Στην Ευρώπη αναδεικνύουν και διατηρούν τα καλντερίμια σαν μέρος της ιστορίας τους. Εμείς ανύποπτοι, αλλά και ακαθοδήγητοι ή απληροφόρητοι για την «αξία» τους, τα θάβομε με τσιμέντο, που το έχομε αναγάγει σε «πανάκεια» για όλες τις πληγές, κυρίως για χάρι του αυτοκινήτου δηλ. για χάρι της ευκολίας μας. Θάβομε έτσι την ιστορία μας, την ταυτότητά μας! Οι επισκέπτες όμως, οι ξένοι και ντόπιοι αυτά ψάχνουν να βρουν για να μας αξιολογήσουν πολιτιστικά και ιστορικά. Αν δεν φκιάχνομε σήμερα καινούργια, ας διατηρήσουμε τουλάχιστο τα λίγα που απέμειναν. Αλλά κι όταν στρώνομε τσιμέντο ακόμη και τότε με λίγη φαντασία μπορούμε να αφήσουμε προσεχτικά να φαίνεται η παλιά κατασκευή. Αξίζει τον κόπο.

5. Είναι ακόμη τα α υ λ ά κ ι α και άλλα παρόμοια σημεία που αγγίζουν τον καθένα ξεχωριστά και για τα οποία θα γράψομε σε άλλη ευκαιρία. Αναφέρομε μόνο αυτά, τα λίγα, τα πιο χτυπητά μνημεία (πλέον) ομαδικής ζωής στο χωριό μας. Επειδή αυτά υπήρξαν πόλοι γύρω απ' τους οποίους ζετυλίχθηκε η ζωή αιώνων, η ζωή των προγόνων μας, και, εν πολλοίς, γράφτηκε η ιστορία του χωριού μας. Αξίζει να τα προσέξομε.

Η Αδελφότητά μας, η οποία συνεχίζει εδώ και δύο χρόνια τώρα τις εργασίες για την ανακαίνιση της Πνευματικής Γωνιάς και την αναδιοργάνωση του Λαογραφικού Μουσείου θεωρεί την συντήρηση των παραπάνω μνημείων σαν μέρος της ευρύτερης προσπάθειάς της για την ιστορική ανάδειξη του Μικρού Χωριού, αλλά και την προσέλευση και ευχάριστη διαμονή σ' αυτό περισσοτέρων επισκεπτών.

Όλα αυτά έχουν επισημανθεί κατά καιρούς στους υπεύθυνους τοπικούς παράγοντες και ευελπιστούμε, ότι θα ευαισθητοποιηθούν ακόμη περισσότερο, ώστε να στηρίζουν ηθικά και υλικά αυτή την προσπάθεια, που ξεκίνησε η Αδελφότητά μας στο Μικρό Χωριό Ευρυτανίας.

Μ. Σ. Κ.

ΜΙΑ ΧΑΜΕΝΗ ΑΞΙΑ

Στην εποχή μας χάθηκε
μια ανθρώπινη αξία
είναι αυτό που λέγανε
«αδερφική φιλία».

Ο φίλος ήταν κάποτε
πιστός συμπαραστάτης

τώρα στη δύσκολη στιγμή
σου γίνεται «αποστάτης».

Όλα τα αντικατέστησε
η ηλεκτρονική μαφία
χάθηκε αυτό που έωννε
όλη την κοινωνία.

Δ. ΝΤΕΛΗΣ

Ο ΟΣΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Αιδ. Πολύκαρπου Τύμπα

(Λόγος πανηγυρικός που εκφωνήθηκε την Κυριακή 5 Αυγούστου 1991 στον ιερό Μητροπολιτικό Ναό της Αγίας Τριάδος Καρπεννησίου, επ' ευκαιρία της μνήμης του Οσίου Ευγενίου του Αιτωλού και κατά παράκληση του Σεβασμιωτάτου κ.κ. Νικολάου).

«Τη παιδεία τη θύραθεν σεαυτόν γυμνασάμενος και του Θείου Πνεύματος ενδυσάμενος την πανοπλίαν Ευγένιε, σοφίας της άνωθεν υποφότης αληθής και ταμείον πολύτιμον αναδέδειξαι εν καιρώ της δουλείας κατευθύνων προς τας τρίβους τας ευθείας των Ορθοδόξων το πλήρωμα».

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,

τίμιο πρεσβύτεριο, αδελφοί μου χριστιανοί.

Η αγία μας Εκκλησία τιμά σήμερα τη μνήμη του οσίου Ευγενίου του Αιτωλού και προβάλλει ενώπιόν μας το ολόφωτο παράδειγμά του προς μίμηση. Ιδιαίτερα η πόλη του Καρπεννησίου και ολόκληρη η Ευρυτανία, συνελθούσα επί το αυτό, χαίρει και πανηγυρίζει «τον ένθεο διδάσκαλο και σοφό θεορρήμονα Ευγένιο, τον οδηγό των πιστών», τον και κτήτορα του πανσέπτου τούτου Ναού, και προστάτη της

Ο όσιος Ευγένιος ο Αιτωλός υπήρξε πράγματι μία εξέχουσα προσωπικότητα με πλούσια πνευματική καρποφορία, αφού επί έξι και πλέον δεκαετίες του 17ου αιώνα έτρεφε και ανέπτυσε με τους πνευματικούς του καρπούς πλήθη μαθητών, και ανήγειρε Σχολεία και Εκκλησίες στα δύσκολα εκείνα χρόνια της Τουρκοκρατίας, όπου ο Ελληνισμός και η Ορθοδοξία «διήρχοντο δια πυρός και σιδήρου» και όλα «τάσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά».

Η περιοχή του Καρπεννησίου και των Αγραίων έγινε τότε ένα ολόφωτο πνευματικό κέντρο εθνικής αναδημιουργίας και ένα λαμπρό φυτώριο πολλών διδασκάλων του Γένους.

«Ο όσιος Ευγένιος υπήρξε ένας από τους αξιολογότερους κληρικούς και λογιώτατους αυτούς διδασκάλους, αλλά και μοναχός διαπρεπής και πνευματικός πατέρας. Η συμβολή του στην αναγέννηση της παιδείας κατά την Τουρκοκρατία ήταν πολύ μεγάλη, απέτελεσε δε το πρότυπο του συγχωριανού του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, ο οποίος θα συνεχίσει το έργο του στον επόμενο αιώνα».

Βράχος ακλόνητος και φάρος ακοίμητος μπροστά στη συνταρασόμενη από πλήθος δεινώνών εποχή του σκόρπιζε πλούσιο το φως της γνώσεως, της φιλοπατρίας και της πίστεως, τόνωνε την εθνική συνείδηση και θέρμαινε την ελληνική ψυχή για την εθνική ανάταση. Ανήκε στην ευγενή εκείνη παράταξη των εκλεκτών διδασκάλων του Γένους, οι οποίοι δεν επεζήτησαν ούτε αξιώματα, ούτε ασφάλεια και ευημερία στην ξένη, όπως άλλοι.

Η προσφορά εν γένει των διδασκάλων του Γένους για τη διατήρηση των ελληνορθόδοξων παραδόσεων και των ιδανικών της παιδείας μας και ειδικώτερα, η προσφορά του σήμερα τιμωμένου Αγίου Ευγενίου του Αιτωλού, υπήρξε και μεγά-

λη και θηοσωτήρια. Και αποτελεί το πρότυπο και της σημερινής παραπαίουσας δυστυχώς και αλλοτριωμένης παιδείας του Έθνους μας.

Πάνω στο ενδιαφέρον και επίκαιρο αυτό θέμα θέλουμε ν' ακουσθούν ορισμένες απόψεις. Κι ευχαριστούμε τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη και σεπτό Ποιμενάρχη σας κ. Νικόλαο, για την τιμητική του πρόσκληση και την ευκαιρία αυτή που μας έδωσε. Άλλως τε έχουν και τα Τρίκαλα δικαιώματα επί του οσίου Ευγένιου, αφού στη Σχολή των Τρικάλων φοίτησε ο Ευγένιος επί ένα διάστημα.

Με την πτώση, λοιπόν, της Βασιλεύουσας φάνηκε πως όλα χάθηκαν για τον Ελληνισμό και την Ορθοδοξία. Η αλήθεια είναι ότι το Γένος μας, λόγω της υποδουλώσεώς του, δεν είχε βέβαια την παλαιά αίγλη και συνοχή, αλλά η ιστορική ύπαρξή του συνεχίζεται χωρίς καμιά διακοπή και αυτό εξασφαλίζεται δια της Εκκλησίας ως Εθναρχίας. Η ελληνικότητα σώζεται και συνεχίζεται με την παιδεία. Η Εθναρχία έδωσε στην υπόδουλη Ρωμηοσύνη μεγαλύτερη από πριν ενότητα και συνοχή.

«Το γένος των Ορθοδόξων πολιτών, δηλ. της Νέας Ρώμης, εισέρχεται στη δουλεία με ακμαίες πνευματικές δυνάμεις. Σώζεται ο ψυχισμός του Γένους. Η εσωτερική δύναμη και αντοχή» (π. Γεώργιος Μεταλληνός).

Έτσι ο υπόδουλος Ελληνισμός δε θυβίστηκε ποτέ σε αδράνεια.

Είναι δε γνωστόν ότι ακμή για τη Ρωμηοσύνη, παρά την επίδοση στα γράμματα τους τελευταίους βυζαντινούς αιώνες, δεν ήταν η παραγωγή σοφών, αλλά η ανάδειξη αγίων. Με βάση αυτό το κριτήριο η δουλεία δε σήμαινε καθόλου κατάρπωση για τη Ρωμηοσύνη. Αντίθετα, ήταν περίοδος ακμής, αφού δε χάθηκε η δυνατότητα αναδείξεως αγίων — θεωμένων δηλ. ανθρώπων. Η περίπτωση του αναρίθμητου χορού των Νεομαρτύρων πιστοποιεί αυτή την αλήθεια.

Και η ησυχαστική παράδοση που εκφράζει την πνευματική ακμή του Ελληνισμού, δεν έσβησε με τη δουλεία. Αντίθετα ο Ησυχασμός ακμάζει και φουντώνει τον 14ο αιώνα. Ο 15ος αιώνας επίσης συνεχίζει την ίδια παράδοση με χαρακτηριστικά παραδείγματα τον Ιωσήφ Βρυένιο, τον Γεωνάδιο Σχολάριο και άλλους. Έτσι ο Ησυχασμός, που είναι η σπονδυλική στήλη του Γένους μας, διατηρεί απόλυτη την εθνική μας συνείδηση, γιγαντώνει το ορθόδοξο φρόνημα και αναδεικνύει αγίους — «άρτιους και ολοκληρωμένους ανθρώπους». Τα μοναστήρια γίνονται κολυμβήθρες πνευματικές, που εξασφαλίζουν στο Γένος συνεχή ανανέωση.

Σχολικά πάλι δεν είναι η περίοδος της δουλείας κατώτερη από τους τελευταίους αιώνες του Βυζαντίου. Και τώρα, όπως και πριν από την Άλωση, υπάρχει η κλασική παιδεία, τα δε δημόσια σχολεία τα αντικαθιστούν τα σχολεία και τα ιδρύματα της Εκκλησίας. Η φροντίδα της παιδείας ευρσκαεται τώρα στα χέρια της Εθναρχίας και των σοφών διδασκάλων του Γένους. Με άλλα λόγια, «την οργανωμένη παιδεία ανεπλήρωσε η ανεπίσημη και ταπεινή, αλλά όχι ευκαταφρόνητη, φροντίδα της Εκκλησίας, στους νάρθηκες των ναών και στις μονές, ως φυσικούς χώρους της ρωμαϊκής διαπαιδαγωγήσεως». Το κρυφό Σχολείο δεν είναι θρόλος, αλλά πραγματικότητα. Και σημαίνει σχολείο όχι κρατικό και δημόσιο, αλλά ανεπίσημο, εκκλησιαστικό. Αίθουσα διδασκαλίας γίνονται οι νάρθηκες των εκκλησιών και τα μοναστήρια. Διδάσκαλοι είναι μοναχοί και παπάδες και ως βιβλία χρησιμοποιούνται τα Εκκλησιαστικά βιβλία. Το Ψαλτήρι, η Οκτώηχος, τα Μηναία. Και αν το γνωσιολογικό επίπεδο είναι χαμηλό, μέσα στο περιβάλλον της Εκκλησίας σώζεται η ελληνική παιδεία και μαζί μ' αυτή η ελληνική συνείδηση και η παράδοση της Ρωμηοσύνης. Η παράδοση άλλωστε του Γένους μας στην ουσία της είναι εκκλησιαστική παράδοση μέσα στην οποία συνεχίζει την ύπαρξή της και η αρχαία παιδεία.

Αλλά και η λατρεία της ορθοδοξίας μας γίνεται κιωτός του λαού μας, που

σώζει ολόκληρη την παράδοση του Έθνους μας, μαζί και τη γλώσσα.

Γι' αυτό τελικά θα συγκρουσθεί η παράδοση της Εκκλησίας μας με τα λεγόμενα «φώτα της Ευρώπης». Διότι στον ευρωπαϊκό χώρο μετά το σχίσμα διαμορφώνεται μια παιδεία ανθρωποκεντρική, οριζόντια με ενδοκοσμική προοπτική, ενώ η παιδεία του Γένους μας, ως εκκλησιαστική, είναι ουρανόδρομος παιδεία, παιδεία Θεώσεως. Το πρότυπο της δικής μας παιδείας δεν είναι ο ενάρετος άνθρωπος, «ο καλός καγαθός», που υπόκειται σε διάφορους κανόνες ηθικής συμπεριφοράς, αλλά ο χαρίτι Θεού θεάνθρωπος, ο χαριτωμένος άνθρωπος, ο άγιος.

Αυτό ακριβώς το έργο της παιδείας, η διαμόρφωση δηλαδή ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, των κατά χάριν θεανθρώπων, διακονούσε και η χορεία των διδασκάλων του Γένους.

«Τα μοναστήρια, όπου αναδεικνύονται οι Άγιοι, λειτουργούσαν — παρά τις ποιοεσδήποτε ελλείψεις— ως πνευματικά θεραπευτήρια, που δίδασκαν τη μέθοδο, με την οποία μπορεί ο πιστός να αγωνισθεί για τον άγιο-πνευματικό φωτισμό και τη θέωσή του. Γι' αυτό κατέφευγαν σ' αυτά όχι μόνο απλοί άνθρωποι του λαού, αλλά και σοφοί κατά κόσμο, και άρχοντες, και μέλη της βασιλικής οικογένειας ή και αυτοκράτορες ακόμη. Το ιδανικό της θεώσεως ήταν καθολικό και εξίσωνε όλες τις κοινωνικές βαθμίδες. Αυθεντίες της βυζαντινής κοινωνίας δεν ήταν ο αυτοκράτορας ή ο Πατριάρχης, αλλά οι μεγάλοι Γέροντες, οι Πνευματικοί δηλαδή Πατέρες. Αυτές οι αντιλήψεις θα ισχύσουν και στην περίοδο της δουλείας με καθολική σχεδόν απήχηση».

Πρέπει στο σημείο αυτό να θυμηθούμε ότι λίγοι από τους λογάδες του Γένους, οι οποίοι σπούδασαν στη Δύση, γύρισαν πάλι στην Πατρίδα. Εδώ έμεινε ο παπάς και ο καλόγερος. Αυτοί θα είναι οι πνευματικοί του ηγέτες. Αυτοί οι διδάσκαλοι, κληρικοί και λαϊκοί, μεταλαμπαδεύουν στις ψυχές των υποδούλων το περιεχόμενο της Ορθόδοξης πίστεως και διατηρούν ανέθευτη την εθνική τους συνείδηση.

Διδάσκουν την εκκλησιαστική παράδοση, που είναι συγχρόνως και εθνική. Διδάσκουν αυτό που λέμε Ρωμησύνη. Η παιδεία τους συνδέεται με την «εν Χριστώ ζωή» και με την πνευματικότητα. Στόχος τους είναι όχι η μετάδοση ξηρών γνώσεων, αλλά η μόρφωση του Χριστού μέσα στις καρδιές των μαθητών, κατά το «άχρις ού μορφωθή ο Χριστός εν υμίν!» (Γαλ. δ' 19). Και φυσικά, ανάλογα με την κατάρτισή τους μετέδιδαν και περισσότερα ελληνικά εγκύκλια γράμματα.

Εκείνο όμως που έχει σημασία είναι ότι και ο περισσότερον ολιγογράμματος κληρικός μετέδιδε φρόνιμα ορθόδοξο. Έτσι συνεχώς ενέπνεαν οι διδάσκαλοι αυτοί τη διαφορά του Ρωμηού, του ορθόδοξου Έλληνα, από την Τουρκία και τη Φραγκιά. Τσιουτοτρόπως διατηρούσαμε τη συνείδηση της ταυτότητάς μας και της αποστολής μας «εν κόσμω» και απεφεύγετο η σύγχυση και η αλλοτρίωσή μας.

Οι διδάσκαλοι επίσης του Γένους φρόντιζαν για την ίδρυση σχολείων. Έκτιζαν μοναστήρια και εκκλησίες, όπως ο όσιος Ευγένιος ο Αιτωλός, οι οποίες όμως ήταν και σχολεία. Δεν μπορούσε να νοηθεί χωριστά η Εκκλησία από το Σχολείο. Αυτό θα συνεχισθεί και από τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό, τον διάδοχο του έργου του Ευγενίου. Κατά τον άγιο Κοσμά ένα σχολείο που λειτουργεί μέσα στο πνεύμα της παραδόσεώς μας είναι Εκκλησία. Έλεγε χαρακτηριστικά: «Από τό σχολείον μανθάνομεν το κατά δύναμιν τι είναι Θεός, τι είναι αγία Τριάς, τι είναι άγγελιοι, αρχάγγελοι, τι είναι δαίμονες, τι είναι παράδεισος, τι είναι κόλασις τι είναι αμαρτία, τι είναι αρετή. Από το σχολείον μανθάνομεν τι είναι αγία Κοινωνία, τι είναι βάπτισμα, τι είναι το άγιον Ευχέλαιον, ο τίμιος Γάμος, τι είναι ψυχή, τι είναι κορμί, τα πάντα από το σχολείον τα μανθάνομεν, διατί χωρίς το σχολείον περιπατούμεν εις το σκότος. Καλύτερα να έχεις εις την χώραν σου σχολείον ελληνικόν παρά να έχεις θρύ-

σες και ποταμούς, διατί η θρύσις ποτίζει το σώμα, το δε σχολεῖον ποτίζει την ψυχήν, το σχολεῖον ανοίγει τις εκκλησίες, το σχολεῖον ανοίγει τα μοναστήρια» (Ιω. Μεγούνου, Κοσμά του Αιτωλού ΔΙΔΑΧΕΣ, σελ. 142).

Οι διδάσκαλοι λοιπόν αυτοί του Γένους ιεραρχούσαν σωστά τη γνώση. Καλλιεργούσαν «και» τα ιερά γράμματα «τα δυνάμενα σοφίαι εις σωτηρίαν δια πίστεως της εν Χριστώ Ιησού» (Β΄ Τιμοθ. γ΄ 15), «και» τα εγκύκλια γράμματα της θύραθεν σοφίας.

Το πρόβλημα της διασπάσεως και καταλύσεως της ισορροπίας αυτής της παραδόσεώς μας, εμφανίζεται στα τέλη του 18ου αιώνα με τον Διαφωτισμό. Δυστυχώς εισβάλλον τότε στο χώρο της Ορθοδοξίας μας τα Δυτικά «φώτα της Ευρώπης» από διδασκάλους Έλληνες, που όπως θα διαφέρουν από τους διδασκάλους του Γένους του τύπου οσίου Ευγενίου και Κοσμά του Αιτωλού, γιατί δεν θα είναι βαπτισμένοι ολόκληροι στην ορθόδοξη παράδοση.

Θα μεταφέρουν αυτοί αυτούσιες ιδέες και προβλήματα από τη Δύση, άσχετα με την ελληνορθόδοξη παράδοσή μας. Επηρασμένοι από το δυτικό πνεύμα θα μεταδώσουν στο Γένος μας τη σοφία της Ευρώπης, που κατέληξε στην αθεΐα — «ελπίδα μη έχουσα» (Εφεσ. β΄ 12) — ή στην ψευτοθεολογία του «θανάτου του Θεού».

Οι διδάσκαλοι όμως του Γένους, όπως οι Κολυβάδες, ο Νικόδημος ο Αγιορείτης, ο Αθαν. Πάριος κ.λπ. εξακολουθούν να διδάσκουν τη σατυρική παιδεία, την οριζόντια δηλ. παιδεία της ενδοκοσμικής επιστημονικής γνώσεως, και την κατακόρυφη παιδεία της θείας γνώσεως. Αντιπαρέταξαν δηλαδή στον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό και το κοσμικό του πνεύμα, τους «θεωμένους» — τους αγίους, και στη σοφία του κόσμου τη θεία σοφία και την αγιοπνευματική εμπειρία.

Διότι πράγματι ο χαρακτήρας της σοφίας είναι διπλός, όπως τουλάχιστον εκφράζεται στην καθολική επιστολή του αδελφοθέου Ιακώβου. Υπάρχει σοφία άνωθεν κατερχομένη και σοφία επίγεια, ψυχική — ενίοτε δε και δαιμονιώδης. «Ουκ έστιν αύτη η σοφία άνωθεν κατερχομένη, αλλ' επίγειος, ψυχική δαιμονιώδης... η δε άνωθεν σοφία πρώτον μεν αγνή εστιν, έπειτα ειρηνική, έπεικής, ευπειθής, μεστή ελέους και καρπών αγαθών» (Ιακ. γ΄ 15, 17). Οι διδάσκαλοι του Γένους συνδυάζουν και τις δύο αυτές σοφίες, διότι είναι οι συνεχιστές των Πατέρων της Εκκλησίας μας. Είναι διδάσκαλοι όχι μόνο της κατά κόσμον σοφίας και επιστήμης, αλλά και της θείας. Εξ άλλου, είναι γνωστόν, ότι «ο Θεός έδωκεν ανθρώποις επιστήμην ενδοξάζεσθαι εν τοις θαυμασίοις αυτού» (Σοφ. Σειρ. λη΄).

Δυστυχώς οι δυτικοφετροι αυτοί διδάσκαλοι και διαφωτιστές, που αναφέραμε παραπάνω, κατέστρεψαν εν πολλοίς τη συνέχεια της παραδοσιακής πορείας του Γένους μας και αλλοίωσαν και εξακολουθούν να αλλοιώνουν, την ελληνορθόδοξη ταυτότητά μας. Πλαστογραφούν λ.χ. την ιστορία μας, μας αποκόπτουν από τις ρίζες του Έθνους, περιφρονούν την παράδοση, παραμερίζουν τη μακραίωνα πολιτιστική μας κληρονομιά. Δυστυχώς και στα Σχολεία μας σήμερα χρησιμοποιούνται και κυκλοφορούν διδακτικά βιβλία διαποτισμένα από τον ιστορικό υλισμό και τα οποία υπονομεύουν την πίστη.

Ο όσιος Ευγένιος ο Αιτωλός είναι ένα διδακτικώτατο παράδειγμα παραδοσιακού διδασκάλου, που δίδει στην ονομασία διδάσκαλος την ορθή της έννοια. Είναι ο πατέρας του Γένους, ο πατέρας του ορθόδοξου πληρώματος, όχι μόνο δηλαδή φορέας μεταδόσεως της «άνωθεν σοφίας», αλλά και της άλλης σοφίας, της κατά κόσμον. Ο ίδιος ήταν καταρτισμένος και σοφός τόσο, όσο ήσαν ελάχιστοι στην εποχή του. Είναι χαρακτηριστικό ότι δίπλα στον ιερό Χρυσόστομο θα αφήσει στη διαθήκη του και τον Όμηρο, στην Εκκλησία της αγίας Τριάδος Καρπενήσιου, που έκτισε ο ίδιος. «Εγένετο δε κάτοχος πάσης γνώσεως και πολύς εν φρονήσει και πολλοστός εν τε λόγω και πάση ιδέα αρετής και παιδείας» (Συναξαριστής).

Ο Ιω. Κολιτσάρας γράφει γι' αυτόν: «Ένας από τους μεγάλους πράγματι πνευματικούς ηγέτας του δουλεύοντος έθνους κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας, έργω και λόγω διδάσκαλος του Γένους, εκκλησιαστικός και εθνικός ανήρ με πλήθος διασήμων μαθητών, υπήρξε ο Ευγένιος ο Αιτωλός. Ταμείον της θύραθεν και της Χριστιανικής σοφίας, θησαυρός λαμπρών αρετών, ακάματος πλουσίκαρπος εργάτης της ελληνοχριστιανικής παιδείας, αληθινός Έλληνας με φλογεράν και ανιδιοτελή φιλοπατριάν είχαν εφελκύσει αμέριστον την εκτίμησιν όλων εκείνων, οι οποίοι τον είχαν γνωρίσει, είτε αυτοπροσώπως, είτε δι' επιστολών».

Γεννήθηκε στο Μέγα Δένδρο του Αποκούρου Αιτωλίας. Πότε ακριβώς δεν το γνωρίζουμε. Πάντως μεταξύ του 1590 και 1595. Στη Μονή του Βλοχού (1610 - 1614) έμαθε τα πρώτα γράμματα. Από το 1614 μέχρι το 1618 έμεινε στη Μονή Παναγίας Τροδάτου Αγράφων, όπου συνδέθηκε με σπουδαίους κληρικούς και μοναχούς. Το 1616 χειροτονήθηκε διάκονος στη Μονή της Τατάρνας. Για ένα διάστημα μετέθετο στο άγιο Όρος, καθώς και στους αγίους Τόπους. Στην Αλεξάνδρεια ο πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρις χειροτόνησε τον Ευγένιο πρεσβύτερο (1619), γιατί εκτίμησε τη μόρφωση και την αρετή του. Τρία χρόνια έμεινε ως εφημέριος στα Ιεροσόλυμα. Κατά τα έτη 1624 - 1625 σπούδασε στη Σχολή των Τριτάλων.

«Στη συνέχεια τον βρίσκουμε στην Κεφαλληνία κοντά στο φημισμένο κληρικό Παΐσιο Μεταξά, και κατόπιν στη Ζάκυνθο κοντά στον Θ. Κορυδαλλέα. Κατά τα έτη 1636 - 1639 φοίτησε στη Σχολή των Πατριαρχείων στην Κωνσταντινούπολη. Το 1640 διεύθυνε τη Σχολή της Άρτας, ακολούθως σχολαρχεί στο Αιτωλικό (1641) και μεταξύ 1641 και 1644 διδάσκει στο Μεσολόγγι. Από το 1645 μέχρι το 1661 έμεινε στο Καρπενήσι, διδάσκοντας στην ιδρυμένη απ' αυτόν Σχολή και παρέχοντας στους άπορους σπουδαστές δωρεάν σπουδή και διατροφή. Ίδρυσε σχολείο για την κατώτερη παιδεία και ανακαίνισε το ναό της αγίας Τριάδος, που τον μετέβαλε σε «πριγκιπική ναόν». Το 1662 αποσύρθηκε για άσκηση και ανάπαυση στο μονύδριο της Αγίας Παρασκευής (Γούδας), στα Βραγγιανά των Αγράφων. Ίδρυσε και εκεί Σχολή στην οποία φοίτησαν πολλοί σπουδαστές. Το 1674 ξαναγύρισε στο Καρπενήσι, για να ξαναφύγει μετά ένα χρόνο, επισκεπτόμενος διαδοχικά το Μέγα Δένδρο, τη Ναύπακτο, το Μεσολόγγι, το Αιτωλικό, την Τατάρνα και τέλος τα Βραγγιανά. Το 1680 ξαναγύρισε στο Καρπενήσι για τρίτη φορά, όπου έμεινε ένα έτος. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του πέρασε στα Βραγγιανά. Απεβίωσε το 1682. Το 1982 ανακηρύχθηκε εκκλησιαστικά άγιος». Η 5η Αυγούστου είναι ημέρα της μνήμης του.

Υπήρξε σοφός και ενάρετος άνδρας, ταπεινός, αφιλοχρήματος, ασκητικός, υποδειγματικός εκκλησιαστικός ποιμένας, πατερικός στη θεολογία του, ο οποίος πολύ συνέριχησε στην ηθική τόνωση και χριστιανική μόρφωση των υποδούλων αδελφών μας στα δύσκολα εκείνα χρόνια της Τουρκοκρατίας, όπου ανέπτυξε καρποφόρα διδασκαλική σταδιοδρομία. Υπήρξε πράγματι λαμπρό υπόδειγμα για τους εκπαιδευτικούς όλων των γενεών.

«Αληθινός ποιμήν και πνευματικός πατήρ του λαού, συμπάσχει θαθέως με τον εγγύς και με τον μακράν. Αι θλίψεις των κατοίκων της περιοχής όπου έζη, και αι γενικαί θλίψεις του έθνους σπαράσσουν την καρδίαν του και τον κινούν εις συνεχή προσπάθειαν προς παρηγορίαν, προς ενίσχυσιν και επαγρόθωσιν των θλιβομένων. Ζει μεταξύ των πογόντων, και προσπαθεί να αναπτέρωσει όλων την πίστιν προς τον Θεόν, να εμβάλλει την συναίσθησιν, ότι πολλά των δεινοπαθημάτων αυτών οφείλονται εις την ιδιικήν μας υπαιτιότητα και αμαρτωλότητα και να οδηγήσει όλους εις μετάνοιαν και επιστροφήν προς τον Θεόν».

Η άριστη γνώση της αγίας Γραφής, των Πατέρων της Εκκλησίας, των εκκλησιαστικών διδλίων και κανόνων, φώτισαν και διατήρησαν ανόθευτη την ορθόδοξη πίστη του, ώστε να μένει εδραίος και αμετακίνητος εις όσα έμαθε και διδά-

χθηκε. Στις επιστολές του και στα άλλα του έργα χρησιμοποιεί με πολλή άνεση ρητά και νοήματα της Γραφής και των πατέρων, ώστε ο λόγος του να είναι αυθεντικός.

«Ο Ευγένιος, ακολουθών την πορεία της εκκλησιαστικής παραδόσεως, τοποθέτησε το διαφωτιστικό του έργο σε άλλη βάση: στην άσκηση, την ταπείνωση, την κάθαρση της καρδιάς, την πατερική σοφία, συνδέοντας έτσι αγιοπατερικά την παιδεία με την εκκλησιαστικότητα. Τη γνώση του κτιστού με τον αγώνα για ένωση με το «'Ακτιστο», εντάσσοντας την επίγεια γνώση μέσα στο πλαίσιο της «παρασκευής ετέρου θίου», σε απόλυτη συμφωνία με τον Μ. Βασίλειο. Η παιδεία, που αυτός προσέφερε στον υπόδουλο Ελληνισμό, είναι παιδεία εκκλησιαστική, ριζωμένη μέσα στο χώρο της χάριτος, στο χώρο της Εκκλησίας, στοχεύουσα όχι στον «σοφό», αλλά στον «εν Χριστώ» αναγεννημένο άνθρωπο».

Η παιδεία επομένως πρέπει να ιεραρχείται και όχι να απολυτοποιείται. Οφείλει με άλλα λόγια να γίνει «παιδαγωγός εις Χριστόν». Η γνώση του κτιστού έγινε επιστήμη, αλλά η αληθής επιστήμη πρέπει να οδηγεί —και οδηγεί— στη γνώση και επίγνωση του ακτίστου Θεού, ο Οποίος είναι η πηγή όλων των αξιών.

Αυτός είναι ο στόχος των σοφών διδασκάλων του Γένους μας. Σ' αυτούς προέχει η πνευματικότητα, η μετάδοση στον άνθρωπο και μάλιστα στο μαθητή, την θεία Χάριτος. Είναι χαρακτηριστικό, ότι η ουσιαστικότερη διαφορά του Ορθόδοξου ανθρώπου από τον μη Ορθόδοξο είναι η επίγνωση της χάριτος, η ανάγκη της Χάριτος, κατά το: «χάριτι Θεού ειμί ο ειμί» (Α' Κρονιθ. ιε' 10).

Αυτό είναι και το σημερινό πρόβλημα της παιδείας μας. Η παιδεία μας είναι σήμερα επηρεασμένη από το Ευρωπαϊκό - Δυτικό πνεύμα της χωρίς Θεό διανοήσεως. «Είναι γεγονός, ότι παρά τις αναμφισβήτητες θετικές πλευρές του, ιδιαίτερα στην παιδεία, ο Διαφωτισμός μπόλιασε την ελληνική συνείδηση και με στοιχεία αναιρετικά της ταυτότητάς της, με τη θρησκευτική αδιαφορία ή και αθεϊστικές ακόμα τάσεις».

Όμως ο στόχος της δικής μας παραδόσεως είναι η δημιουργία ανθρώπων, όχι με αρετές καθοριζόμενες από την Ευρωπαϊκή κοινωνία, αλλά ανθρώπων που θα έχουν συνείδηση της πνευματικής των πτωχείας, συνείδηση δηλ. της ελλείψεως Χάριτος και που θα αγωνίζονται για την απόκτησή τους.

Οι διδάσκαλοι του Γένους μας αυτό προσπαθούσαν να αποκτήσουν και να μεταδώσουν στους μαθητές και στο λαό. Και αυτό συνετέλεσε στην επιδίωση της φυλής μας.

Τέτοιους διδασκάλους χρειαζόμεθα για να ορθοποδήσει η παραπαίουσα παιδεία μας. Διδασκάλους που δεν θα ενδιαφέρονται μόνο για την επιστήμη, αλλά θα ιεραρχούν την επιστήμη στην πίστη. Γι' αυτό δεν υπήρξε στην παράδοσή μας ποτέ σύγκρουση επιστήμης και πίστεως. Είναι δε γνωστό το του Πλάτωνος: «Κάθε επιστήμη που ξεχωρίζει απ' τη δικαιοσύνη κι από κάθε άλλη αρετή, είναι πανουργία και όχι σοφία». Εξ άλλου η αληθινή μόρφωση, που είναι το ποιητικό και το τελικό αίτιο του παιδευτικού έργου, ετυμολογικά σημαίνει τον εξανθρωπισμό του ανθρώπου, δηλαδή το να προσλάβει η ανθρώπινη ύπαρξη που πλάστηκε «κατ' εικόνα Θεού», τη μορφή, που της ταιριάζει, με άλλα λόγια το να γίνει ο άνθρωπος αληθινά άνθρωπος.

Το πρόβλημα, λοιπόν, της παιδείας δεν έγκειται στα προγράμματα και στις επιχορηγήσεις, αλλά στους διδασκάλους και εκπαιδευτικούς, που θα ένσαρκώνουν αυτά τα προγράμματα και θα τα υλοποιούν. Χρειάζεται η πνοή του αγίου Πνεύματος, χρειάζονται οι εμπνευσμένοι διδάσκαλοι και καθηγητές, οι βαπτισμένοι στο αθάνατο ελληνορθόδοξο πνεύμα και κρατούντες τις παραδόσεις του Γένους.

Η παιδεία μας είναι ανάγκη να καλλιεργεί αληθινούς, άρτιους, ολοκληρωμέ-

νους ανθρώπους, «εν μηδενί λειπομένους» (Ιακ. α' 4) Ἕλληνες και Ορθοδόξους. Αυτούς χρειάζεται η εποχή μας. Γιατί ακριβώς ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί να διαλύσει τα ηθικά σκοτάδια, που σκεπάζουν τον σημερινό κόσμο και να μεταδώσει ελπίδα στη γεμάτη αγωνία σημερινή ανθρωπότητα, στους απογοητευμένους ανθρώπους των ημερών μας, και ιδιαίτερα στους νέους μας.

Οι άλλοι τύποι ανθρώπων, των υιών του αιώνος τούτου, όπως ο άθεος «υπεράνθρωπος» του Νίτσε, ο ψυχρός «τεχνοκράτης» του επιστημονισμού, ο ανάλγητος «οικονομικός» άνθρωπος της εποχής μας, που ύψωσε σε θεότητα την ύλη και το χρήμα, διέψευσαν παταγωδώς τις ελπίδες μας. Της ίδιας και χειρότερης ποιότητας είναι και οι άλλοι τύποι δόθεν νέων ανθρώπων του καιρού μας. Οι αναρχικοί, οι εγωλάτρεις, οι δημοκόποι, οι λαοπλάνοι, οι συμφεροντολόγοι, οι εγκληματίες, οι απατεώνας, που παραπλανούν το λαό και γεμίζουν με ερείπια την κοινωνία. Όταν λείπει ο φόβος του Θεού, τότε «όλα επιτρέπονται» (Ντοστογιέφσκι).

Η παιδεία μας πρέπει το συντομότερο να επανέλθει και να στηριχθεί στις ακατάλυτες και δοκιμασμένες ελληνοχριστιανικές παραδόσεις μας. Πολύ περισσότερο σήμερα που βρισκόμαστε σ' ένα νέο κόσμο, τον κόσμο της Ευρώπης, που θέλει ένα διαμετρικά αντίθετο Διαφωτισμό από τον δικό μας, και μεταδίδει μία διαμετρικά αντίθετη παιδεία από τη δική μας.

Αδελφοί μου. Οι διδάσκαλοι του Γένους, όπως ο όσιος Ευγένιος ο Αιτωλός, που τιμούμε και εορτάζουμε ιδιαίτερα σήμερα, πρέπει να φωτίζουν τον δρόμο των συγχρόνων διδασκάλων όλων των βαθμίδων της παιδείας μας. Να γίνουν οι οδηγοί και οι εμπνευστές της σημερινής θαριά τραυματισμένης παιδείας μας και διεστραμμένης κοινωνίας μας.

Τέτοιοι διδάσκαλοι άρτιοι, πνευματοφόροι και υποδειγματικοί, σοφοί και ενάρετοι, μπορούν να σώσουν τον Ελληνισμό και ιδιαίτερα την πατρίδα μας από την επικείμενη άλωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οφείλομε εμείς να αλώσουμε πνευματικά την Ευρώπη και όχι αυτή εμάς.

Για μας λοιπόν, τους νεοέλληνες δεν υπάρχει άλλος δρόμος εκτός απ' αυτόν που μας δείχνει η φωτισμένη μορφή του μεγάλου εθναποστόλου Ευγενίου του Αιτωλού. Είναι ο δρόμος του προσανατολισμού της παιδείας μας προς τη δοκιμασμένη Ελληνορθόδοξη παράδοση και κληρονομιά, που δεν είναι μια στείρα παρελθοντολογία, ούτε μια άγονη επιστροφή σε παρωχημένες μορφές ζωής, αλλά ένας συσσωρευτής πείρας ζωής, ένα δυναμικό γίγνεσθαι και μία ζωντανή παρουσία, που γοιμοποιεί και τρέφει την νεοελληνική διάρκεια.

Ευχηθείτε, Σεβασμιώτατε, αυτή την παράδοση να τη διαφυλάξουμε ως κόρηνη αφθαλμού, εάν θέλουμε να διατηρήσουμε την εθνική μας αυτοσυνειδησία και ταυτότητα, και να μη γίνουμε ένας λαός άχρωμος και άσμος, κοσμοπολίτικος, χωρίς ιδανικά, που δεν θα έχει τίποτε το διαφορετικό από τους άλλους λαούς, και που θα κινδυνεύει να αφομοιωθεί από αυτούς, αλλά να είμεθα ένας λαός που θα άποτελεί το παράδειγμα προς μίμηση για όλη την ανθρωπότητα.

Πρωτοπρεσβύτερος ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΤΥΜΠΑΣ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΡΟΥΣΙΩΤΙΣΣΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΧΡΕΩΣ ΤΩΝ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ (★)

Του κ. Δημ. Κουτσουλέλου
Επιτ. Επόπτη Δημ. Εκπαιδεύσεως

Έχει καθιερωθεί, αρκετά χρόνια τώρα, να οργανώνονται και να πραγματοποιούνται, κάθε χρόνο, την πλησιέστερη στην εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου Κυριακή, με πρωτοβουλία και φροντίδα του Πνευματικού Κέντρου Ρουμελιωτών (Π.Κ.Ρ.) και της Ενώσεως απανταχού Ρουμελιωτών (Ε.Α.Ρ.), λαμπρές θρησκευτικές και πνευματικές εκδηλώσεις, κατά τις οποίες η ρουμελιώτικη ψυχή, πλημμυρισμένη απ' το θείο κρασί της πίστεως και του αληθινού ένθουςιασμού, ανυψώνεται και καταυγάζεται. Πριν από λίγο, παρακολούθησαμε όλοι μας, με θρησκευτική κατανύξη, την τέλεση της πανηγυρικής Θείας Λειτουργίας στον παρακείμενο Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου και, κουρασμένοι οδοιπόροι της ζωής, αποθέσαμε στη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Προυσιώτισσας, Σεπτής Προστάτιδας του Π.Κ.Ρ., της ψυχής μας τα μύρα: την πίστη και την αγάπη, το σεβασμό και την ευγνωμοσύνη, την αγαλλίαση και τον οραματισμό μας.

Η σκέψη μας ολόκληρη, μ' ευλάβεια και θαυμασμό, πετάει στο Μοναστήρι της Παναγίας της Προυσιώτισσας, «Πρώτης Κυράς της Ρούμελης», πολυφημισμένο κέντρο της Ελληνικής Ορθοδοξίας, ιερό καταφύγιο και πηγή των ψυχικών ανατάσεων του ανθρώπου. Ο Προυσός είναι η Τήνος της ξηράς. Ένα σύμπλεγμα από κάθεται πετρώδονα, κατακόρυφα βάραθρα κι απρόοπτα χωριά, κολλημένα σα στρείδια στους απόκρημνους βράχους και κρεμασμένα, καθώς το τσαμπί της κληματαριάς, στα μοναχικά φαράγγια, είναι το γνώρισμα του πρωτόγονου αυτού Ευρυτανικού χώρου. Κάθε χρόνο, στις 23 Αυγούστου, χιλιάδες προσκυνητές απ' την Ευρυτανία, τη Ρούμελη κι ολόκληρη την Ελλάδα φθάνουν στον ιερό τόπο που είναι γεμάτος φως, σεβασμό κι ευλάβεια. Πνεύμα Θεού απλώνεται παντού. Η δέηση του προσκυνητή στη μεγάλη Μάνα του κόσμου, την Υπέρμαχο Στρατηγό, ίδαλμα της ψυχής του, υψώνεται στα ουράνια θεριμή, η ικεσία του θροίζει μέσα στ' άγρια φαράγγια και η φλογερή πίστη του στήνει αιώνιους δωμούς αγάπης κι ευγνωμοσύνης, μαζί με τους στίχους του ποιητή μας:

«Ευχαριστώ Σε, Άκραντη, Πανάμωμε Κυρά. Το δάκρυ μου το στέγνωσες. Τον πόνο μου τον ένιωσες κι έγινες στη φουρτούνα μου λιμάνι απανεμιάς. Μέσ' την Παναγία Σου αγκαλιά, σα Μάνα όλους μάζεψε. Όπως παλιά το Έθνος μας και πάλι, Συ προστάτεψε, Ανατολίτισσα, κυρά, της Ρούμελης Αρχόντισσα, ω Παναγιά Προυσιώτισσα!».

Ευλογημένη η ώρα του πνευματικού αναλογισμού και της εσωτερικής καταδύσεως. Δυναμώνει την πίστη μας στις ρουμελιώτικες και εθνικές παραδόσεις, ισχυροποιεί την αγάπη στην πατρική μας γη, φωτίζει τις σκέψεις και οδηγεί τα δήματα μας για ψυχική περισυλλογή, ανατάσεις και δραματισμούς.

Κάθε ελεύθερος άνθρωπος είναι Ρουμελιώτης. Όπου η θυσία καθαγιαρίζει την παρουσία μας στή ζωή, εκεί, ιερή και πανάκραντη, προβάλλει η Ρούμελη. Όπου απροσμέτρητη η αγάπη πλάθει τις μνήμες της Ιστορίας, εκεί παραστέκει η Ρού-

(*) Ομιλία, που οργάνωσαν το Π.Κ.Ρ. και η Ε.Α.Ρ. στην αίθουσα τελετών, κατά τη θρησκευτική και πνευματική εκδήλωσή της 18.11.1990.

μελη. Όπου ο άνθρωπος ανεβαίνει τα σκαλοπάτια του Θεού, εκεί ορθώνουν το ανάστημά τους η γέφυρα της Αλαμάνας κι ο φράχτης του Μεσολογγίου.

Οι Ρουμελιώτες —Διγενήδες της Ιστορίας— ξεφутρωμένοι απ' τη ματωμένη λαϊκή καρδιά και σφυρηλατημένοι με της φτώχειας το σφυρί, Έλληνες συνειδητοί, ιδανικοί στρατιώτες των ελληνικών αξιών, μεταβάλλουν τον πόνο τους σε τραγούδι ενθουσιασμού, πίστεις και αισοδοξίας, για μια δημιουργική και γόνιμη πορεία, ανάμεσα σε πολλές δυσκολίες ποικίλες αντιξοότητες. Γεννιούνται, ζουν, μεγαλώνουν και πεθαίνουν, με στέρηση, ηρωισμό κι ενατένιση. Τα δοξασιμένα ρουμελιώτικα βουνά είναι ο ορίζοντας, το ορμητήριο και η έπαλξή τους, όπως τραγουδεί ο έξοχος ποιητής μας, ο ηθογράφος και γραφικός λυράρης της ρουμελιώτικης ψυχής, αξέχαστος Γεώργ. Αθάνας:

«Εσάς, βουνά μου, προσκυνώ, εσάς και τα έλατά σας.

Ανάσα παίρνω τρισβαθη να γιάνω τα πνεμόνια,

να θυμηθώ την κλεφτουριά κι όλη τη λεβεντιά σας,

τους δοξασιμένους τους καιρούς και τα καλά τα χρόνια...».

Οι Ρουμελιώτες, με την ιδιότυπη φυσιογνωμία τους, εκφράζουν, όπου κι αν βρίσκονται, ως Έλληνες, ώρμιο καρποί μιας αιώνιας κι αθάνατης Φυλής, τη βαθύτερη και καθολικότερη ανθρώπινη ουσία. Ευκίνητοι κι εύστροφοι, ανήσυχοι και δημιουργικοί, με τον πλούτο της καρδιάς και του νου τους την αστραφτερή κόψη, δίνουν την ψυχή τους ολόκληρη στο εθνικό μεγαλείο. Με το ανθρώπινο και πατριωτικό ήθος, τη γενναιότητα, την εργατικό ητα και τη λαμπρή επίδοση σ' όλους τους τομείς της κοινωνικής δραστηριότητας, έχουν κερδίσει ην αγάπη και την εκτίμηση του Ελληνισμού.

Η Ρούμελη στάθηκε, στη διαδρομή του χρόνου, μια ζωντανή και ηρωϊκή παράδοση. Εκτός απ' την πλουσιότατη πνευματική και καλλιτεχνική εισφορά της απ' την αρχαιότητα, που προκάλεσε και προκαλεί τον παγκόσμιο θαυμασμό, για την τελείωση του απαρράμιλλου ελληνικού πολιτισμού, έδωσε τις ευρύχωρες κοιλάδες και τ' αγέρωχα βουνά της για τη διεξαγωγή τιτάνειου αγώνων και κοσμοϊστορικών μαχών, οι οποίες έσωσαν την τιμή της Πατρίδας μας, εξασφάλισαν την ελεύθερη ζωή τους και μπορούν να περιληφθούν στις τιμιότερες κι αγιότερες θυσίες της ανθρωπότητας. Ευγνωμοσύνη η μνήμη τριγυρνάει στα μονοπάτια του χρέους και της θυσίας. Πόση δόξα και πόση θλίψη, πόσος ιδρώτας πόσο αίμα, πόσες καταγιγίδες και πόσοι χαλασμοί, πόσοι μόχθοι και πόσες ιαχές θριάμβων! Έχουμε μπροστά μας έναν αγώνα, σχεδόν ακατάπαυστο, που κρατεί σε συναγερμό τους Ρουμελιώτες, για να διεκδικήσουν, επάνω στα πατρογονικά χώματά τους, μια μικρή, μα ιερή κι ένδοξη έκταση. Στ' άγια ρουμελιώτικα χώματα, η Ελευθερία θαδίζει αδελφωμένη με τη θυσία. Η φωνή απ' τους ιστορικούς χώρους της Ρούμελης είναι πάντα ολοζώντανη και δυνατή. Το κήρυγμα των Ιερών Φάρων είναι αθάνατο και πανανθρώπινο. Εμπνέει, φωτίζει και οδηγεί το Λαό της Ρούμελης κι όλης της Ελλάδας στην εκπλήρωση του υπέρτατου χρέους του. Τρέφει, ιδιαίτερα, την καρδιά των παιδιών της Ελλάδας, ζωντανής αλυσίδας, με τα ιερότερα κι ευγενέστερα ιδανικά, για να εκπορθούν τις πύλες του μέλλοντος και φωτίζει τα δήματά τους στην εθνική και γόνιμη πορεία. Οι Θερμοπύλες, ο Σπερχειός, η Αλαμάνα, το Χάνι της Γραδιάς, το Κεφαλόβρυσο, το Μεσολόγγι, η Αράχωβα, ο Γοργοπόταμος και τόσο άλλοι ιεροί τόποι μας ιστορούν τρόπαια θριάμβου και κεφάλαια ανθρωπιάς. Το δίδαγμα τους μας μεταμορφώνει και νιώθουμε πιο έντονη την παρουσία μας σ' αυτόν τον κόσμο.

Ρούμελη, πατρίδα μας! Απλωμένη στο κέντρο της Χώρας, ανάμεσα σε υπέροχα βουνά, με γόνιμους κάμπους, που διασχίζουν δοξασιμένα ποτάμια, με την προστασία των μαρτύρων και των ηρώων σου, πλημμυρισμένη από φως, γαλήνη και φωτεινούς στοχασμούς, πόσα έχεις να μας διηγηθείς απ' τα περασμένα: τα δίσεχτα χρόνια, τους οργισμένους καιρούς και τις λαμπρές δόξες! Απολησμονημένη, μέσα στα βάθη των αιώνων, με τους αρχαίους ανθρώπους, με τα θαθύριζα και πολύκλαδα δέντρα και τα πυκνά συνταρακτικά ιστορικά γεγονότα, πλημμυρισμένη από στεναγμούς, αγωνίες κι αγώνες και καταπληγωμένη από θάρσαρους λαούς, που πάτησαν την ιερή γη σου, προβάλλεις σήμερα περήφανη και θαυμαστή, ζωντανή και δημιουργική, ωραία και ιδανική, μεγάλη σχολή της εθνικής αρετής, καύχημα της Πατρίδας κι αστείρευτη πηγή της. Κι επάνω σου, κορώνες και στολίδια, υψώνονται κυρίαρχα τα θρυλικά κάστρα σου, αναδυόμενα μέσα από μια θάλασσα αιμάτων και πόνων, δακρύων και δοκιμασιών.

Ρούμελη, πατρίδα μας! Ευτυχισμένη και μακάρια η εύανδρη γη σου, μέσα στην ασύγκριτη ομορφιά, τη γαλήνη και την ειρήνη σου. Ευτυχισμένοι και μακάριοι οι πονεμένοι άνθρωποι, που σε συντροφεύουν, με τη λάμψη της ψυχής τους, τη γνήσια ρουμελιώτικη γλώσσα τους, αρμονισμένη στο ρυθμό της ακατάλυτης αρετής, και το υπέροχο ήθος τους. Εδώ τους έρριξε ο Θεός, για να εκπληρώσουν την επιταγή της μοίρας τους. Ο αγνός χαιρετισμός τους εκφράζει το μεγαλείο της ζωής τους και την απαρασάλευτη πίστη στην παράδοση, που μένει ακατάλυτη στο πείσμα των δυσχερειών και των αντιξοοτήτων.

Οι Ρουμελιώτες, με στοργή, σκύδουν επάνω στο παρόν και, γυρίζοντας με σεβασμό στο παρελθόν, ατενίζουν περήφανα το μέλλον της Ρούμελης. Η εκπλήρωση των ιδανικών της είναι αναγκαιότητα ιστορική. Απ' αυτή θα προέλθουν οι πρωτοπόροι και οι νικητές της ζωής, εκείνοι, που θα δώσουν ολόκληρο τον εαυτό τους στην υπηρεσία των ανθρωπίνων αξιών και θα θυσιαστούν για τη δημιουργία μιας δεύτερης ζωής. Αγαπημένοι, ενωμένοι και πειθαρχημένοι στη φωνή της Ρούμελης, αποδίδουν στην επιτυχία και στην πρόοδο. Κανένας Ρουμελιώτης άδουλος και δειλός. Μια στρατιά ολόκληρη, οι Ρουμελιώτες, με τις σημαίες και τις καρδιές τους ψηλά, προχωρούν στον ωραίο δρόμο τους. Δύσκολη κι επιτακτική η σημερινή ζωή. Αγώνας ολόκληρος. Τρίζουν τα θεμέλια του κόσμου, μέσα σ' αυτή την τραγική κοσμογονία. Ζωντανεύουν την αυριανή Ελλάδα, γεμάτη χαμόγελα αγάπης κι αστραποβολήματα ομορφιάς, με τον περήφανο κι ελεύθερο Λαό μας, που ξέρει και μπορεί να βαδίζει στη μεγάλη λεωφόρο των πεπρωμένων του. Γεμάτος ζωή, πίστη κι αυτοπεποίθηση, θέτουν σκοπό στη ζωή τους: την α γ ά π η για μια ρουμελιώτικη ανωτερότητα.

Ο θαυστόχαστος και πολυγραφότατος Ρουμελιώτης συγγραφέας αλησιμόνητος Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος σημειώνει:

«Εδώ είναι η Ρούμελη. Η χώρα των αλαφρόποδων βουνίσιων, που δρασκελούν, μ' άπιστευτη γρηγοράδα, τους δράχους και που έχουν διαπεραστική τη ματιά, καθάριο το μέτωπο και την καρδιά πρόθυμη για όλους τους ευγενικούς ενθουσιασμούς. Δε χάνουν το «τραχύ της αρετής», καθώς είπε στους «Καημούς της Λιμνοθάλασσας», ο Παλαμάς. Και γυρίζουν στον τόπο τους, για ν' ακούσουν το νταούλι και το ζουρνά, για να μυρίσουν τις γλάστρες του παλλαϊκού εξώστη του πολυκαιρινού πατρογονικού, για να ζεστάνουν τα χέρια τους στο τζάκι, όπου σπιθίζει και τρεμοπαίζει η αρχαία φωτιά, για να αισθανθούν, άλλη μια φορά, τη Ρούμελη, ολόκληρη τη Ρούμελη, ν' αντηχεί σαν ένας μεγάλος παλμός στην καρδιά τους».

Η Ρούμελη, κοιτίδα της ελληνικής ελευθερίας, και λίκνο της αρετής, με τη δωρική λιτότητα και την παρθενική αγνότητά της, έχει δική της πνευματική φυσιογνωμία και δικό της πνευματικό χρώμα. Είναι ένας ιερός πνευματικός χώρος, ανερεύνητος ακόμη, και μια πλούσια πηγή εμπνεύσεων για τα Γράμματά μας η φύση, η ζωή και η ιστορία της. Πρέπει να τονισθεί, μ' όλη την επιβαλλόμενη έμφαση, ότι είναι ανάγκη ν' αφυπνισθούν όλες οι λανθάνουσες πνευματικές δυνάμεις του τόπου μας και να δράσουν, θέτοντας το τάλαντό τους στην υπηρεσία του ρουμελιώτικου πνεύματος, για ν' αποδώσουν όσα υπαγορεύουν ο πατριωτισμός και το καθήκον. Είναι φως και χρέος. Φως στο παρελθόν, στο παρόν και στο μέλλον. Χρέος τις αιώνιες αξίες του ανθρώπου και της ζωής. «Οι ν έ ε ε εποχές επιβάλλουν ν έ α καθήκοντα», τονίζει ο Ουγκώ.

Ας εγερθεί σύσσωμη η Ρούμελη. Δικαιούται να υπερηφανεύεται για το μεγαλόπρεπο κι επιβλητικό μέγαρο του ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ, δικαίωση πολυχρόνιων οραμάτων, μόχθων κι αγώνων, τη λαυγή φάρο ανεσπέρου φωτός, απ' όπου ακτινοβολούν το καθαρό ρουμελιώτικο ήθος και το αιώνιο ελληνικό πνεύμα. Η καρδιά του Π. Κ. χτυπάει στη Ρούμελη. Προς όλους εκείνους, που εμόχθησαν κι αγωνίστηκαν για τη δημιουργία του απευθύνεται πάντα η εγκάρδια και θερμή ευγνωμοσύνη όλων μας. Ιστορική είναι η προσφορά τους.

Στην πρώτη γραμμή καλούνται οι πνευματικοί άνθρωποι, καπεταναίοι των Γραμμάτων, «της πέννας οι άντρειωμένοι», σημαιοφόροι και κήρυκες, πιστοί διάκοι της Ρουμελιώτικης Ιδέας κι εμπνευσμένοι ηγέτες. Οδυσσείς και Πραμηθείς, σφείλουν να προσφέρουν μόχθο και μελάνη, πίστη και δημιουργική πνοή, αναδημιουργία κι ενατένιση για την προβολή κι αξιοποίηση των ρουμελιώτικων πολυτιμων θησαυρών. Όλος ο δυθισμός στη γάρκη πνευματικός πλούτος του παρελθόντος και της ζωής του παρόντος πρέπει να έλθει στο φως, να προβληθεί, με πρόγραμμα και συντονισμό, και ν' αξιοποιηθεί. Το μέλλον και η προκοπή της Ρούμελης δεν θα ολοκληρωθούν, αν δεν πραγματοποιηθεί η πνευματική αναγέννησή της. Χρειάζεται να ενδοσκοπηθεί η λαϊκή ψυχή απ' το λαογράφο και τον ιστορικό, τον ποιητή και το λογοτέχνη.

Ρουμελιώτης σημαίνει αυτοπαίδευση. Σε κάθε στιγμή της ζωής του σφείλει ευσυνείδητα ν' ασκείται στην ελευθερία και στον τολμηρό στοχασμό, στην ανειρήνευτη αναζήτηση και στη θεραπεία των ιδεών, στην εντιμότητα και στην αξιοπρέπεια, στον ηθικό ηρωισμό και στη θυσία. Ο δρόμος προς τα πνευματικά και ηθικά τρόπαια απαιτεί ασίγαστη ανησυχία και προσπάθεια.

Είναι βαρεία η κληρονομιά του παρελθόντος. Εσήμανε η ώρα της περισυλλογής και της ευθύνης, της πίστεως και του χρέους, των στοχασμών και των ανατάσεων. Είναι χαρακτηριστικά τα λόγια του εμπνευσμένου Ρουμελιώτη Θεμ. Αθανασιάδη - Νόδα:

«Αυτόν, που πρωτοθυσιάστηκε στην Αλαμιάνα θυμόμαστε. Τον θυμόμαστε, αλλά δεν το κλαίμε. Ο ίδιος, μέσα στο έπος του Βαλαωρίτη, μας έχει απαγορέψει τα κλάματα:

**«Δε θέλω να με κλάψετε. Θέλω, σαν πολεμάτε,
την πρώτη σας την τουφεκιά, το πρώτο σας το βόλι,
για μένα να το ρίχνετε, για την ψυχή του Διάκου».**

Κι αυτό κάνουμε. Το πρώτο μας βόλι —πραγματικό ή συμβολικό— το πρώτο βόλι των πολέμων και το πρώτο βόλι των ειρηνικών αγώνων μας το ρίχνουμε πάντα για την ψυχή των ηρώων. Αρχίζοντας απ' αυτούς, αρχίζουμε απ' την Ελλάδα».

Οφείλουμε όλοι μας να καλλιεργήσουμε την ορμή, την ευρωστία και το σίρημα της λαμπρής αισιοδοξίας της ρουμελιώτικης νεότητας, που φλογίζεται απ' την απαρασάλευτη πίστη προς τις αιώνιες, εθνικές και πνευματικές αρετές του λαού, απ' τον οποίο προέρχεται και στην υπηρεσία του οποίου προσφέρεται ν' αγωνισθεί. Οι νέοι της Ρούμελης ενσαρκώνουν την αγάπη και την ελευθερία, τα υψηλά ανθρωπίνα ιδανικά, που πλαστοουργούν τις νέες μορφές της ζωής κι εγγράφουν ασφαλή υποθήκη για ένα καλύτερο ρουμελιώτικο μέλλον. Σ' όλη τη Ρούμελη, σ' όλη την Ελλάδα και σ' όλες τις χώρες του κόσμου, όπου χτυπάει η ρουμελιώτικη καρδιά, ένα εγερτήριο σάλπιγμα ακούεται, ένα αρμονισμένο στους σκοπούς και στους στόχους του Π.Κ.Ρ.: 'Γτε, παιδιάς Ρούμελης.

'Όποια κι αν είναι η μοίρα μας, στη διαδρομή των αιώνων, ούτε στιγμή δε θα ξεφύγουμε απ' το ρουμελιώτικο πνεύμα και το δρόμο του υψηλού χρέους. Αυτό το πνεύμα, συνεχής ανανέωση κι αναδημιουργία, διατηρεί δυνατή και ζωντανή τη Ρούμελη, φωτίζει και μεγαλώνει τη φωτιά του Προμηθέα, απ' την οποία έχουμ ανάγκη οι νέες ψυχές και τώρα και όταν ανδρωθούν. Είναι η ιερή κιβωτός μας, με την οποία στην αγκάλη είναι προορισμένο να περνάει ο Λαός της Ρούμελης, απείραχτος απ' τη φθορά του χρόνου και την ανεμοζάλη των καιρών. Οι νέοι διδάσκοντας, θυμούνται οι ώριμοι, αναπολούν οι ηλικιωμένοι, τι σημαίνει σήμερα και αύριο και πάντα να είσαι Ρουμελιώτης, να είσαι 'Έλληνας.

Σ' εποχή πνευματικού χαλασμού και ηθικών κατεδαφίσεων, καθώς η σημερινή, δεινής καταλυτικής ανυπακοής κι απειθαρχίας και μέσα στο πανδαιμόνιο των κορυφαντιώντων στοιχείων της αρνήσεως, της πλάνης και της καταπτώσεως, είναι δραματικά αναγκαίο ν' ανζητούμε τη σωτηρία μας σε μια βαθύτερη αυτογνωσία.

Κι ανάμεσα απ' τις εκδηλώσεις της ρουμελιώτικης ευγνωμοσύνης, ολόθερμη αναπέμπουμε σήμερα, απ' τα δάθη της ψυχής μας, την παρακλητική φωνή μας:

— Προστάτες και βοηθοί μας, δίπλα μας, η Παναγία η Προυσιώτισσα, «Πρόμαχος απάσης Ελλάδος», και οι Γίγαντες της Ρούμελης. Η μνήμη τους καταυγάζει τα έργα μας, το ήθος τους φωτίζει τα δήματά μας, η λάμψη της θυσίας τους κρατεί ορθή την ψυχή μας στις επάλξεις του χρέους. Συνεχιστές της πορείας της περσιούσιας Φυλής μας, οραματιζόμαστε τον ιδανικό κόσμο του ηρωικού ήθους, της αρετής και της μορφιάς, πιστοί στους στίχους του μεγάλου εθνικού μας θάρδου Ρουμελιώτη Κωστή Παλαμιά:

«Ω τίμια φυλαχτά, στολίδια αταίριαστα
ώ διαβατάρικα, από σας πλάθεται αιώνια
κόσμος από παλιά κοσμοσυντρίματα,
η νέα τρανή Πατρίδα, η παναρμόνια».

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΣ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΥΓΙΕΙΝΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ (1945-1980)

Υπό Γεωργίου Μοναστηριώτη, Επ. Δ) ντή Υπουργείου
Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

II. ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Το Πρόγραμμα τούτο ήρchiσεν εφαρμοζόμενον από του έτους 1947.

Σκοπός αυτού είναι η μηνιαία χρηματική ενίσχυσις και πάσης φύσεως προστασία των εις εκάστην οικογένεια παιδιών ηλικίας μέχρι 13 ετών, εφ' όσον ταύτα είναι ορφανά εξ αμφοτέρων των γονέων, ή ορφανά πατρός, ή παιδιά των οποίων ο πατήρ δεν δύναται να αναλάβει την συντήρησίν των δια διαφόρους λόγους, οι οποίοι καθορίζονται με τον Νόμον «Περί ενισχύσεως απροστατευτών παιδιών» και το Β. Δ. «περί προϋποθέσεων ενισχύσεως απροστατευτών παιδιών».

Πρόγραμμα ενισχύσεως παιδιών εφηρμόζετο και από διάφορες Οργανώσεις:

1) Η Αμερικανική Περίθαλψις Πολεμοπαθών Παιδιών ενίσχυε παιδιά: α) Ορφανά πατρός θανόντος συνεπεία πολεμικών γεγονότων. β) Ορφανά πατρός θανόντος εξ οιασδήποτε αιτίας και γ) όσων ο πατήρ ήτο ανίκανος προς εργασίαν.

Η ενίσχυσις συνίστατο εις την καταβολήν σε κάθε προστατευόμενο παιδί από 240 δραχμάς μηνιαίως, ως και εις την κατά χρονικά διαστήματα χορήγησιν ειδών ματισμού και υποδήσεως.

2) Η Αμερικανική Οργάνωσις «Συνομοσπονδία δια την Σωτηρίαν του Παιδιού» ενίσχυσε άπορα παιδιά κατά προτίμησιν μαθητάς Σχολείων με χρηματικά ποσά κατά τρίμηνον ως και τα Δημοτικά Σχολεία Δομνίστας, Κουστέσης - Βραγγιανών και Ραπτοπούλου δια ποσού 3.000 δραχμών έκαστον, κατ' έτος.

3) Η Αμερικανική Οργάνωσις «ΚΕΑΡ» απέστειλε κατά χρονικά διαστήματα δέματα με τρόφιμα τα οποία διενέμοντο εις τους άπόρους.

Εις το Καρπενήσι λειτουργεί και Κρατικός Παιδικός Σταθμός εις τον οποίον αι εργαζόμεναι μητέρες πηγαίνουν τα μικρά τέκνα των κατά τας ώρας εργασίας των και έτσι εργάζονται απερίσπασται.

Κρατικός Παιδικός Σταθμός λειτουργεί και εις την Κοινότητα Ραπτοπούλου, πρόκειται δε να λειτουργήση, λίαν συντόμως και δεύτερος στο Καρπενήσι.

Εις το Καρπενήσι λειτουργεί επίσης και Παράρτημα Π.Ι.Κ.Π.Α. με ειδικήν Εστία δυνάμει 100 τροφίμων.

Εις την Κοινότητα Μεγάλου Χωρίου ελειτούργησε η Αγροτική Μεταβατική Οικοκυρική Σχολή (ΑΜΟΣ) δυνάμει 45 μαθητριών. Εις ταύτας η φοίτησις ήτο τριετής και αμάνθανον την Πλεκτικήν, την Υφαντουργίαν και Οικιακά.

Η εκπαίδευσις, η διατροφή και διαμονή εις την Σχολήν ήτο δωρεάν, δαπάναις του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.

Δια της λειτουργίας της Σχολής εκαλύφθη μία ανάγκη πολλών γονέων, τους οποίους εβασάνιζε η Επαγγελματική αποκατάστασις των κορασίδων των.

Εις την Κοινότητα Φουρνά ελειτούργησεν Εστία ΠΙΚΠΑ, με δύναμιν 65 σιτιζομένων παιδιών ημερησίως, προσχολικής ηλικίας.

Εις τον συνοικισμόν Κρέντη της Κοινότητος Κερασσοχωρίου λειτουργεί Εστία με δύναμιν 60 σιτιζομένων παιδιών ημερησίως προσχολικής ηλικίας.

Δια της λειτουργίας των:

- α) Γυμνασιακού Οικοτροφείου Καρπενησίου και Τεχνικών Σχολών δυνάμει 270 τροφίμων.

- β) Εκκλησιαστικού Οικοτροφείου Καρπενησίου δυνάμειως 8 τροφίμων.
 γ) Εκκλησιαστικού Οικοτροφείου Κερασοχωρίου δυνάμειως 50 τροφίμων.
 δ) Γυμνασιακού Οικοτροφείου δυνάμειως 80 τροφίμων.
 ε) Κατσάμπειου Γυμνασίου Οικατροφείου Προυσσού δυνάμειως 68 τροφίμων.
 στ) Οικοτροφείου Ιεράς Μονής Προυσσού δυνάμειως 6 τροφίμων.
 ζ) Γυμνασιακού Οικοτροφείου Φουρνάς δυνάμειως 29 τροφίμων και
 η) Γυμνασιακού Οικοτροφείου Δομνίστας δυνάμειως 53 τροφίμων.
 παρεσχέθη μεγάλη ανακούφισις εις τους γονείς δια την διατροφήν των τέκνων των.
 Ήδη, αντί των ανωτέρω από του έτους 1972 το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητος εγκατέστησε και λειτουργεί στο Καρπενήσι Μαθητική Εστία δυνάμειως 80 τροφίμων οι οποίοι εκτός του φαγητού και δείπνου, έχουν και δωμάτια διαμονής κατά την Σχολικήν Περίοδον.

ΙΙΙ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΑΪΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

Αι καθιζήσεις και κατολισθήσεις αι οποίοι έπληξαν την 13ην Ιανουαρίου 1963 τας Κοινότητας: 1) Μικρού Χωρίου, εις την οποία είχαμε και 13 θύματα, 2) Λεπιανών, 3) Αγίου Γεωργίου - Παλαιοχωρίου, 4) Αγίας Τριάδας, 5) Αγίου Δημητρίου, 6) Χόχλιας και 7) Κέδρων αφ' ενός και οι σεισμοί της 5ης Φεβρουαρίου 1966 αφ' ετέρου, οι οποίοι έπληξαν το σύνολον των οικισμών της Ευρυτανίας εδημιούργησαν τεράστιο Στεγαστικό πρόβλημα. Η υπηρεσία μας, το Κέντρο Κοινωνικής Προνοίας Ευρυτανίας, εμερίμνησε κατ' αρχάς δια την προσωρινήν στέγασιν των πληγέντων εις Προσωρινά Στέγαστρα και εν συνεχεία δια την οριστικήν Στέγασιν αυτών δια της χορηγήσεως Στεγαστικών δανείων. Εις την θέσιν «ΕΗΡΙΑ» απαλλοτριώθησαν ιδιωτικά εκτάσεις και εδημιουργήθη ο Οικισμός εις τον οποίον εγκαταστάθησαν πληγέντες από τας Κοινότητας Μυρική, Άγιος Ανδρέας, Σελλά, Στεφάνι και τον Συνοικισμό Καλλιθέα - Καρπενησίου. Οι εγκατασταθέντες εις τον «ΕΗΡΙΑ», άνω των 500 οικογενειών, είχαν το πλεονέκτημα να πάρουν εκτός του Στεγαστικού δανείου και οικόπεδον όπου ανήγειραν τα οικήματα εις τα οποία και διαμένουν.

Αι πιστώσεις αι οποίαι κατενεμήθησαν εις τον Νομόν Ευρυτανίας από του έτους 1966 μέχρι το 1980 έχουν ως εξής:

1) το έτος 1966 - 1978	Δραχμαί	71.780.000
2) το έτος 1972	»	70.000.000
3) το έτος 1974	»	90.000.000
4) το έτος 1975	»	42.000.000
5) το έτος 1976	»	35.000.000
6) το έτος 1977	»	110.000.000
7) το έτος 1978	»	185.000.000
Σύνολον		523.780.000

Η κατανομή των πιστώσεων συνεχίσθη και από του έτους 1981 και έχει ως εξής:

1) το έτος 1981	Δραχμαί	510.000.000
2) το έτος 1982	»	500.000.000
3) το έτος 1983	»	934.000.000 και
4) το έτος 1985	»	300.000.000
Σύνολον		2.244.000.000

Από το ποσό αυτό θα πρέπει να αφαιρεθούν περίπου 400.000.000 δραχμαί, ως προερχόμεναι από αναπροσαρμογή των δανείων.

Όμως, όλοι οι πίνακες δανειοληπτών την 31ην Δεκεμβρίου 1985 ανεστάλησαν.

Από τον μήνα Σεπτέμβριον του έτους 1970 και επί επτά ολόκληρα χρόνια διετέλεσα και Προϊστάμενος του Τμήματος Υγιεινής, γι' αυτό κρίνω σκόπιμο να παραθέσω και τα όσα επετεύχθησαν εις τον τομέα της Υγιεινής κατά το διάστημα της 7/ετίας.

Από υγειονομικής πλευράς ο Νομός Ευρυτανίας ευρίσκεται εις ικανοποιητικήν κατάστασιν παρά τους εξωτερικούς παράγοντας τους επιδρώντας αμέσως και εμμέσως επί της υγείας, ως η κατοικία, η ύδρευσις, η αποχέτευσις και οι σταυλισμοί.

Εις τον Νομόν Ευρυτανίας λειτουργούν:

I. Ένα Νοσηλευτικόν Ίδρυμα υπό την επωνυμίαν Γενικό Κρατικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο.

Τούτο είναι δυνάμει 50 κλινών με τας εξής Κλινικάς:

Παθολογική, Παιδιατρική, Μαιευτική, Ορθοπεδική, Ακτινολογική, Χειρουργική, Αναισθησιολογική, Δερματολογική και Οφθαλμιατρική.

Τούτο, μέχρι τον Ιούνιο του 1956 ανήκε εις τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό και κατόπιν το ανέλαβε το Κράτος.

II. Δύο Υγειονομικοί Σταθμοί εις Φουρνά και Γρανίτσα.

III. 17 Αγροτικά Ιατρεία εις: 1) Αγία Τριάδα, 2) Άγραφα, 3) Δυτική Φραγκίστα, 4) Ραπτόπουλο, 5) Δομνίστα, 6) Κερασοχώρι, 7) Προυσό, 8) Κρίκελλο, 9) Δάφνη, 10) Μεγάλο Χωριό, 11) Ασπρόπυργο, 12) Βελαόρα, 13) Καταβόθρα, 14) Στένωμα, 15) Τροχάτον, 16) Κλαύσιον, 17) Φιδάκια.

Αγροτικά Ιατρεία υπήρχαν και εις τας Κοινότητες Νεράιδας και Καρίτσας - Δολόπων, τα οποία υπήχθησαν εις τον Νομόν Καρδίτσας μετά τήν υπαγωγή του Δήμου Δολόπων εις τον Νομόν αυτόν.

Ταύτα παραθέτω και ως προς την υγειονομικήν περίθαλψιν των κατοίκων του Νομού Ευρυτανίας κατά την 35/ετή δημοσίαν υπηρεσίαν μου, από την οποίαν απεχώρησα την 1ην Μαρτίου 1981 με τον βαθμόν του Διευθυντού και την συνείδησιν ήρεμον ότι επετέλεσα το καθήκον μου εις το ακέραιον, προς όλους τους τομείς και έναντι πάντων.

Καρπενήσι 12 Δεκεμβρίου 1990

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΤΗΣ

Επίτιμος Δ/ντής Υπουργείου Κοιν. Υπηρεσιών

oo

Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΧΑΜΟΓΕΛΟΥ

Ένα χαμόγελο δεν κοστίζει τίποτα, αλλά δημιουργεί πολλά' πλουτίζει αυτούς που το δέχονται, χωρίς να φτωχαίνει αυτούς που το δίνουν. Γεννιέται σαν αστραπή, όμως η ανάμνησή του καμιά φορά κρατάει για πάντα. Κανένας δεν είναι τόσο πλούσιος που να μπορεί να κάνει χωρίς αυτό. Και κανείς τόσο φτωχός, ώστε να μην μπορεί να το προσφέρει. Δημιουργεί ευτυχία στο σπίτι και συμπάθειες στη δουλειά. Είναι ξεκούραση για τον κουρασμένο, φως για τον αποθαρρυσμένο, ηλιαχτίδα για το θλιμμένο και το καλύτερο αντίδοτο για τη στενοχώρια. Κι όμως δεν μπορείς να το αγοράσεις, να το ζητήσεις, να το ζητιανέψεις, να το δανειστείς ή να το κλέψεις, επειδή είναι κάτι που δεν έχει καμία αξία για κανένα, εάν δεν δοθεί. Και μην ξεχνάς τούτο: Κανένας δεν το χρειάζεται τόσο πολύ όσο αυτός που δεν του έμεινε πια...

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΕΥΡΥΤΟΣ ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Γράφει ο ΔΗΜ. ΦΑΛΛΗΣ

Υποσχθήκαμε στο προηγούμενο άρθρο, ν' αναφερθούμε στον Εύρυτο «ως ιστορικό πρόσωπο», παρόλο που αναφέρεται στη μυθολογία μας. Είναι βέβαιο πως έζησε και μεγαλούργησε κατά τους απόστατους αυτούς προϊστορικούς χρόνους. Οι μαρτυρίες που έχουμε από αρχαίους και νεότερους ιστορικούς συγγραφείς, τα τοπωνύμια, την παράδοση και την επωνυμία μας «ΕΥΡΥΤΑΝΕΣ», μας δίνουν αυτήν την βεβαιότητα της ιστορικότητας του Ευρύτου. Πολλοί είναι οι αρχαίοι ιστορικοί συγγραφείς που αναφέρονται στο πρόσωπο του Ευρύτου κι ο καθένας τους σύμφωνα με τις πηγές πληροφόρησης που είχε από άλλους αρχαιότερους συγγραφείς και άλλες μαρτυρίες. Ο Όμηρος λ. χ. μας διέσωσε τον Εύρυτο ως «ΜΕΓΑΝ ΕΥΡΥΤΟΝ» και βασιλιά της Οιχαλίας. Και θεωρούμε την πληροφορία αυτή πολλή σημαντική. Συγκεκριμένα στην ΟΔΥΣΣΕΙΑ (Θ' 224), αναφέρει (σε μετάφραση, Ιάκ. Πολυλά):

«Ο Εύρυτος από την Οιχαλία,
όπου στα τόξα επάλευε και με τους αθανάτους.
Όθεν ο μέγας Εύρυτος τον χάρον είδε νέος
εκείνον εθανάτωσεν ο Φοίβος οργισμένος
ότι τον επροκάλεσε στου τόξου τον αγώνα».

Ο δε αρχαίος τραγικός ποιητής, Σοφοκλής, αναφέρεται και σε κάποιες λεπτομέρειες για το θάνατο του νεαρού βασιλιά Ευρύτου. Στις ΤΡΑΧΙΝΙΕΣ, και σε μετάφραση Α. Καμπάνη, γράφει:

«Έχω ακουσιμένα από το στόμα εγώ του Λίχα
μπροστά σ' άλλους πολλούς όπου μπορούνε
να μαρτυρήσουν ότι για την κόρη ετούτην (την Ιόλη),
ο Ηρακλής τον Εύρυτον έχει σκοτώσει
κι εκούρσεψε της Οιχαλίας τα ψηλά κάστρα».

Ο Απολλόδωρος πάλι, μας πληροφορεί ότι ο Εύρυτος υπήρξε άριστος χειριστής του τόξου και ότι έμαθε ακόμα και τον Ηρακλή να τοξεύει:

«Εδιδάχθη δε Ηρακλής τοξεύειν υπό Ευρύτου».

Υπήρξε δε τόσο άριστος στο τόξο, και είχε τόση εμπιστοσύνη στην ευστοχία του, που προκαλούσε ακόμα και «τους αθανάτους», δηλ. τον Απόλλωνα, να μονομαχήσουν. Προκήρυξε όμως —σύμφωνα πάντα με τον Απολλόδωρο— αγώνες τόξου, και στον νικητή θα έδινε ως σύζυγό του την πανέμορφη κόρη του, Ιόλη. Ήταν φοβερό όμως για το ιστορικό «γίγνεσθαι» του τόπου μας το ότι στους αγώνες αυτούς νίκησε ο Ηρακλής. Διότι ο Εύρυτος στη συνέχεια αθέτησε την υπόσχεσή του και δεν του έδωσε για σύζυγο την κόρη του, φοβούμενος πως ο Ηρακλής θα σκότωνε τα παιδιά που θα αποκτούσε μαζί της, όπως είχε σκοτώσει και τα παιδιά που απέκτησε με την προηγούμενη γυναίκα του, την Μεγάρα. Η αθέτηση όμως αυτή της υπόσχεσής του είχε καταστρεπτικά αποτελέσματα για τον Εύρυτο και για το βασίλειό του. Διότι και ο Εύρυτος φονεύθηκε απ' τον εξαγριωμένο πλέον Ηρακλή, αλλά και η Οιχαλία καταστράφηκε ολοσχερώς. Επίσης, πολλή σημαντική είναι η πληροφορία που μας παρέχει ο Λυκόφρωνας (4ος αι. π. Χ.), ο οποίος γράφει:

«Αριστοτέλης φησίν εν Ιθακησιών Πολιτεία: Ευρυτάνες έθνος είναι της Αιτωλίας, ονομασθέν υπό Ευρύτου».

Επειδή όμως το θέμα είναι μεγάλο και πρέπει ακόμα ν' αναφέρουμε για τον Εύρυτο τα τοπωνύμια, την παράδοση, κ.λπ., θα συνεχίσουμε και στο επόμενο άρθρο μας.

Δ. Ι. Φ.

Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Γραμμένη με αίμα

ΕΤΣΙ ΠΟΛΕΜΗΣΑΜΕ ΤΟΝ ΚΑΤΑΚΤΗΤΗ

ΚΑΙ ΔΙΗΓΩΝΤΑΣ ΤΑ ΜΗ ΚΛΑΙΣ...

Γράφει ο Χρήστος Γ. Γιαννακόπουλος

ΣΤ' (συνέχεια)

Από την επόμενη μέρα το πρωί, αφού είχαν μαζευτεί από όλα τα αρχηγεία οι υποψήφιοι αξιωματικοί άρχισε η λειτουργία της σχολής το ύπαιθρο βέβαια, σε ένα αντέρισμα στην άκρη στα λειβάδια εκεί που άρχιζε ξανά να υψώνεται η Πίνδος διασμένη από ψηλά έλατα. Ήρθε ο ταγματάρχης Αρέθας και αφού μας χαιρέτησε, μας είπε με τα εξής πρώτα του λόγια:

«Συναγωνιστές, τι μάθημα να κάνω σε σας. Για να σας προτείνουν τα αρχηγεία σας, για αξιωματικούς, ασφαλώς θα μάθατε την τέχνη του πολέμου πρώτα στην πράξη, ας συνεχίσουμε λοιπόν τώρα και με τη θεωρία σαν επιδόρπιο».

Γελάσαμε όλοι και έτσι άρχισε η καθημερινή θεωρητική εξάσκηση. Στο Περούλι είχε καλό καιρό εκείνη την εποχή. Πιάσαμε ο καθένας από ένα έλατο και καθарίσαμε το έδαφος στη ρίζα του, γιατί θα το είχαμε αρκετό καιρό για υπνωδωμάτιο. Κοντά μας υπήρχε και μια θρύση με πέτρινη κούπα, που έτρεχε συνέχεια κρύο νεράκι. Πολλοί από τους συναγωνιστές φρόντισαν να γράψουν σε κάποιο χαρτόνι που κρεμάσανε στο δικό του έλατο ο καθένας την περιοχή απ' όπου ήρθανε ΧΑΣΙΑ — ΠΙΕΡΙΑ — ΚΟΖΙΑΚΑΣ — ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ — ΟΛΥΜΠΟΣ κ.τ.λ. πήγα και εγώ σε κάποιο γραφείο του στρατηγείου και ζήτησα ένα μικρό χαρτόνι. Ο Άρης με κοίταζε και μου λέει γελώντας: «Θα γράφεις γράμμα στη μάνα σου;» Πήρα ένα μολύδι και έγραφα με μεγάλα γράμματα τη λέξη «ΒΕΛΟΥΧΙ», του το έδειξα χωρίς κανένα σχόλιο, γέλασε και αυτός ικανοποιημένος.

Στη σχολή γνώρισα πάρα πολλούς συναγωνιστές, που θυμάμαι τη φυσιογνωμία τους της εποχής εκείνης, όπως κάποιοι που λεγόταν Γιαννότας στο επίθετο και ήταν απ' το Λειβάδι του Ολύμπου επίσης δυο νέους απ' την Καρδίτσα που οι πατεράδες τους είχαν τα δυο ξενοδοχεία της Καρδίτσας (ΑΡΝΗ) και (ΚΙΕΡΙΟΝ), ο ένας λεγότανε Νασιάκος στο επίθετο και πολλούς άλλους βέβαια.

Η ζωή μας στη σχολή ήταν ήσυχη και απλή, σχεδόν μονότονη. Την ημέρα η καθημερινή στρατιωτική θεωρία και το απόγευμα ελεύθεροι. Με το σούρουπο μετά το συσσίτιο, μαζευόμασταν ένας - ένας στο κονάκι του (κάτω απ' το δικό του έλατο) και αρχίζαμε καιμά συζήτηση γύρω απ' τις δικές του εμπειρίες ο καθένας. Αν τύχαινε νάναι το φεγγάρι ολόγιομο, δεν μας έκανε καρδιά να κοιμηθούμε. Τέτιες ώρες γέμιζε η ψυχή μας από αναμνήσεις και γαλάζια όνειρα, που μας πίκραιναν τα χείλη και μας κόβαν τη φωνή. Τότε άρχιζε δειλά - δειλά κάποιος σύτροφος να λιανοτραγουδάει. (Απόψε θα πλαγιάσουμε, σε μαλακό χορτάρι, θα δώσει

και θα πάρει το γλέντι μας παιδιά. Η κόρη θέλει φίλημα κι ο πόλεμος τραγούδια, στην κεφαλή λουλούδια, και φλόγα στην καρδιά). Σιγά - σιγά άρχιζαν κι άλλες φωνές να δένονται με το τραγούδι μέχρι που παίρναμε όλοι μέρος και ηχούσε όλη η περιοχή στο Περτούλι και ζωντανευε, δίνοντάς μας κουράγιο και αντοχή.

Οι Ιταλοί από τη Λάρισα είχαν πληροφορηθεί ότι βρισκόταν το στρατηγείο και η σχολή στο Περτούλι και κάθε πρωί ερχόταν ένα αεροπλάνο και μας έριχνε βόμβες εμπρηστικές. Δεν άξιζαν όμως τίποτα, σπάτια άναθε φωτιά απ' τις πολλές που ρίχνανε, την οποία σβήναμε αμέσως. Τις πιο πολλές τις ξεδιδώναμε και βγάζαμε από μέσα ένα υγρό που είχαν σαν καθαρό πετρέλαιο το οποίο χρησιμοποιούσαμε για φωτιστικό. Το αεροπλάνο αυτό είχε καθημερινό δρομολόγιο σαν γαλατάδικο κάθε πρωί την ίδια ώρα στην ίδια περιοχή, έριχνε τις βομβίδες του πετώντας χαμηλά, και έφευγε. Κάποια μέρα ένα δικό μας φυλάκιο που ήταν ψηλότερα από εμάς του τραβάει μια ριπή με το σπλοπολυβόλο και είδαμε το αεροπλάνο να χάνει την ισορροπία του και να πέφτει προς τις χαράδρες της Πίνδου. Ήσυχάσαμε απ' αυτόν τον καθημερινό ενοχλητικό επισκέπτη.

Ο καιρός περνούσε, τα μαθήματα προχωρούσαν, τον Άρη τον βλέπαμε και συζητούσαμε κάθε μέρα. Καθώς και άλλοι πολλοί ανώτεροι αξιωματικοί και Εγγλέζοι ερχόντανε στο Γενικό Στρατηγείο και συζητούσαν διάφορα σοβαρά θέματα. Λίγο πιο πάνω ήταν το πέτρινο αρχοντικό του θαθύπλουτου Γεωργίου Αβέρωφ. Ένα σούρουπο ήρθε ο Άρης τρέχοντας με τη λαχανιασμένη και καταϊδρωμένη γριβιά φοράδα του και μας φώναξε να μαζευτούμε γύρω του. Πλησιάσαμε όλοι οι μαθητές της σχολής, και είδαμε τον καπετάν Άρη αναστατωμένο, και η φοράδα του ακόμη χοροπηδούσε ανήσυχη. Μας είπε με δυο λόγια ότι σε μισή ώρα το πολύ, πρέπει να έχουμε πιάσει θέσεις χαμηλά στη ρεματιά προς το χωριό Πόρτα (Πύλη). Να πάμε εντελώς αθόρυβα στο σημείο που θα μας οδηγήσει ο σύνδεσμος πάνω από το χείλος της ρεματιάς, γιατί στο σημείο αυτό μπήκε μέσα και στρατοπέδευσε ένα μεγάλο τμήμα Ιταλικού στρατού. Δεν θα ρίξετε ντουφεκιά, αν δεν δώσω εγώ το σύνθημα, γιατί η θέση που βρίσκονται οι Ιταλοί, είναι τόσο μειονεκτική που μπορεί να έρθουμε σε συμφωνία να παραδοθούν χωρίς μάχη.

Κόψαμε εφ' ενός ζυγού όλη η σχολή τον κατήφορο χωρίς στροφές και μονοπάτια και σε λιγότερο από μισή ώρα είχαμε πιάσει θέσεις μάχης πάνω από τα κεφάλια των Ιταλών. Είχε ένα φεγγάρι που έφεγγε σαν μέρα. Τους Ιταλούς τους ακούγαμε και βλέπαμε τις κινήσεις τους. Η ώρα περνούσε και εμείς αμίλητοι και ακίνητοι περιμέναμε, ώσπου μέσα στην ησυχία, ακούμε μια ντουφεκιά που βούιξε η ρεματιά και ο αντίλαλος την έκανε δέκα φορές μεγαλύτερη. Τότε αρχίσαμε όλοι και ρίχναμε κάτω προς το ρέμα με ατομικά όπλα, με αυτόματα και χειροβομβίδες. Αχολόγησε ολόκληρη η ρεματιά και όλα τα λαγγάδια της περιοχής. Κάποτε μέσα στην οχλοβοή ακούσαμε φωνές ώσπου έφτασε στ' αυτιά μας «παύσατε πυρ». Ρωτήσαμε τι έγινε και μάθαμε πως ο πρώτος πυροβολισμός δεν ήταν ο συνθηματικός του Άρη αλλά κάποιος αντάρτης γλίστρησε μέσα στο δάσος και πιάστηκε η σκανδάλη του όπλου του από ένα κλαδί και εκπυροκρότησε. Σε λίγο ύστερα από αυτό τον χαλασμό των όπλων, οι Ιταλοί δεν είχαν κουράγιο να φέρουν αντιρρήσεις, και άρχισαν να παραδίνονται τρέμοντας, και κάτι μας λέγανε παρακαλώντας στη γλώσσα τους (NO MOSKETO), αλλά δεν καταλαβαίναμε τι λένε.

Τους μαζέψαμε όλους για το Περτούλι καθώς και τα άλογά τους, που ήτανε πολλά. Πήραμε πάρα πολύ σπλιισμό και πολεμοφόδια. Τους στρατιώτες και αξιωματικούς, τους σκορπίσαμε στα χωριά για να βρίσκουν καιμιά δουλειά να κάνουν και να εξοικονομούν το ψωμί τους, γιατί στο αντάρτικο δεν έφτανε το ψωμί για μας, πόσο μάλλον να έχουμε να θρέψουμε και τον Ιταλικό στρατό. Τα άλογα τα αφήσαμε ελεύθερα στα λειβάδια και όταν τους πηγαίναμε κανένα τσουβάλι κριθάρι

έπρεπε να το αδειάσουμε αμέσως κάτω και να φύγουμε τρεχάλα, γιατί καταλαβαίνανε από μακριά ότι είναι τροφή, και ερχόντουσαν καταπάνω μας καλπάζοντας, και μπορούσαν να μας σκοτώσουν με τα πόδια τους.

Στα χωριά οι Ιταλοί βολεύτηκαν κάπως και γλυτώσανε και τον πόλεμο, και προπαντός το σπουδαιότερο, γλυτώσανε την τιμωρία από τους Γερμανούς που είχαν αργότερα.

Στο Περτούλι είχαμε μάγαιρα έναν Ιταλό στρατιώτη που κάπου τον είχαμε πιάσει αιχμάλωτο. Ήταν ένα χοντρομπαλό παλικάρι που το λέγανε Κώστα.

Στο Περτούλι επίσης έμενε κοντά στον Άρη ο Γεροτσεκούρας (Καρβέλης). Ήταν πολύ γέρος για ανάρτη, αλλά δεν έλεγε να ξεκολλήσει από κοντά απ' τον Άρη που πάντα τον έλεγε «παιδί μου Άρη». Ο Άρης είχε δώσει στο γέροντα και φουστανέλα κάτασπρη καινούργια και ένα άλογο και τον είχε για μασκώτ του στρατηγείου. Ο Γεροτσεκούρας, έτρεφε μεγάλο μίσος προς τους Ιταλούς γιατί του είχαν σκοτώσει παιδιά του και γαμπρούς του. Του είχαν διαλύσει το σπιτικό του στη Φθιώτιδα που έμενε, και ζητούσε εκδίκηση. Το θράδυ που φύγαμε όλοι για τη ρεματιά της «πόρτας» βρήκε την ευκαιρία ο Γεροτσεκούρας να εκδικηθεί τους Ιταλούς στο πρόσωπο του φουκαρά του μάγειρά μας του Ιταλού «Κώστα». Τον πλησίασε γεμάτος θυμό ο γέρος και με βρισιές τραβάει μια ξιφολόγη που είχε ζωσμένος, και επιτίθεται ίσια απάνω του. Ο Κώστας όμως, αν και φοβιτσιάρης ήταν νέο παιδί και βλέποντας το γέρο με την ξιφολόγη στα χέρια του ξαμολιέται τρέχοντας και θγαίνοντας έξω απ' τα μαγειρεία χάθηκε μέσα στο δάσος της Πίνδου, και πού να τον πιάσει ο γέροντας.

Την άλλη μέρα το πρωί τον αναζητήσαμε τον Κώστα γιατί νομίσαμε πως ήταν άρρωστος ο κακόμοιρος. Τότε μάθαμε ρωτώντας το γεροτσεκούρα, πώς και γιατί έφυγε ο Ιταλός. Πήγαμε και τον βρήκαμε, και τρομάξαμε να τον πείσουμε να ξανάρθη στο μαγειρείο, και τον πληροφήσαμε πως έμαθε την περίπτωσή του ο Άρης και έκανε παρατήρηση στο Γεροτσεκούρα να μην ξαναπειράξει τον Κώστα.

Σε λίγο διάστημα ακόμη τέλειωσε η φοίτηση στη σχολή, ονομαστήσαμε ανθυπολοχαγοί, οπότε χαιρετήσαμε το διοικητή μας, χαιρετήσαμε τον Άρη, χαιρετηθήκαμε και μεταξύ μας όλοι οι νέοι αξιωματικοί και φύγαμε ο καθένας για το αρχηγείο του. Κατεβαίνοντας το μονοπάτι για την Πύλη Τρικάλων σε κάποιο απ' τα χωριά που περνούσα στο δρόμο είδα αρκετό κόσμο συγκεντρωμένο και τους μιλούσε κάποιος με θροντερή φωνή. Πήγα κοντά και έμαθα πως ο ομιλητής ήταν ο Ίωακείμ Κοζάνης. Ο γιγαντόσωμος Δεσπότης που καλούσε τον κόσμο να συνεχίσουν να βοηθούν με όλες τους τις δυνάμεις το δίκαιο αγώνα μας κατά των κατακτητών.

Συνέχισα το δρόμο μου, κατέβηκα στο χωριό Πόρτα (Πύλη) και προχώρησα για την Καρδίτσα. Πέρασα τον κάμπο και τράβηξα για τα βουνά προς τη μεριά της Φθιώτιδας. Στην Καρδίτσα είχα πληροφορηθεί ότι το αρχηγείο μας δρισκόταν στο χωριό (Κάψι) Τυμφρηστός. Ύστερα από ώρες πολλές πορεία έφτασα και συνάντησα το αρχηγείο. Βρήκα τον καπετάνιο, είπαμε ότι ήταν να πούμε και τοποθετήθηκα ως αξιωματικός του Λόχου διοίκησης του αρχηγείου μας που αυτή την εποχή είχε ονομαστεί 42ο Σύνταγμα. Δεν ήταν βέβαια ολόκληρος λόχος, αλλά περίπου μια Διμοιρία.

Χάρηκα πάρα πολύ που ξαναβρέθηκα με τους παλιούς συναγωνιστές και φίλους. Από τήν άλλη μέρα άρχισα τη φροντίδα του λόχου, αφού ερχόμουνα βέβαια σε συνεννόηση με τον καπετάνιο για το τι επείγει περισσότερο. Οι μέρες περνούσαν και όλοι ήμασταν αγαπημένοι και σωστοί στις υποχρεώσεις μας. Κάποια μέρα όμως ήρθε ένα τηλεφώνημα από τη Μεραρχία στον Καπετάνιο και ζητούσαν να μετατεθώ στο Γενικό Στρατηγείο στο Κεράσοδο. Εγώ στενωχωρήθηκα πάρα πολύ όταν μου το είπε ο καπετάν Περικλής και δεν έφυγα. Σε λίγες μέρες ξαναπήρε

τηλέφωνο ο Μέραρχος Τάσος Λευτεριάς και ρώτησε γιατί δεν πήγα ακόμη στο Κεράσοβο, οπότε δεν γινότανε πλέον. Μου λέει ο Καπετάνιος: «Χρήστο, πρέπει να φύγεις, δεν μπορείς να μείνεις περισσότερο. Για να σε ζητάνε συνέχεια, θα πει

Πήγα να σκάσω απ' το κακό μου. Έφυγα όμως. Έφτασα στο Κεράσοβο. Πήγα στο Στρατηγείο και παρουσιάστηκα, όπου και με γράψανε στη δύναμη. Όμως δεν με χώραγε ο τόπος. Σε δυο - τρεις μέρες ένα πρωινό βλέπω το στρατηγό Σαράφη που έκανε τον πρωινό του περίπατο με τα πόδια. Τρέχω, πάω κοντά του, τον χαιρετάω προσοχή, και του ζήτησα να μου επιτρέψει να του πω δυό λόγια. «Ευχαρίστωσ παιδί μου», μου λέει ο Στρατηγός. Τότε του εξήγησα ότι είμαι ανθυπολοχαγός απ' τη σχολή του Ε.Λ.Α.Σ. της Πίνδου και υπηρετώ στο 42ο Σύνταγμα, μου ήρθε όμως μετάθεση για το Στρατηγείο, αλλά εγώ δεν αντέχω σε γραφεία. Θέλω να ξαναπάω μπροστά στο 42ο Σύνταγμα.

Με κοίταξε για λίγο ο Σαράφης, χαμογέλασε και μου λέει: «Πήγαινε στα γραφεία και πέστους πως σου είπα εγώ να ξαναπάς στο 42ο Σύνταγμα». Τον χαιρέτησα πάλι στρατιωτικά και ο Σαράφης μου έδωσε το χέρι του και χαιρετηθήκαμε. Έφυγα και πού με κράταγες. Στο Κάφι σταμάτησα την τρεχάλα μου. Είπα του καπετάν Περικλή τι έγινε, και γέλασε και αυτός με την επιμονή μου.

Σε όλη την Ελλάδα η αντίσταση δούλευε με προσοχή και μεθοδικότητα. Τά βουνά γέμισαν αντάρτες που ήρθαν και κατατάχτηκαν εθελοντικά.

Το δικό μας Σύνταγμα 42ο ήταν ένα απ' τα πιο έμπειρα συντάγματα και οφείλεται η εμπειρία του αυτή στον καπετάν Περικλή, ο οποίος ποτέ δεν έχασε μια μάχη κι ούτε απέτυχε σε κανένα σαμποτάζ. Ελέγγαμε όλη τη Φθιώτιδα και πληροφоруμάσαν συντομα κάθε κήνηση των φασιστών, σε όποια περιοχή βρισκόμασταν. Θυμάμαι ένα περιστατικό στην περιοχή Αγρινίου. Είχε έρθει ένας καινούριος αντάρτης στο σύνταγμά μας και μας συστήθηκε ως ταγματάρχης απόστρατος. Καλός άνθρωπος, αλλά λί.ο περίεργος και άκρως τυπικός και στρατιωτικός. Φορούσε τη στολή του και στο πλάι του είχε κρεμασμένη μια τεράστια σπάθα γυριστή στην άκρη, βαριά και ασήκωτη, που μόνο στην Ιαπωνία φορούσαν οι ΣΑΜΟΥΡΑΪ· κάποια εποχή. Στην έδρα του συντάγματός μας συνήθως παρούσιάζονταν οι τραυματίες αντάρτες για να δούνε πού θα τοποθετηθούν μετά την ανάρρωσή τους. Ο ταγματάρχης λοιπόν αυτός που είχε το ψευδώνυμο ΙΑΝΘΕΥΣ δεν του άρεσε να βλέπει τραυματίες· πολλές φορές τον ακούγαμε να λέει: «Κουτσόι - τυφλόι - χολερίοντες και δαιμονιζόμενοι, μαζεύτηκαν όλοι στο σύνταγμά μας». Εμείς θέβαινα γελούσαμε κρυφά να μην τον θίξουμε. Μια μέρα δεν είχε τι άλλο να κάνει φαίνεται και τον ακούγαμε να στέλνει στη Μερραρχία στο Καρπενήσι ένα βαρύ και σύντομο τηλεγράφημα: «Περικλής κέκτηται τακτικός και στρατιωτικός ικανότητας». Ακούγοντάς τον ο καπετάνιος ξεκαρδίστηκε στα γέλια με την καθαρεύουσα του ταγματάρχη και τους επαίνους του, λές και η Μερραρχία και το Γενικό Στρατηγείο περιμείνανε να μάθουν απ' το νέο αντάρτη ποιος είναι ο Περικλής.

Μπήκαμε πάλι στο χειμώνα και αφού παραμείναμε ένα χρονικό διάστημα στο χωριό Παλιόκαστρο Φθιώτιδας επιστρέψαμε στο Βελούχι και στρατοπεδεύσαμε στο χωριό Κάφι. Τα γραφεία του συντάγματος τοποθετήθηκαν στον κεντρικό και μοναδικό αυτοκινητόδρομο που με τις στροφές του διασχίζει το χωριό και ανεβαίνει τις ράχες του Τυμφρηστού προς το Καρπενήσι. Είμασταν στο πρώτο πάτωμα ενός μικρού κτιρίου, που το πεζοδρόμιό του σχηματίζει μια μικρή πλατεία, που μπορούσαμε να βλέπουμε χωρίς εμπόδια όλο το δρόμο που κατέβαινε προς τον κάμπο της Φθιώτιδας, καθώς και να ελέγχουμε με καθαρή ατιμόσφαιρα το μονοπάτι που κατέβαινε απέναντί μας από τα υψώματα που είχαν τα πριόνια για την ξυλεία οι Χοντρογιανναίοι. Η συγκεκριμένη μέρα όμως που θέλω να αναφερθώ ήταν βροχερή

και συννεφιασμένη. Κάπου - κάπου σταματούσε η βροχή, αλλά πάλι γέμιζε η ρεματιά όλη αντάρα. Σε κάποιον από αυτά τα στιγμιαία διαστήματα που καθάριζε η συννεφιά, εκεί που παρατηρούσαν απ' τα γραφεία του συντάγματος ο καπετάν Περικλής και ο συνταγματάρχης Σπαθής απέναντι προς τα Χοντρογιανναίικα είδαν κάποια κίνηση μιας ομάδας να κατεβαίνει.

Έστειλαν αμέσως έναν αντάρτη και με φωνάξαν να πάω στα γραφεία, όπου με ρώτησαν αν έχω προωθημένη καιιά ομάδα μας απέναντι. Τους απάντησα αρνητικά, οπότε μου έδωσαν εντολή για καλό και για κακό, να αναπτύξω το λόχο διοικήσεως χαμηλά κάτω από το χωριό στη θέση που βρίσκεται ένα εξωκλήσι, Αγία Σωτήρα. Ήσυχια και χωρίς καιιά νευρικότητα ανέπτυξα το τμήμα μου και έκανα μια βόλτα συζητώντας με τους αντάρτες που είμασταν όλοι φίλιο. Το μου μου όμως τον είχα εκτός βέβαια από τον αμαξιτό δρόμο, που ήταν φως φανάρι μπροστά μας και ελέγχουμε κάθε κίνηση, αλλά πήγαινα μέχρι την εκκλησία που ερχόταν ένα μονοπάτι από χαμηλά απ' τη ρεματιά και είχα την έννοια μήπως αυτή η ομάδα που μου είπαν ότι κατέβαινε από τα πριόνια τα Χοντρογιανναίικα, περάσει απάνω από αυτό το μονοπάτι, για να δω ποιόί είναι. Εκεί που στεκόμουνα έξω από την εκκλησία και παρατηρούσα, βλέπω ένα χωρικό που ανέβαινε το μονοπάτι καταϊδρωμένος κυνηγώντας την αγελάδα του με ένα ξύλο τον ανήφορο και όταν έφτασε κοντά μου του φωνάζω απ' τον περίβολο της εκκλησίας. «Τί σου φταίει μωρέ πατριώτη το ζώο και το κυνηγάς τον ανήφορο;». Πώς δεν λυποθύμησε ο άνθρωπος από το φόβο του, γιατί με την αγωνία του να βγάλει τον ανήφορο όσο το δυνατόν γρηγορότερα, δεν με είχε αντιληφθεί, και μου λέει: «Τί κάθεται εδώ συναγωνιστή, δεν βλέπεις κάτω στη ρεματιά τι γίνεται; Έρχονται χιλιάδες Γερμανοί και απ' τον κάμπο με αυτοκίνητα και πεζοί απ' τα Χοντρογιανναίικα».

Αφού είπαμε αυτά, ο χωριάτης συνέχισε τον ανήφορο και εγώ αντάμωσα με τους αντάρτες και τους είπα να δώσουν μεγάλη προσοχή όλοι τους να δούμε με τι τρόπο ανεβαίνουν οι Γερμανοί εμπροσθοφύλακες προς το Κάψι, και σε συνέχεια θα αποφασίσουμε τι θα κάνουμε. Αγωνία και ένταση, μέχρι που κάποιος μου λέει σιγανά, ότι πιο κάτω σε δυο - τρεις στροφές του δρόμου είδε κάποια κίνηση. Περιμέναμε και βλέπομε ότι προχωρούσαν με άλματα από πατωσιά σε πατωσιά στα χωράφια τα Καφιώτικα. Ετοιμαστήκαμε όλοι και όταν είδαμε την πρώτη ομάδα των Γερμανών να φτάνει σε σημείο βολής αρχίσαμε όλοι μαζί καταγιγιστικά πυρά, και τους ανακόψαμε φυσικά γιατί είμασταν σε πλεονεκτική θέση, αλλά παρατηρώντας χαμηλότερα είδαμε ζωνηρή κίνηση. Το μόνο που σκέφτηκα εκείνη τη στιγμή ήταν να ειδοποιήσω τον καπετάνιο για την κατάσταση. Ώσπου να ξεκινήσει όμως ο σύνδεσμος έφτασε ο καπετάν Περικλής κανά δυο στροφές πιο πάνω από μένα και με τα νεύρα του έτοιμα να σπάσουν μου έβαλε τις φωνές, νομίζοντας πως πυροβολούσαμε άσκοπα. Ο καπετάνιος μας ο Περικλής μπορούσε να σου συγχρωθεί οποιονδήποτε σφάλμα έκανες από αφέλεια. Ήταν σκληρότατος όμως σε περίπτωση άσκοπου πυροβολισμού. Του φωνάζω πέσε κάτω θα σε σκοτώσουν. Τι γίνεται μου λέει; Χιλιάδες Γερμανοί έφτασαν του απάντησα. Κράτησέ τους μου λέει όσο μπορείς για να διώξω το γέρο - Σπαθή «το συνταγματάρχη» και να ειδοποιήσω τη Μεραρχία στο Καρπενήσι ότι έρχονται, και μετά πάρε τους αντάρτες και φύγε δεξιά από το χωριό Μερκάδα, και το πρωί θα με βρεις στα χωριά Κουφάλια - Μαυρομάτα - Παπαδιά.

Κάθησα με τα μάτια τεντωμένα. Οι Γερμανοί σταμάτησαν να ανεβαίνουν, η ώρα προχωρούσε για σούρουπο. Σιγά - σιγά με άλματα από στροφή σε στροφή αρχίσαμε να υποχωρούμε. Οι Γερμανοί δεν προχώρησαν. Φυσικά δεν ήταν τρελλοί, εφ' όσον δέχτηκαν τα πρώτα πυρά τόσο χαμηλά και βλέπαν όλον αυτόν τον τεράστιο ορεινό όγκο του Βελουχιού που έπρεπε να τον περάσουν τη νύχτα, ασφαλώς υπε-

λόγισαν ότι πιο πάνω τους περιμένει πολύ μεγαλύτερος κίνδυνος. Αυτή την εποχή όμως δεν υπήρχε ανάρτητος μάχιμος ούτε για δείγμα πιο πάνω από εμάς και ήταν η μεραρχία και όλο το Καρπενήσι αυτή την εποχή γεμάτο από στρατιωτικό υλικό και τρόφιμα. Πραγματικά γεμάτο.

Το πρωί έφτασα με το λόχο διοικήσεως στο χωριό που μας περίμενε ο Καπετάνιος. Οι Γερμανοί δεν τόλμησαν να μπουνε το ίδιο βράδυ στο Καρπενήσι, οπότε θα μας κάνανε τεράστια ζημιά. Όλη τη νύχτα, όλες οι οργανώσεις, όλος ο κόσμος, όλα τα μεταγωγικά των χωρικών, σαν σα μυρμηγκία αδειάσανε σιωπηλά και αγόγγυστα το Καρπενήσι και το μετέφεραν προς τα χωριά της Ευρυτανίας μακριά απ' το Καρπενήσι.

Την άλλη μέρα κατά τις 11 η ώρα το μεσημέρι μπήκαν οι Γερμανοί και ούτε αποθήκες ούτε ψυχή ζώσα δεν βρήκαν τίποτε στο Καρπενήσι. Λυσσάζανε απ' το κακό τους και βάλανε φωτιά απ' άκρου σε άκρο. Δεν αφήσανε λιθάρι πάνω στο λιθάρι. Η παρενόχληση λοιπόν που κάναμε στους Γερμανούς στο Κάφι έφερε καλύ-

Ο συγγραφέας, μικρός μαθητής μαζί με τον πατέρα του και άλλους Μικροχωρίτες, μπροστά στο πρώτο αυτοκίνητο που ήλθε στο Μικρό Χωριό (1933).

τερα αποτελέσματα από ορισμένες μεγάλες μάχες. Ο καιρός ήταν μουντός και μουχλιασμένος. Αφού κατάστρεψαν το Καρπενήσι οι Γερμανοί αποφάσισαν να γυρίσουν στη Λαμία πιστεύοντας και διαδίδοντας ότι αυτή η εκκαθαριστική τους επιχείρηση εστέφθει από επιτυχία των Γερμανών. Το Στρατηγείο ειδοποίησε τον καπετάνιο μας να φύγουμε αμέσως κοντά στους Γερμανούς και να κάνουμε ένα σαμποτάζ οπουδήποτε στην Φθιώτιδα για να ξαναμαζευτούν οι οργανώσεις στις θέσεις τους, παίρνοντας ξανά θάρρος ζτι είμαστε κοντά τους. Κατεθήκαμε τη νύχτα στον κάμπο στο χωριό Άγιος Γεώργιος. Μερικοί υπεύθυνοι της οργάνωσης βλέποντας τους Γερμανούς να επιστρέφουν προς τη Λαμία, ξαναγύρισαν στις θέσεις τους στον Άγιο Γεώργιο. Στο δρόμο που περνάει μέσα στο χωριό και δίπλα από την εκκλησία ήταν και είναι ακόμη το δημοτικό σχολείο. Εκεί μπή-

καμε μέσα να ξαποστάσουμε λίγο και μας ανάψανε φωτιά στη σόμπα που υπήρχε. Εγώ ένοιωθα τόση κούραση που όπως καθόμουνα σε έναν καναπέ κοντά στη σόμπα, μόλις ζεστάθηκε λίγο, με πήρε ο ύπνος και έπεσα ξερός κάτω στο πάτωμα. Οι άλλοι δίπλα μου άρχισαν τα γέλια. Γέλασα και εγώ μαζί τους για ένα δευτερόλεπτο, αλλά η κούρασή μου ήταν τόση που έμεινα ακίνητος στη θέση που έπεσα και κοιμήθηκα. Σε κάνα τέταρτο της ώρας, με ξυπνήσανε και μένα μαζί με όσους άλλους είχε πάρει ο ύπνος και συνεχίσαμε την πορεία.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Μια χειμωνιάτικη βραδυά
πριν δυο χιλιάδες χρόνια
ενσαρκώθηκε ο Χριστός
μια νύχτα μεσ' τα χιόνια.

Δεν βρέθηκε κατάλυμα
σε ολόκληρη την πόλη,
σε σταύλο εγεννήθηκε,
στης Βηθλεέμ την πόλη.

Εκεί τα ζώα ήμερα
τριγύρω του καθίζουν
και για να τον ζεστάνουνε
τα χνώτα τους σκορπίζουν.

Η νύχτα διαλύεται
λαμπρύνονται τα αστέρια,
αρνιά του φέρνουν οι βοσκοί
κρατώντας τα στα χέρια.

Μάγοι απ' την Ανατολή
το άστρο ακολουθάνε
και να 'τοι τώρα ταπεινοί
το βρέφος προσκυνάνε.

Ο Ηρώδης τους διέταξε
όταν γυρίστ' πίσω
τον τόπο να μου δείξετε
και γω να προσκυνήσω.

Το θρόνο του φοβούμενος
μη χάσει και φτωχεύσει,
με δόλο αποφάσισε
το νήπιο να φονεύσει.

Μα ο Χριστός μας γλύτωσε
απ' του φονιά το χέρι.
Ο Κύριος τον έστειλε
στης Αίγυπτος τα μέρη.

Αν και από τότε διάβηκαν,
δυο χιλιάδες χρόνια,
άνθρωποι ήρθαν και έφυγαν
σαν να 'ταν χελιδόνια.

Ο φθόνος όμως μαίνεται
ως τα δικά μας χρόνια.
Πόσοι και τώρα δεν βοούν
Ηρώδες στα μπαλκόνια;

Σήμερα αν ερχότανε
να γεννηθεί και πάλι...
Φοβάμαι δεν θα 'βρισκε πού
να γείρει το κεφάλι.

'Οχι σε πόλη να 'ψαχνε
για πόρτα ανοιγμένη
μα και οι σταύλοι στα χωριά,
μαείναι όλοι κλειδωμένοι.

Αφιερώνω στους αναγνώστες του περιοδικού και
ιδιαίτερα στους ξενιτεμένους της Αμερικής.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΛΛΗΜΕΝΟΣ

Καρπενήσι, 361 00

ΑΠ' ΟΣΑ ΘΥΜΑΜΑΙ

Γράφει ο Στ. Γεωργούλης

Κάποτε ο φίλος μας ο Λάμπρος όπως τα μολογάει και σήμερα έκανε τη δουλειά που έκανε και κείνος (ξεχνάω το όνομά του) στον αρχαίο μύθο που μετέφερε τις ψυχές στον Άδη περνώντας τες στον ποταμό Αχέροντα με το αζημείωτο φυσικά.

Μόνο που ο Λάμπρος μετέφερε ζωντανές τις ψυχές ανθρώπων ή και ζώων σ' ένα στενό πέρασμα του Μέγδοβα από τη μια όχθη στην άλλη και με πιό σύγχρονα από τα αρχαία μέσα και για την ακρίβεια χρησιμοποιούσε το λεγόμενο «Καρέλι». Κι αυτό το καρέλι κληρονομιά από τον πατέρα του άφηγε κάποιο εισόδημα στην οικογένεια.

Μα ήρθαν χρόνοι δίσεκτοι και μήνες οργισμένοι που λείει και το τραγούδι: Ήρθε ο πόλεμος, η κατοχή, το αντάρτικο και συνέχεια ο τρομερός συμμοριτοπόλεμος. Έτσι λεγόταν τότε πριν ο Μητσστάκης - Φλωράκης - Κύρκος τον αναγνωρίσουν ύστερα από 44 τόσα χρόνια ως εμφύλιο, και το καρέλι του Λάμπρου δρέθηκε στο κέντρο των επιχειρήσεων. Από κει πενούσαν και οι Εθνικοί στρατιώτες, αλλά και οι Δημοκρατικοί στρατιώτες και ο καθένας αξίωνε από το Λάμπρο να τον περνάει απέναντι, αλλά και να μην επιτρέπει το πέρασμα στον άλλο, αν ήταν δυνατό. Έτσι ο Λάμπρος παρ' όλο που το επίθετό του είναι Σουλιώτης δε σκέφτηκε σαν τους Σουλιώτες ν' ανοίξει μετερίζι και να κανονίζει αυτός σαν τροχονόμος το πέρασμα και την κυκλοφορία στο καρέλι.

Περισσότερο καλλιτέχνης παρά πολέμαρχος προτίμησε να υμνήσει τα Σουλιώτικα κατορθώματα της Γρια Τζαβέλαινας ή της μάνας του Κίτσου, που καθότανε στην άκρη στο ποτάμι και το πετροβολούσε, με το βιολί του παρά με το σπαθί.

Αυτό όμως δεν του το συχωρέσανε κάποιοι χωριανοί του «Εθνικόφρονες», που είχαν στο μάτι να του φάνε το καρέλι. Και ούτε πολύ ούτε λίγο τον τυλίξανε, όπως λένε και σήμερα, σε μια κόλλα χαρτί κι έτσι μεταφέρθηκε ο Λάμπρος με ισχυρή συνοδεία να απολογηθεί στο Βασιλικό Επίτροπο ως προδότης και συνεργάτης του εχθρού.

Η δουλειά ήταν καλά στημένη και δε θα γλύτωνε την εκτέλεση με συνοπτική διαδικασία αν ο Β. Επίτροπος δεν είχε την υπομονή να τον εξετάσει περιμένοντας ίσως να βγάλει λαυράκι από την υπόθεση.

Έτυχε όμως ο Επίτροπος να είναι νησιώτης και να μην έχει ιδέα από καρέλια, ο δε Λάμπρος να είναι βουνιστός και να μην έχει ιδέα από νησιά και θάλασσες. Και δω άρχισε το κωμικοτραγικό μέρος της υπόθεσης και με την πρώτη ερώτηση της εξέτασης ζήτησε ο Επίτροπος από το Λάμπρο να του περιγράψει τό... πορθμείον.

Έμεινε και τον κοίταζε σαστισμένος ο Λάμπρος γιατί πρώτη φορά άκουγε τη λέξη «πορθμείον» και ακολούθησε απαντώνς ο διάλογος κάπως έτσι:

Επίτρ.: Γιατί δεν απαντάς;

Λάμπ.: Τι να πω.

Επ.: Για το πορθμείον σε ρωτώ.

Λάμπ.: Δεν ξέρω τι είναι αυτό το πορθμείον.

Επ.: Είναι το πλωτόν μέσον που χρησιμοποιούσες.

Λάμπ.: Τι είναι το... πλωτόν μέσον;

Επ.: Είναι το... πλεούμενο που μετέφερες τους επιβάτες σα να λέμε το καϊκι.

Λάμπ.: Τι είναι το πλεούμενο και το καϊκι; Εγώ καρέλι το ξέρω.

Έβραζε απ' τον εκνευρισμό του ο Επίτροπος, αλλά τόβαλε πείσιμα να θρει άκρη.

Επ.: Και τι είναι αυτό το καρέλι που μου κοπανάς;

Λάμ.: Ένα μεγάλο κασόνι.

Επ.: Και πώς κινείται; Με μηχανικά μέσα;

Λάμ.: Όχι με τα χέρια.

Επ.: Δηλαδή με... κουπιά.

Λάμ.: Όχι με μιά τριχιά

Επ.: Και όχι με κουπιά;

Λάμ.: Τι είναι τα κουπιά;

Εδώ εξεράγη ο Επίτροπος και αν δεν τον έτρωγε η περιέργεια ο Λάμπρος αντί των άλλων που δε γνώριζε θα γνώριζε τον συνήθη τόπο εκτελέσεων στην Ήγηριώτισσα Λαμίας. Τον έβαλε λοιπόν να σκιτσάρει στο χαρτί τι ήταν επί τέλους αυτο το περιβόητο καρέλι.

Και με χέρια που τρέμανε ζωγράφισε ο Λάμπρος το ποτάμι το συρματόσχοινο που ήταν δεμένο σε δυό πλατάκια από δω και από κει στο στενότερο πέρασμα του ποταμού και κρέμασε και το κασόνι που κυλούσε με τα καρούλια πάνω στο συρματόσχοινο με τη βοήθεια των χεριών και μιας τριχιάς δεμένης παράλληλα στο συρματόσχοινο. Κι αυτό ήταν όλο.

Ήταν τόσο απλό που δεν ήθελε να το παραδεχτεί ο Επίτροπος. Γιαυτό και κάλεσε κι άλλους χωριανούς μάρτυρες να το θεβαιώσουν. Κι έτσι, αφού έγινε κι αυτό ο μεν Βασ. Επίτροπος έμαθε τι... εστί «καρέλι», η δε συμπαθής τάξη των διολιτζίδων κέρδισε ένα μέλος της ακόμα.

Όσο για σας αν σας έμειναν ορισμένες αμφιβολίες πώς λειτουργούσε και τι ακριβώς ήταν το... πορθμείον ή το... πλωτόν μέσον ή το καϊκι ή όπως το λέμε στη.. Δημοτική το Καρέλι εδώ είναι ο Λάμπρος και ρωτήστε τον.

Και μια ακόμα ιστορία απ' τις πολλές του χωριού. Ήταν καλοκαίρι και μέρα πανηγυριού στο χωριό. Της Μεταμόρφωσης ήτανε θαρώ.

Ταπόγεμα στον πλάτανο στην πλατεία γινότανε τρανός χορός. Τρανός και τετρακάγκελος που λέει και το τραγούδι. Και πάνω στο χορό τόφερε η τύχη να χαρεύει μπροστά ένας ξενοχωρίτης χορευταράς ντυμένος με πισλιά και ντουλαμάδες και να τον κρατάει ένας νεαρός δικός μας.

Σκοπός τους να διακριθούν και οι δυο στο χορό ο καθένας με τον τρόπο του. Ο μεν πρώτος σα γνήσιος χορευταράς, ο δε δεύτερος να ξεχωρίσει στο χορό, να διακριθεί που λέμε και να κόψει... το κορίτσι.

Και κει που ο χορός καλά κρατούσε και ο ξενοχωρίτης πήγαινε να κάνει τις φιγούρες του ο νεαρός μας αντί να τον κρατήσει και να τον βοηθήσει σαυτό όπως είχε υποχρέωση, πήγαινε να κλέψει την παράσταση με δικά του τσαλίμια και στην κυριλεξία με χοροπηδήματα, όπως το λέει άλλωστε μόνη της η λέξη, που σα συνέπεια είχαν να πετύχουν σε μεγάλο βαθμό στο σκοπό τους. Αν όμως από τη μια μεριά πέτυχαν τό σκοπό τους από την άλλη δημιούργησαν απaráδεκτη κατάσταση για το χορευταρά μας τον ξενοχωρίτη, οπότε σε κάποια στιγμή αγανακτισμένος σταμάτησε το χορό και γυρίζοντας λέει στο νεαρό μας, που από τη φόρα που είχε πάρει πηδούσε ακόμα. «Δε μ' λες ορέ. Εσύ χορεύεις μπροστά ή εγώ!».

Σημ. Συν.: Ο νεαρός της παραπάνω ιστορίας ήταν ο μακαρίτης σήμερα Σαλονικιός φίλος, συνεργάτης και χωριανός μας Μήτσιος Ντελής.

Ας μείνουν τα λίγα λόγια αυτά μια καλήθύμηση στη μνήμη του.

(ΚΑΙ ΣΤΑ ΣΧΟΛΙΑ)

Μιλήσαμε πιο πάνω για ένα κωμικοτραγικό επεισόδιο, που έγινε μέσα στον εμφύλιο στο φίλο μας το Λάμπρο και θάτανε παράλειψη νομίζω αν δεν αναφέραμε και άλλο ένα που συνέβαινε σε άλλο χωριανό μας και συγχεκκριμένα στο μακαρίτη σήμερα Κώστα Γεωργόπουλο, τον γνωστό μας, «Γιωτοχώστα».

Αυτοκινητιστής το επάγγελμα ο Κώστας γνώριζε τ' αυτοκίνητα όχι όπως πολλοί απ' το τιμόνι, αλλά βίδα βίδα και πέρασε αρκετό μέρος της ζωής του ανάσκελα κάτω από το φορτηγό βιδώνοντας και ξεβιδώνοντας τα παλιά ανταλλακτικά.

Συνέβαινε όμως πολλές φορές να τον εκδικούνται οι βίδες και έχουν να το λένε ότι όταν λασκάρει ή σπρίφει η βίδα πολλά μπορούν να συμβούν. Και το αυτοκίνητο του Κώστα ήταν ένα ζωντανό παράδειγμα.

Δεν ήταν λίγες οι φορές που πατούσε φρένο και έπαιρνε μπροστά ή αλλάζοντας ταχύτητα και ανέβαινε η ανατροπή του ξεφορτώνοντας χωρίς να το πάρει είδηση το φορτίο του στο δρόμο πυ κάποτε μάλιστα έτυχε να είναι... επιβάτες.

Οι δλάβες ήταν συχνές από τις λασκαρισμένες βίδες και κάθε φορά ανάλογα με τη δλάβη που διόρθωνε κανόνιζε και το ανάλογο... μούτζωμα. Με χέρια για τις απλές δλάβες και με χέρια και πόδια για τις δύσκολες. Και το μούτζωμα κάθε φορά για νάχει αποτέλεσμα συνοδευόταν και με ανάλογο θρισίδι, που διακρινότανε για την πρωτοτυπία του, προσαρμοσμένο ανάλογα με την περίπτωση της δλάβης και της αναποδιάς.

Κατά τάλλα που λέμε καλός χαρακτήρας, διετέλεσε μάλιστα και πρόεδρος της κοινότητας, είχε τη δική του λογική και η αδυναμία του, εκτός θέβαια απ' το αυτοκίνητο, ήταν να σχολιάζει με αυστηρή κριτική πρόσωπα και πράγματα και δε χαριζότανε ακόμα ούτε σε Θεούς ούτε σε δαίμονες. Τουναντίον συχνά τους χρησιμοποιούσε σα στόχους.

Πολλές ιστορίες του αναφέρονται στον τρόπο που σχολίαζε τα γεγονότα και θάξιζε τον κόπο να πούμε μερικές αλλά είναι απ' τις ιστορίες που λέγονται μέν, αλλά δε γράφονται γιατί εμπίπτουν στις διατάξεις που λέμε στα παιδιά ότι θα τους βάλομε πιπέρι στο στόμα.

Στην κατοχή ο Κώστας έλαβε μέρος στην Αντίσταση όπως και στον εμφύλιο ερέθηκε με το μέρος των «συμμοριτών». Εκεί τόφερε η τύχη σε μια έφοδο που κάνανε οι κυβερνητικοί να πιαστεί αιχμάλωτος και να οδηγηθεί αρμοδίως στα ανώτερα κλιμάκια.

Και δεν έφτανε αυτό. Η τύχη του έπαιξε και άλλο ένα άσχημο παιγνίδι. Ο Κώστας ήταν γνωστός σόλη την περιφέρεια όχι σα Γεωργόπουλος, αλλά σα Γιώτας. Υπήρχε δε εκείνη την εποχή ένας αρχικαπετάνιος στο Δημ. Στρατό με το ψευδώνυμο «Γιώτης», οπότε καταλαβαίνετε τι παραξήγηση και μπέρδεμα έγινε με τα ονόματα. Τι Γιώτας τι Γιώτης. Για ένα γράμμα θα χολοσκάμε. Κι έτσι κυκλοφόρησε αμέσως η φήμη ότι πιάσανε τον καπετάν Γιώτη. Και έτσι πάλι γεύτηκε ο Κώστας στο... τομάρι του που λένε τις τιμές που προορίζονταν για τον καπετάνιο.

Και κει που τον οδηγούσαν με τιμητική συνδεία «χίλιοι τον παν από μπροστά και δυό χιλιάδες πίσω» όσο να τον παραδώσουν στον πρώτο σταθμό που ήταν το Καρπενήσι' στο Καρπενήσι του ετοιμαζότανε ανάλογη υποδοχή, με πέτρες, ρόπαλα και ό,τι άλλο θρισκότανε πρόχειρο απ' τους αγανακτισμένους πολίτες και τις μαυροφορεμένες για την περίπτωση γυναίκες με προοπτική ακόμα και λυντσάρισμα.

Φαντάζεστε την οδυνηρή έκπληξη του Κώστα από την τιμητική υποδοχή που του γινότανε, αλλά και την απογοήτηση όσων αντι του καπετάνιου που περίμεναν είδαν στη θέση του τον Κώστα.

Ανάλογα με την περιπέτεια του Κώστα ήταν κι αλλουνού η περίπτωση. Τον πιάσανε κιαυτόν και του αποδώσανε ανάλογες τιμές... Ταξίαρχου εν ενεργεία με τις γνωστές συνέπειες και πλήρωσε ο καημένος ακριβά την ιδέα που είχε ο νουνός του να τον βαφτίσει... Ταξίαρχη. Τι Ταξίαρχη τι Ταξίαρχος. Τι Κοζάνη τι Λωζάννη, που λέει και το τραγούδι. Ποιός κοίταζε τότε τις λεπτομέρειες.

ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΙ ΘΥΜΟΥΝΤΑΙ, και ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ:

Ένας Πρόεδρος θυμάται

4. Ο Δημ. Τσατσαράγκος

Με χαμόγελο στο ροδαλό προσωπό του που το διακρίνει ακόμα η νεανική φρεσκάδα παρά τα 83 του χρόνια, με δέχθηκε στο σπιτικό του, μια Κυριακή πρωί, μετά την εκκλησία, ο παλαιάμαχος πρόεδρος κ. Δημήτριος Τσατσαράγκος. Δίπλα του καλωσυνάτη κι ευθυτενής η φιλόξενη σύντροφος της ζωής του Αικατερίνη. Η κ. Κατερίνη θυμάται ότι πριν παντρευτεί ζούσε στο χωριό μας κοντά στο ζεύγος Τραστέλη. (Πρόκειται για τον Γεώργιο Τραστέλη και την Ευθυμία Αναστασοπούλου, που ήλθαν και κατώκησαν στο Μικρό Χωριό μετά από την καταστροφή του σπιτιού τους στο Δερμάτι, λόγω κατολισθήσεως το 1918!

Ο Γ. Τραστέλης που είχε καζαντήσει στην Αμερική, είναι αυτός που διέθεσε το 1924 χρήματα να γίνουν οι θρύσες και το υδραγωγείο στο Χάνι, όπως μαρτυρεί άλλωστε η σχετική αναμνηστική πλάκα: «Δαπάνη Γεωργίου Τραστέλη, 1925»).

Ο Πρόεδρος θυμάται ότι προπολεμικά στο χωριό μας ερχόταν λόγω επαγγέλματος «ξυλουργός». Επίσης το 1933 - 34 υπηρέτησε τη θητεία του στο στρατό το 1944, που το χωριό είχε καεί από τους Γερμανούς. Στα 1947 έφερε και την οικογένειά του. Ήταν άλλωστε γνωστός στην περιοχή για την δεξιοτεχνία του και την υπευθυνότητα που τον διέκρινε στη διεκπεραίωση κάθε δουλειάς που συμφωνούσε.

Ο ίδιος θυμάται ένα περιστατικό:

— Είχα κατεθεί στην Αθήνα και Πειραιά το 1946 για να προμηθευτώ ξυλεία και άλλα υλικά, γιατί είχα αναλάβει να φτιάξω πολλά σπίτια... Εκεί συνάντησα τον πεθερό σου (Παπαδημητρίου), που μου είχε γράψει σχετικώς και συμφωνήσαμε να φτιάξω το σπίτι του για 125 χρυσές λίρες και 25 χάρτινες.

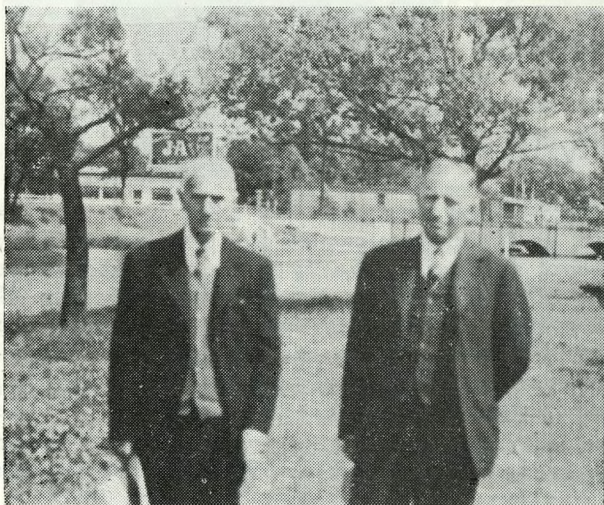
Πράγματι αγόρασα ξυλεία, αλλά όταν τελείωσα το σπίτι της Ζωγράφου (Μπαμπλοκατερίνης) και επρόκειτο να αρχίσω κι εκεί δουλειά άρχισε ο εμφύλιος πόλεμος (1947). Αυτό στάθηκε εμπόδιο να φτιάξω το σπίτι του Παπαδημητρίου Δ. και τότε επέστρεψα στη γυναίκα του τα λεφτά που είχα πάρει, αφού αφήρεσα την αξία

της ξυλείας που μετέφερα από τον Πειραιά. Μετά τον εμφύλιο πόλεμο όμως 1950 - 1951 συνέχισα τη δουλειά και έφκιαξα το σπίτι (ξυλουργικά κ.λπ.).

ΕΡΩΤΗΣΗ: Με τα Κοινοτικά ποτέ ασχολήθηκες;

— Στο Κοινοτικό Συμβούλιο μπήκα για να συμπληρωθεί ο συνδυασμός, όταν Πρόεδρος ήταν ο Β. Μίχος (1959). Αργότερα τον διεδέχθη ο Νικόλαος Μίχος και όταν αυτός έφυγε για Θεσσαλονίκη, έγινα Πρόεδρος. Η περίοδος της Προεδρίας μου ήταν 1961 - 63 και υπήρξε ιδιαίτερα οδυνηρή η συγκυρία εκείνη για όλους μας λόγω της κατολισθήσεως, που έγινε τον Ιανουάριο του 1963. Όμως εργάστηκα κι εγώ και όλοι μας τότε. Παλαιότερα το χωριό ήταν ενωμένο κι είχαμε αγάπη και συνεργασία. Μένω ευχαριστημένος από όλους τους συνεργάτες μου. Ο ίδιος δούλεψα σκληρά, όσο μπορούσα ακούραστα και τελικά παρέδωσα στον Γιώτα (Κων/νο Γεωργόπουλο). Η πιο ευτυχημένη μέρα της ζωής μου ήταν η μέρα που έγιναν τα εγκαίνια του νέου χωριού το 1964, επί υπουργίας Ζορμπά (Γεν. Γραμματέως Απ. Κακλαμάνη).

Είχαμε δώσει τότε στην Κοινωνική Πρόνοια κατάσταση για 180 οικογένειες, δηλ. όλο το χωριό με τα σπίτια του. Εγκρίθηκαν όμως από την Πρόνοια μόνο 95 ως άστεγοι. Αρχικά είχαν δοθεί 30 χιλ. για κάθε καινούργιο σπίτι, κατα-

Ο Γ. Τραστέλης στην Αμερική (1923)

Ο Δημ. Τσατσαράγκος στρατιώτης (1934)

φέραμε να προστεθούν άλλες 10 χιλ. από το Υπουργείο Οικισμού. Θυμάμαι τότε τρέχαμε από Υπουργείο σε Υπουργείο για να προχωρήσει η ανοικοδόμηση. Μετά από μένα συνέχισε ο Γιώτας και αργότερα άλλοι Πρόεδροι, όπως θα ξέρεις κι εσύ που ήσουν στον Σύλλογο.

Εγώ θέβαια δεν σταμάτησα να προσφέρω τις υπηρεσίες μου στην Κοινότητα και αργότερα. Το 1981 - 85 υπηρέτησα πάλι ως Αντιπρόεδρος με Πρόεδρο τον Ι. Τζούφρα.

Σήμερα στο χωριό μας έχει συντελεσθεί σημαντική πρόοδος και είμαι ευχαριστημένος...

— Η πρόοδος αυτή, μπάρμπα Μήτσο, ασφαλώς είναι καρπός και των δικών σου προσπαθειών, τις οποίες επί χρόνια κατέβαλες για να γίνει το χωριό μας καλύτερο. Μπορείς να υπερηφανεύσαι...

Σήμερα ο μπάρμπα Μήτσος απολαμβάνει την ηρεμία των γηρατειών και την αγάπη των συγχωριανών κοντά στη σύντροφο της ζωής του, τα παιδιά του, τα εγγόνια του. Ευτυχισμένος που όλα πρόκοψαν κι εδώ και στην Αμερική, την οποία επισκέφτηκε πέρυσι κι έμεινε για λίγο καιρό μετά το γάμο μιας εγγονής του.

Αυτά μας είπε ο παλαιάμαχος Πρόεδρος Δημ. Τσατσαράγκος κι εμείς του ευχόμαστε να μείνει πάντα θαλερός και να καμαρώνει δισέγγονα και τρισέγγονα ακόμη...

Για την απόδοση
ΜΕΝΙΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Σε προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας είχαμε δημοσιεύσει την συζήτησή μας και τις ενθυμήσεις γυναικών του χωριού, όπως της Περσεφόνης κ.ά. Στο τεύχος τούτο συνεχίζουμε με άλλες δυο Μικροχωρίτισες την Μαρία χήρα Νικολάου Λιάπη και την Αικατερίνη χήρα Γεωργίου Ζαχαροπούλου. Και οι δυο αρχάντισες με πολλά παιδιά, εγγόνια και δισέγγονα διανύουν σήμερα την δέκατη δεκαετία της ζωής τους. Είναι πραγματικά αιωνόβιες και ευχόμαστε να ζήσουν και τον άλλον αιώνα υγιείς και θαλερές και να απολαύσουν και τρισέγγονα!

Η Μαρία Ν. Λιάπη

Μένει κοντά στα παιδιά της στη Λαμία (Παντελή, Ηρακλή, Παναγιώτα, Ελένη), αλλά δεν παραλείπει τα καλοκαίρια νάρχεται ωρίς στο χωριό (παλαιό οικισμό) και πότε πότε και στην Αθήνα όπου είναι εγκατεστημένα τα μεγαλύτερα παιδιά της Γιάννης και Ευτυχία (με παιδιά και εγγόνια)

Την βρήκαμε σπίτι της μια μέρα του Φθινοπώρου, πρωί να θράζει τραχανά στο τζάκι της. Αυτό στάθηκε αφορμή να θυμηθεί πώς άλλοτε στο ίδιο τζάκι συνήθιζε να μαγειρεύει την φασολάδα και μάλιστα όχι στην κατσαρόλα, αλλά στην παραδοσιακή «τσάλα». Όσοι την γέυονταν ήθελαν να ξαναφάνε και μεταξύ των τυχερών ήταν και ο γράφων την εποχή του εμφυλίου πολέμου, που πολλά γυναικόπαιδα μαζεύονταν εκεί τα βράδια για συντροφιά.

Η θύμηση του εμφυλίου στάθηκε και η πιο έντονη στα όσα η κυρά Μαρία έφερε στο νου της ξετυλίγοντας το νήμα των αναμνήσεών της από την ζωή του χωριού. Κι αυτό γιατί χαράχθηκε βαθειά μέσα της και συνδέθηκε με τον θάνατο της γριάς Λιάπαινας (μητέρας του Βασίλη Λιάπη), η οποία σκοτώθηκε από σφαίρα στη μάχη του Μικρού Χωριού μεταξύ στρατού και ανταρτών στις 2 Φεβρουαρίου 1948. Μαινόταν η μάχη κι αυτή βγήκε να πάει να ταΐσει τη γελάδα. Η σφαίρα, άγνωστο από ποιον, την βρήκε στο κεφάλι...

— «Τα μυαλά της τα μαζέψαμε με τη χούφτα», θυμάται, την τραγική αυτή στιγμή η κυρά Μαρία. Κάποιοι μας είδαν που βγήκαμε έξω και ένας μας φώναξε «μπείτε μέσα να μη πάθετε το ίδιο».

Στο μεταξύ άφησαν πολλοί τα σπίτια ανοιχτά και άλλα ο στρατός, άλλα οι αντάρτες τα «διαούμισαν» (άδειασαν), κότες, αυγά, φαγώσιμα κυρίως.

— Με τη μάνα σου είμασταν πρώτες φίλες και στον πόλεμο βοηθούσε η μια την άλλη, και με τη Φώτο το ίδιο. Εγώ ήλθα στο Μικρό Χωριό το 1926, η οικογένειά μου λεγόταν Κανούτου κι ήταν απ' το Βουτύρου. Ως τώρα έζησα καλά με τον άντρα μου, ως που πέθανε, αλλά και τα παιδιά μου και από κανένα δεν έχω παράπονο. Όλοι οι χωριανοί μου φέρθηκαν καλά. Μια γειτονιά είμασταν με τους Λιαπαίους, Πολυζαίους (Αλεξάνδρα), Μουχρισαίους, Δερματαίους, Φούκου, Ντα-

φιλαίους, Ζαχαροκωστώντου, Καραντασαίους κ.ά. Είμασταν μια γειτονιά και στα ξεφλουδίματα ανταμώναμε τότε στο ένα σπίτι τότε στο άλλο. Τώρα έμεινα εγώ, η Αλεξάνδρα και η Φούκου, οι τρεις μας...

Αικατερίνη Γ. Ζαχαροπούλου

Την θρήκα μια Κυριακή, πρωί να μαγειρεύει στο σπιτικό της, όπου μένει μόνη της (νέο οικισμό) τον περισσότερο χρόνο. Τον χειμώνα μένει κοντά στον γιό της Σεραφείμ και την οικογένειά του στην Αθήνα. Ο άλλος γιός της ο Μήτσος είναι εγκατεστημένος στην Αμερική (Ν. Υόρκη).

Αρχίζοντας από τα γενεαλογικά, που τα κατέχει όσο λίγες γυναίκες του χω-

Μαρία Ν. Λιάπη

Αικατερίνη Γ. Ζαχαροπούλου

ριού (κι απ' αυτήν πολλά μπορεί να μάθεις για τις οικογένειες του χωριού μας), μας λέει ότι υπήρξε η μοναχοκόρη του Ανδρέα Παναγιωτόπουλου και της Ευθυμίας Σιδηροκωστοπούλου. Γιαγιά της ήταν η περίφημη «Κατσίνα» (γνωστή στην παράδοση του χωριού ως τολμηρή γυναίκα, που στα μέσα του 19ου αιώνα κατεδίωξε μόνη της τον ληστή Τουρκοβασίλη, που μπήκε στο χωριό με τ' ασκέρι του και σκότωσε τον Σταύρο Κυρίτση, γιό του καπετάν Κυρτσονικολάκη, αγωνιστή του 1821, με τον οποίον είχε κάποιους λογαριασμούς. Θυμάται ακόμη από αφηγήσεις των γονέων της, ότι κάποιος παπούλης πέθανε από ζεματιστό λάδι (πρόκειται για τον γερο - Μπιλέτα, που τον έκαψαν άλλοι ληστές για να τους δώσει τα χρυσαφικά, που έφερε απ' τη Βλαχιά όπου καζάντισε).

Ένας αδελφός του πατέρα της ήταν στην Κάτω Καρύτσα, ενώ μια αδελφή του την είχε για γυναίκα ο Γιουμπασονίκος.

Το παρατσούκλι «Κατσίος» λέει ότι δόθηκε σε κάποιον πρόγονό της, επειδή «καθόταν» «κάτσε». Από τις αδελφές της μητέρας της μια ήταν η Μαρία Μαχρί-

τσα, η άλλη η Φωτεινή Κουκούτση (Ζάχος), μια τρίτη ήταν η Κωσταντώ γιαγιά του Κοντοδημητράκη και μια άλλη τέταρτη παντρεύτηκε στο Βουτύρου κι έγινε Παπαθανασίου (παπαδιά).

Από τις φιλενάδες της η Μαργίτσα Κουμπουροπούλου ήταν η πιο στενή, ήσαν και γείτονες.

Στο σχολείο θυμάται ότι πήγε πολύ λίγο γιατί το σταμάτησε γρήγορα λόγω ευθιξίας της μετά από επεισόδιο με τον δάσκαλο. Επειδή το βιβλίο της δρέθηκε σκισμένο, την μάλωσε ο δάσκαλος (Κουκουδής ή Κούστελος). Αυτό στάθηκε η αιτία να φύγει για πάντα.

Αναπολεί τις παλιές καλές στιγμές του χωριού, τις αγαθές σχέσεις με τους συγχωριανούς, την συνεργασία, την αλληλοκατανόηση... «που σήμερα, όσο πάει και αρχίζουν να εκλείπουν και δεν γνωρίζομε ο ένας τον άλλον». Προ παντός όμως την καλή ζωή, που έζησε με τον καζαντισμένο στην Αμερική άντρα της. Ακόμη κι εμείς οι νεώτεροί του θυμούμαστε πόσο καλός και ευχάριστος άνθρωπος ήταν.

Με τις λίγες αυτές ενθυμήσεις οι δύο αρχόντισες μας ξενάγησαν σ' ένα κόσμο που έφυγε και που αυτές πεισματικά εξακολουθούν να συμβολίζουν εμπλουτίζοντας ταυτόχρονα την ιστορία και τις παραδόσεις του χωριού μας.

M. K.

Η ΑΕΤΟΒΡΥΣΗ

Στης Καλιακούδας την πλαγιά
είναι μια κρύα βρύση
με φημισμένο όνομα
σ' Ανατολή και Δύση.

Βγάζει από τα σπλάχνα της νερό
κυλάει απ' την καρδιά της
περαστικοί το πίνουνε
και λένε στην υγεία της.

Όσοι περάσουν από εκεί
και την επισκεφτούνε
χαρά θα νιώσουνε πολλή
νερό όταν θα πιούνε.

Αν πιούνε άρρωστοι νερό
αμέσως θε να γιάνουν
αν πιούνε δεύτερη φορά
ποτέ δε θα πεθάνουν.

Ποτέ νερό δεν στέρεψε
ούτε και θα στερέψει
γιατί έχει την διάθεση
πολλούς για να γιατρέψει.

Ελάτε εσείς οι μακρινοί
να πάμε πιο κοντά της
να πιούμε από το βάλασμο
που τρέχει η καρδιά της.

Να πάμε να καθήσομε
απάνω στα πεζούλια
και ν' αγναντέψομε παντού
από τα καρπούλια.

Να δούμε τις βουνοκορφές
πούνε καμαρωμένες
χαθήκαν οι τσοπάνηδες
και στέκουν μαραμένες.

Να δούμε πράσινες πλαγιές
από την Καλιακούδα
η μοίρα όμως τόφερε
να περιμένει αρκούδα.

Την βάπτισαν αετόβρυση
από την κορυφή της
γιατί στο ύψος της αυτό
φωλιάζουν οι αετοί της.

ΦΩΤΗΣ ΠΑΝΟΓΙΩΡΓΟΣ

Συνταξιούχος Δημόσιος Υπάλληλος

Υπάρχει στην Ελλάδα κρίση;

Γράφει ο Γ. ΣΤΑΥΡΑΚΗΣ

Επειδή η έννοια του όρου «κρίση» από μόνη έχει μια ευρύτητα ερμηνείας ανάλογα με το πρίσμα κάτω από το οποίο το βλέπει κανένας, και επειδή βέβαια και σαν θέμα είναι τεράστιο, θα προσπαθήσω να κάνω κάποιες επί μέρους επισημάνσεις και στη συνέχεια να πούμε λίγα για την σημερινή Παιδεία στον τόπο μας. Πρώτα από όλα κρίση μπορεί να περνά μια κοινωνία, ένα Έθνος, στην πολιτική, την οικονομία, τα κοινά ήθη, την παράδοση, ή και σε όλα μαζί. Επίσης πρέπει να πούμε από τώρα πως όταν μιλάμε για κρίση δεν εννοούμε πως σε μια τέτοια κατάσταση τα πάντα είναι ζοφερά παρ' όλο ότι μπορούν να εξελιχθούν και έτσι.

Η κρίση όταν και εκεί που υπάρχει είναι μία μετάβαση μιας κοινωνίας μέσα από την οποία δύο τινά μπορεί να συμβούν. Το πρώτο είναι ότι μπορεί να παραταθεί και σταδιακά να «παραλύσει» μια κοινωνία από πλευράς συγκρότησης θεσμών κ.λπ. Το δεύτερο είναι ότι από αυτήν την ίδια κατάσταση μπορεί να αναπηδήσουν καινούριες αντιλήψεις και καινοτομίες που να συγχρονίζουν ένα ανήσυχο λαό, που ψάχνει να βρει το δρόμο του.

Ως εδώ καλώς έχει. Δύο όμως είναι τα ζητούμενα: Υπάρχει πράγματι κρίση στον τόπο μας, και αν ναι, τότε ποιες είναι οι ενδείξεις για την κατεύθυνση και το εύρος του προβλήματος; Είναι κοινή ομολογία ότι την τελευταία δεκαετία ο τόπος μας χειμάζεται από ένα χωρίς προηγούμενο αποπροσανατολισμό που απλώνεται προς όλους σχεδόν τους τομείς της κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτικής ζωής του τόπου. Είναι μια κρίση. Ένας λαός που μερικές δεκαετίες πριν, ήθελε να πιστεύει στην κοινωνική αλληλεγγύη που σέβονταν το διπλανό, εκτιμούσε το γείτονα, τηρούσε τους νόμους και τους κοινωνικούς κανόνες, έβλεπε το φίλο, τον συμπατριώτη, τον συνάδελφο, τον συγγενή σαν ένα άτομο με τη δική του προσωπικότητα και με ιδιαίτερη σημασία γι αυτόν, σήμερα οι κοινωνικές αξίες αυτές, συρρικνώνονται, ατονούν και χάνονται.

Ο πρόσκαιρος ευδαιμονισμός, οι διάφοροι κοινωνικοί πειραματισμοί περί ισότητας, ισονομία, αξιουκρατίας σε συνδυασμό με την δυναμική της εισαγόμενης «κουλτούρας», στην οποία είμαστε πολύ επιρρεπείς. Όλα αυτά συντελέστηκαν σε σύντομο σχετικά χρόνο με αποτέλεσμα να εγείρονται διάφορα υποσυνεδησιακά απωθημένα κυρίως από τη δεύτερη και τρίτη ηλικία. Αυτά στην ευρυθμη λειτουργία μιας κοινωνίας αποτελούν τροχοπέδη και εκδηλώνονται με δυο βασικούς τρόπους, είτε με την εριστική νοστροπία είτε με την πλήρη αδιαφορία για τα κοινά. Και οι δύο αυτές κοινωνικές συμπεριφορές οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα: την διατάραξη της κοινωνικής συνοχής, την εσωστρέφεια και τον ατομικισμό, την παράλυση όποιας συλλογικής προσπάθειας μικρής ή μεγάλης. Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια σχεδόν κανένας αντικειμενικός άνθρωπος δεν βρίσκει τίποτα το μεγάλο, το εθνικό, το πολιτιστικό, το πολιτικό, για να αισθανθεί εθνική έπαρση. Γιατί άραγε;

Ένας λαός που ιστορικά δικαιούται μια από τις καλύτερες θέσεις στην διεθνή κοινωνική και ιδιαίτερα στον ευρωπαϊκό χώρο αφήνει τις ευκαιρίες να χάνονται η μία μετά την άλλη. Ένα σχετικά πρόσφατο παράδειγμα είναι η απώλεια να εκλεγεί η χώρα μας να γίνουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1996. Δεν είμαι βέβαιος

πόσο συνειδητοποίησε ο μέσος Έλληνας αυτή τη συμπεριφορά της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής απέναντι στην Ελλάδα. Πιστεύω προσωπικά πως η «ήττα» αυτή από μόνη αντικατοπτρίζει το πώς ένα σημαντικό μέρος της διεθνούς κοινωνίας μας αντιμετωπίζει σήμερα. Ας μην τρέφουμε αυταπάτες. Ας μην ωραιοποιούμε τα πράγματα, δεν είμαστε ο ομφαλός της γης.

Μέσα από την πολιτική και την κοινωνική πολυπραγμοσύνη και τις διαφορές «ψυχώσεις» οι πολίτες, οι πολιτικοί, ο Τύπος, όλοι μαζί «ενωμένοι» μέσα από την απεραντολογία, τις συσκέψεις, τις επιτροπές κ.ο.κ. «χτίζουν την Ελλάδα του αύριο, αφού πρώτα την γκρεμίζουν».

Το σύνταγμα της πολυμάθειας και της πολυπραγμοσύνης, η λεκτική ακρότητα και υπερβολή αναπαράγουν τις ίδιες κοινωνικές συμπεριφορές με αποτέλεσμα να εμποδίζεται ο κοινός στόχος.

Όλοι μιλούν ότι πρέπει να φτάσουμε τους εταίρους μας στην Ε.Ο.Κ., ότι είμαστε πίσω σε τεχνολογία, σε νοοτροπία, σε συστήματα και μεθόδους. Κοινωνιολογικά το πιο δύσκολο πρόβλημα αυτού του τόπου είναι η νοοτροπία μεγάλης μερίδας του λαού που «απεχθάνεται» τρία σημαντικά πράγματα: Την πειθαρχία, την υπακοή και την ακριβολογία. Έχουμε την νοοτροπία του «εγώ νομίζω».

Ενώ θρισκόμαστε σε τόπο για διάλογο και ανταλλαγή απόψεων, ουσιαστικά δεν κάνουμε διάλογο, απλώς επιμένουμε να σώσουμε τη δική μας άποψη και στη συνέχεια να την επιβάλλουμε.

Σαν κοινωνία και σαν έθνος σπάνια πλέον μιλάμε για πρωτοπορία, αυτή έμμεσα, πλην σαφώς, την αφήνουμε για τους άλλους εταίρους μας στην Ευρώπη και αυτοαποδεχόμαστε το ρόλο του ουραγού. Ένας λαός που πίσω από τα όποια προβλήματά του, είναι και χαρισματικός σε αρκετούς τομείς αφέθηκε —εγώ θα έλεγα οδηγήθηκε— σε ένα αίσθημα αβεβαιότητας, αποπροσανατολισμού και ανασφάλειας για το μέλλον. Αυτά όπως είπαμε και νωρίτερα συντείνουν στην υιοθέτηση εσωστρέφειας και ατομικισμού από το άτομο και κατ' επέκταση στα κοινωνικά υποσύνολα. Μοιραία χάνονται η συλλογική φιλοδοξία, τα μεγάλα οράματα. Η βαρύτητα του λόγου αποδυναμώνεται και συζητούμε μόνο για τη συζήτηση, έτσι να τηρούνται τα προσήματα.

Προτιμούμε να ζούμε σε αυταπάτες ατομικισμού και οικογενειακού ευδαιμονισμού, πιστεύουμε, αφότου γεννηθήκαμε, στη χίμαιρα που λέγεται κράτος, ότι αυτό πρέπει και οφείλει να μας συντηρεί, να μας θωπεύει, να μας δίνει 2-3 πρόωρες συντάξεις χωρίς εμείς να αντιπαρέχουμε ισόποση εργασία κ.λπ. Απλά απαιτούμε να παίρνουμε πολλά και να δίνουμε λίγα ή καθόλου αν το μπορέσουμε.

Τέτοιου είδους αυταπάτες βολεύουν μεσοπρόθεσμα, αλλά τελικά οδηγούν σε μεγάλα προβλήματα και δεν υπάρχει ίσως χειρότερη μορφή ουτοπίας σε ένα λαό που πιστεύει πως είναι «έξυπνος, πως είναι γενναίος, πως όλα τα βολεύει με την καπατσοσύνη και την εξυπνάδα».

Στον τόπο μας καιμά άλλη λέξη δεν είναι τόσο πολύ παρερμηνευμένη από την «εξυπνάδα και την Δημοκρατία». Αυτές συγχέονται πολύ συχνά με την καπατσοσύνη, το θράσος και την ασυδοσία. Υπάρχουν ενδείξεις που δικαιολογούν την ανησυχία πολλών, όπως η εμφανής αλλοτρίωση και αποστασιοποίηση από αρχές και αξίες που κρατούν δεμένο ένα κοινωνικό ιστό. Ο έντονος ατομικισμός και υπερζήλος για τις ατομικές ελευθερίες, η αυτοπεράσπιση από «καπετανάτα» μικρών τοπικίστικων συμφερόντων συνδικάτα, συντεχνίες κ.τ.λ. τείνουν να διαποτίσουν σχεδόν ολόκληρη την ελληνική κοινωνία με ένα κλίμα και πνεύμα εχθρικό προς την πολιτεία και τους θεσμούς.

Βυσοδομώντας με τέτοιο ζήλο ίσως κάποτε να κινδυνέψουμε να μείνουμε πολιτιστικά άστεγοι και εθνικά λιγότερο περήφανοι στην καλύτερη περίπτωση. Η

κοινωνική αποστασιοποίηση προηγήθηκε και σε άλλες χώρες, αλλά εκεί υπάρχουν οι μηχανισμοί του κράτους, οργανωμένη κοινωνική πρόνοια, λέσχες, αθλητισμός για όλους.

Στην ελληνική περίπτωση τέτοια υποδομή δεν υπάρχει να αναπληρώσει την αποστασιοποίηση και το ατομικισμό του ατόμου. Αφότου όλοι πήραμε από ένα αυτοκίνητο, βάλουμε και ένα - δυο τηλέφωνα, ο δρόμος για το σπίτι των φίλων και των συγγενών έγινε ακόμα πιο μακρύς. Στην Ελλάδα δεν πάσχει μόνο η μάζα, αλλά επίσης και ο κορμός μιας κοινωνίας που είναι η Δημόσια Διοίκηση και Πρόνοια. Ίσως ποτέ άλλοτε στον τόπο μας και ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα οι πόρτες των σπιτιών δεν ήταν πιο κοντά και οι ψυχές των ανθρώπων τόσο μακριά. Χώρα προικισμένη από τη φύση σε ιδανική γεωφυσική θέση, με εξάισιο κλίμα σε πλήρη αρμονία με το θαλάσσιο και το γήινο όγκο της. Με εναλλαγές του περιβάλλοντος, που κόβουν την ανάσα και με τον ήλιο να λάμπει πιο πολύ. Και όμως ο λαός μας δεν προσπαθεί να εναρμονιστεί και να σεβαστεί τον τόπο και τις ιστορικές καταβολές του. Η πείρα του πρόσφατου παρελθόντος και τα συμπεράσματα των τελευταίων χρόνων αφήνουν λίγα περιθώρια χρόνου για αυταπάτες και πειραματισμούς.

Τα όσα συμβαίνουν και όσα δεν συμβαίνουν, στον τόπο μας προδίδουν συνειδησιακή πύρωση με έντονες τάσεις για παρακμή.

Είναι καιρός για μια έξαρση συνειδήσεων του κάθε Έλληνα, όπου και αν βρίσκεται. Χρειάζεται μία έκρηξη εθνικής ευαισθησίας για να εκτιναχθεί η κοινωνία μας από το συνειδησιακό λήθαργο και τον ατομικισμό, χαρακτηριστικά που γίνονται ακόμα πιο επικίνδυνα αν συνεκτιμηθούν η γεωγραφική θέση της χώρας μας και οι ραγδαίες εξελίξεις στην περιοχή που μπορεί να μας κρύβουν πολύ δυσάρεστες εκπλήξεις και τότε.. θα αρχίσουμε να μετράμε τους φίλους μας εντός και εκτός εισαγωγικών.

Ξ Ο Τ Ι Κ Ο

Από πεύκα, οξυές και θυμάρι,
μου γεμίζει αρώματα θεία
στιων δασών την γλυκειάν αρμονία
ο αγέρας μια βραδιά τ' Αλωνάρι!

Το φεγγάρι δειλά που φεγγίζει,
τις σκιές του τριγύρω απλώνει
οι νεράιδες χορεύουν στ' αλώνι
και, η δόλια ψυχή μου σαστίζει...

Χουκουβάγιες και μπούφοι φωνάζουν
μάγια, ζώδια τον κάθε διαβάτη
τον γεμίζουν αισθήσεις μ' απάτη.

Σκύλοι, λύκοι αλυχτούν και ουρλιάζουν
μα, στη στάνη με τ' άσπρο κοπάδι,
θα περάσω και τούτο το βράδυ!

ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΡΖΑΛΗΣ

ΕΝ ΓΑΥΡΩ ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΧΩΡΙΟΥ...

Η Ζωή των παλαιότερων όπως την είδε
ο αείμνητος ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΥΡΑΣ

Β' μέρος

... Έρχομαι τώρα να εξιστορήσω για ένα παιδί του Παπαφράγκου που το μετονόμασαν Κοτσούκη. Ήτο ο πιο τσελεπής και όμορφος, ξεχώριζε απ' όλα τα αδέρφια του. Ο Κοτσούκης αυτός έφερε στον κόσμο του Παπαφράγκου εγγόνια. Πρώτος εγγονας ήτο ο Σπύρος, δεύτερος ο Νικήτας, τρίτος ο Χρήστος, τετάρτη η Θανάσω και πέμπτη η Θεοδώρα, που ήταν παντρεμένη στη Ντέμη Τριχωνίδος. Ο Σπύρος Κοτσούκης, πρώτος εξάδελφος του παπού μου, στεφάνωσε τον παπού μου, εβάπτισε τον πατέρα μου και τον στεφάνωσε, εβάπτισε δύο αδέρφια μου, το ένα το είπε Νίκο, το άλλο Νικήτα προς μνήμην του αδελφού του Νικήτα και τον φώναζε «Νικήτα, αδελφούλη μου».

Το χωριό μου Σέλος, σημερινό μετονομασμένο «Βύθισμα» Εκεί έζησα τα νεανικά μου χρόνια από το έτος 1901 μέχρι το 1920. Αυτά τα χρόνια τα νοσταλγώ και θα τα νοσταλγώ εφ' όρου ζωής μου. Τα ήθη και έθιμα του καιρού εκείνου. Πού θα θρίσκαμε τότε την παιδική χαρά; Πουθενά σχεδόν, μια στο πανηγύρι και αν γινόταν και κανένας γάμος. Το πανηγύρι το κάναμε τις 15 Αυγούστου, δυο ημερώνικτα με πάρα πολλούς ξένους, όπου κάθε σπίτι θα είχε 15 ξένους, φιλοξενούμενους. Όργανα είχαμε τους μακαρίτες αδελφούς Κουτουρλέους, λεβέντες με μια στολή τσιάμικα. Ο Θανάσης με νταούλι, ο Σπύρος με την καραμούζα και ο Πέτρος κρατούσε μπάσο με τον ζουρνά. Τους ζήλευες να τους βλέπεις. Ήταν από την Δομνίτσα, μόλις ξεκουμπούσανε στον Άγιο Γιώργη άρχισε η πατουνάδα, Εμείς τα μικρά τότε είναι περιττό να περιγράψω τη χαρά μας.

.....

Σήμερα ένα πράγμα ποθώ που είναι αδύνατο, νάβλεπα στην τηλεόραση του πάπου μου Ευάγγελου Λύρα, τα πρώτα εξαδέρφια του Σπύρου Κοτσούκη και αδελφή του Θανάσου Κοτσούκη να χορεύουνε ξυπόλητοι μπροστά στο χορό.

Ο παπούς μου χόρευε τον «Ήλιο» πρώτα και δεύτερα «Δυο καλά είναι στον ντουινιά και στον απάνω κόσμο, τα νιάτα και η λεβεντιά και τ' όμορφο κορίτσι...», μια φορά η Χρύσω Ευάγγελου Λύρα και οι δυο αδελφές Σπύρου Φλώρου και μια τα όργανα.

.....

Κανείς από τους τέσσερις υιούς του προσπάπου μας Παπαφράγκου ή μάλλον 4-5 απ' αυτούς κανείς επιστήμων που θέλει πολύ να γράψει την οικογενειακή καταγωγή ας έλθει να μου πάρει συνέντευξη προ του θανάτου μου έχων ακόμη στερεάς τις γνώσεις μου να κάνει βιβλιοθήκη από τους κληρονόμους του προσπάπου μας, Παπαδοπούλου, Φλώρου, Παπαφράγκου, Κοτσούκη και Λύρα.

Και τώρα ολίγα για την οικογενεία μου. Ευχαριστώ τον Θεό, μακαρίζω τους γονείς μου και να έχουνε την ευχήν μου οι κληρονόμοι μου Κων) τία Πλατιά, ο υιός μου Δημήτριος, Ιωάννης, Γεώργιος και Βασίλειος και οι εγγονοί μου.

Καταγόμενος εκ του χωριού Βύθισμα Ευρυτανίας. Ευχαριστώ.

Χ. Δ. ΛΥΡΑΣ

(Εν Γαύρω Συνοικία Μεγάλου Χωριού, τη 16η Μαΐου 1982, ημέρα Σάββατον, ώρα 2 μεταμεσονύκτιον).

Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ Δ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΘΥΜΑΤΑΙ :

Μικρό χωριό, Αμερική, Κατοχή...

Αγαπητέ Μένιο, έλαβα το αγαπημένο περιοδικό «Μικροχωριάτικα Νέα» και βλέποντας την φωτογραφία του εξωφύλλου —συγκλονίστηκα— με το σπίτι των Καραμητσαίων (Πανατζή). Εκεί δίπλα ήταν ένα μεγάλο δωμάτιο —που νοίκιαζε ο πατέρας μου να μένουμε— δίπλα μας ήταν και το σπίτι του Σταύρου Κατσιαδούρα (Κομπορόζου): εκεί λοιπόν γεννήθηκα εγώ πριν φύγει ο πατέρας μου στην Αμερική. Τότε, η αγαπημένη Πόλη (Κων/πολις) ήταν όλη η Ευρυτανία. Μαγαζάτρες και υπάλληλοι όμως, το 1905 άρχισαν οι Ευρυτάνες να πηγαίνουν στην Αμερική. Τότε και ο πατέρας μου έφυγε για την Αμερική. Μέναμε με τη μητέρα μου σ' αυτό το σπίτι. Εγώ όταν άρχισα να πηγαίνω στο σχολείο είχα συμμαθητή τον Κώστα Πανατζή (Καραμέτσιο). Πήγε λοιπόν ο πατέρας μου στην Αμερική πήγε στο Σαν Φραντσίσκο Καλιφορνίας. Όμως τον ίδιο χρόνο έγινε σεισμός και έφυγε ο πατέρας μου και πήγε στη Βοστώνη της Μασαχουσέτης. Εκεί γνώρισε πολλούς Καρπενησιώτες και τον εξάδελφόν του Μάρκο Λιάπη. Δούλευε ο πατέρας μου σε ένα ρεστωράν, στην οδό Νήλαντ KNEELAND STREET, οπότε φεύγει με τον Μάρκο Λιάπη και πήγανε στο Φλώρες Νοτίου Καρολίνας (FLORENCE S.C.). Αυτή η πολιτεία απείχε περί τα 200 μίλια από το CHARLESTOWN S.C., μεγάλος λιμένας της Βορ. Καρολίνας.

Εκεί που πρωτογήχανε οι πρώτες 50.000 μαύροι σκλάβοι, εκεί ήταν το σκλαβοπάζαρο και γι'αυτό η Καρολίνα και εν γένει το SOUTH (ο Νότος) πλούτισε με την καλλιέργεια θαμβάκι, καλαμπόκι, καπνά κ.λπ. Εκεί λοιπόν στο FLORENCE άνοιξε ο Μάρκος Λιάπης το ρεστωράν (NEW YORK CAFE). Μάγειρας ήταν ο πατέρας μου. Εκεί στο Μεγάλο Χωριό η γυναίκα του Μάικ δεν τα πήγαιναν καλά, φιλονικούσαν. Ο Μάρκος είπε στον πατέρα μου να στείλει την μητέρα του στο σπίτι. Έτσι λοιπόν είχαμε παρέα και την Αικατερίνη Λιάπη. Εκεί στο τζάκι έφτιανε στον τετζέρη η μητέρα μου την φασουλάδα και οι Αικατερίνη έβραζε το κοτόπουλο. Κάποια μέρα ήλθε η γιαγιά μου η Γιουσιμπασινα, μητέρα της μάνας μου και της λέγει η Αικατερίνη, Βλέπεις Παρασκευή που πληρώνει ενοίκιο ο Μάρκος μου να μένω και η Παρασκευή λέγει, τι λες ρε Αικατερίνη, η Δημήτρηνα δεν παίρνει ενοίκια, αν δε σ' αρέσει φύγε.

Όμως δεν έφυγε, έπειτα που ο πατέρας μου ήλθε από Αμερική έκτισε σπίτι πάνω από την πλατεία του χωριού, περίπου 250 μ. απόσταση. Να πούμε τώρα και το πώς παίζαμε εκεί στη γειτονιά, που έμενα: φεύγαμε και πηγαίναμε μέχρι την πλατεία του χωριού, περνώντας από το σπίτι του γέρο Αριστείδη Γιορνά, αυτός που ήταν στο Λιανοκλάδι Λαμίας, έμπορας, δημητριακά και χορτονομή για τους αμαζάδες της εποχής, όπως και ο θεός μου Αποστόλης Χαμπερής το ίδιο είχε μαγαζί. Περνώντας λοιπόν, του Γιορνά το σπίτι, ήταν καλοκαίρι. Έφερνε σπίτι του πεπόνια. Πετούσαν τις φλούδες την ώρα που περνούσαμε. Ε λοιπόν πήραμε από μια και και τρώγαμε: ήταν κάτι νόστιμο, μα δεν πάθαμε τίποτε. Τέλος όμως δεν ξαναπεράσαμε. Μας πέρασε ο πειρασμός. Παίζαμε λοιπόν στην πλατεία του χωριού, στις δρύσες. Όμως εκεί πάνω απ' τις δρύσες ήταν το σπίτι της Κυριτσογιάννας. Αυτή η γριούλα, πέθανε, όταν ήμουν στην Αμερική, 113 ετών. Είχε και πάπιες. Εκείνη την μέρα τις είχε κατεδάσει, όπως πάντα, να κολυμπήσουν στα νερά στις δρύσες. Επιστρέφοντας όμως κοιμήθηκε τον αιώνιον ύπνον, μου έγραφε η αδελφή της μητέρας μου, η Μαρία Ζάχου (Μαρία Ζαχίνα), η μόνη γραμματισμένη από όλες τις αδελφές της μητέρας μου: ότι η γιαγιά του πατέρα μου η Κυριτσογιάννα, όταν περνούσε πεθαμένος ο Μάρκος Μπότσαρης, που τον συνόδευαν αρματολοί, ένας Μεσολογγίτης, ένας από την Πάργα και άλλος Βορειοηπειρώτης, να τον θά-

ψουν στο Μεσολόγγι. Αυτά μου έγραφε η Μαρία η Ζαχίνα, όμως μου έγραφε εν καιρώ του θανάτου της Αικατερίνης Λιάπη. Αυτή πέθανε σε ένα δωμάτιο, στου Διονυσίου Πολύζου, εκεί που θγαίνουμε έξω από το χωριό, δηλαδή εκεί μένει, ακόμη, σήμερα η γυναίκα του Νικολάου Πολύζου, η Αλεξάνδρα, την οποία είχα να δω 50 χρόνια, όταν μια ημέρα το 1982 περνοσούσαμε με το γιό μου Τέλη (νεκρός τώρα), σταματώ και τρέχω να την φιλήσω και η Λωξάντρα λέει, ποιος είσαι συ που θέλεις να με φιλήσεις και της λέω, θρε Λωξάντρα, εγώ είμαι ο Παντελής της Δημήτρενας. Αχ! Παναγιά μου, με αγκαλιάζει· ο γιός μου και η νύφη μου γελούσαν που ο παπούς Παντελής θρήκε την εξαδέλφη του.

Πάντως όμως, ο πόλεμος των του Μουσολίνι, ο άδικος αυτός εναντίον της Ελλάδος, έφερε πολλά διδάγματα στον κόσμο. Η μικρή Ελλάδα αντιστάθηκε εναντίον των 8 εκατομμυρίων λογγών. Είναι πρωί, ημέρα Δευτέρα. Χτυπάει το τηλέφωνο του Μεταξά, δικτάτορος. Εκεί λοιπόν στην Κηφισιά απαντάει ο Μεταξάς. Οι δοηθεί του σπιτιού κοιμούνται. Λέει ο χωροφύλακας: «Κύριε Πρόεδρε σε ζητάει ο πρέσβης της Ιταλίας». Ο Μεταξάς λέγει: «Φέρτον μέσα». Κατεβαίνει ο Μεταξάς, ανοίγει την πόρτα και να ο Γκράτσι. Καλημέρα κύριε Πρόεδρε. Μα τι συμβαίνει; Λέγει ο Ιταλός τα γνωστά εκείνα που ξέρουμε, ότι η Ιταλία ζητά να περάσει τα σύνορα και να καταλάβει τη χώρα. Εδώ ο Μεταξάς, καίτοι γερμανόφιλος, απαντάει. Αφού ακούει ότι, εάν δεν πεις τον ΝΑΙ, τότε η χώρα του θα κηρύξει τον πόλεμο από ώρα έκτη. Ο Μεταξάς όμως φοβούμενος και τους Άγγλους είπε σταθερό Ο Χ Ι και έφυγε ο πρέσβης.

Ο Μεταξάς παίρνει τηλέφωνο στο Μέτωπο, τον τότε αντ)ρχη Γιάννη, τώρα ήταν εδώ ο Ιταλός πρέσβης και μου ζήτησε να θαδίσει και να καταλάβει την Ελλάδα και ότι εάν δεν δεχθώ θα κηρύξει τον πόλεμο από ώρας έκτης. Μα τι λέτε κύριε Πρόεδρε, οι Ιταλοί μπήκαν μέσα από της τρίτης πρωϊνής. Εμείς τους αφήνουμε να ζυγώσουν καλά (να μην λησμονούμε ότι την 15.8.40, την ώρα της λιτανεύσεως της πανσέπτου εικόνας της Μεγαλόχαρης Τήνου καταστρεφόταν το αγκυρεβολημένο πλοίο «Έλλη». Τότε ο Μεταξάς είδε ποιο υποβρύχιο ήταν, αλλά δεν ανεκοίνωσε τίποτε).

Τώρα λοιπόν σιωπούν τίποτε; Ανακοινωθέντα σιγής και κατά τις έξη σκούζανε οι σηρήνες. Έμαθε ο ελληνικός λαός ότι τα οκτώ εκατομμύρια λόγχοι μπαίνουν στην Ελλάδα. Όμως ο λαός, αντί να κλαίει, πανηγυρίζει, σπεύδει να πολεμήσει, οι ναζήδες Ιταλοί παντού νικώνται.

Έτσι λοιπόν, ο Μουσολίνι ζητεί βοήθεια από τον Χίτλερ και στις 6 Απριλίου 1941 φθάνουν οι «παλικαράδες» Γερμανοί, καταλαμβάνουν τη μικρή Ελλάδα, όμως ένα φρούριο, το Ρούπελ, στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα δεν πέφτει, ανθίσταται. Οι ναζήδες ρίχνουν βόμβες! όμως αυτό μένει εκεί. Τι ήταν το Ρούπελ, δύο ανώτεροι αξιωματικοί, όταν επέδλεπαν οι αντισυνταγματάρχες Τάκης Πολύζος και Σκυλακάκης.

Ο Σκυλακάκης ήταν Μανιάτης. Το έφτιαξαν, και τόσο που άντεξε το Ρούπελ, που οι ναζήδες κατέλαβαν όλη την Ελλάδα, να σκεφθεί ότι στη γωνιά Βασιλίσσης Σοφίας και Μεσογείων ένα καφεενάκι κοντά σε ένα πρατήριο βενζίνης «Μόμπιλ Όιλ» ο Τσολάκογλου, παρέδιδε την Ελλάδα. Έτσι ειδοποίησαν τους φρουρούς του Ρούπελ και τότε οι ναζήδες με τιμητικό απόσπασμα υπεδέχθησαν τους εναπομείνοντας φρουρούς.

Ο Τσολάκογλου διόρισε τον Τάκη Πολύζο υπουργό Επισιτισμού. Όμως ο Τάκης Πολύζος στις αρχές Δεκεμβρίου 1941 παραιτείται, πηγαίνει θαρραλέα στον Γερμανό Νοϊμπάχερ και του λέγει παραιτούμαι και ρωτάει ο ναζί γιατί παραιτείσαι και ο Τάκης απαντάει: Εγώ είμαι υπουργός Επισιτισμού και ο λαός μου πεινάει. Ούτε ψωμί, ούτε λάδι, ούτε σταφίδες κ.λπ. έχει. Πριν λοιπόν από τις 15.12.

1941 οι Ναζήδες απεφάσισαν να μοιρασθεί εκατό δράμα λαδι από το γερμανικό «ραφινέ» εκεί στο εργοστάσιο Κυριακοπούλου, το γνήσιο λάδι Μυτιλήνης, Κερκύρας, Ελευσίνας, Κρήτης, αυτό δόθηκε στην Αθήνα και Πιραιά.

Όμως στην κατοχή ζούσα με την οικογένειά μου εδώ στα Πατήσια και τα μακαρίτικα παιδιά μου τας αρχάς 1944. Με ρωτούσαν: «Μπαμπά, πότε θα φύγουν οι Γερμανοί;» Και εγώ ο γράφων που πήγαινα τέρμα Νέας Φιλαδέλφειας, κοντά στη σημερινή Α.Ε.Κ., οδός Ολυμπίας, στο υπόγειο, άκουγα Λουδίνον και έλεγα στα παιδιά μου: «Οι Γερμανοί δεν φεύγουν αν δεν τους κτυπήσουν οι Αμερικανοί». Όμως η νίκη ήλθε, οι Γερμανοί έφυγαν, αλλά ο εμφύλιος ήλθε και συμπλήρωσε το χειρότερο.

«Μπαμπά πότε θα φύγουν οι Γερμανοί;». Αυτά να τα θυμάστε και να κλαίτε. Όχι να μην κλαίετε, όπως λέει ο εξάδελφός μου Χρ. Γ. Γιαννακόπουλος.

Αυτά για σήμερα.

Π. Δ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πατήσια, 1991

ΜΙΑ ΑΝΗΣΥΧΗ ΗΜΕΡΑ ΉΤΑΝΕ Η ΑΦΟΡΜΗ...

Θα σας μιλήσω φίλοι μου
για ένα πρωινό
η αφορμή που ήτανε
για χρόνια να πονώ.

Ένα δοχείο θέλησα
να του αλλάξω θέση
και σαν μαχαίρι κάρφωσε
ο πόνος μου τη μέση.

Μεσοκομμένος έπεσα
με αβάστακτους τους πόνους
ήταν ημέρα Κυριακή
του Αϊ - Νικόλα η γιορτή
μα εγώ κερύ του άναψα
γιατί πονώ ακόμα.

Αρχίζουν την επέμβαση
γιατροί και νοσοκόμα
και οι πρακτικοί
να μου τραβούν το σώμα.

Σαν ξάπλωσα ακίνητος
κοιτώ την γύρω θέα,
έβλεπα το κρεβάτι μου
βαρύδια πολλά να μου τραβούν το γόνα μου.

Συγγενείς και φίλοι
ήρθαν όλοι
να με αποχαιρετήσουν
να πάω στο καλό και στον Ιησού Χριστό.

Δ. ΝΤΕΛΗΣ

Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΜΑΣ ΣΤΗΛΗ: ΦΥΣΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ

ΠΕΡΙ ΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ*

Γράφει ο Β. Περούδης, Επίτ. Πρόεδρος ΕΦΑΠ

«Ο Θεός ευλόγησε τον άρτον, τον οίνον και το έλαιον. Και στην προσευχή μας: «Τον άρτον ημών τον επιούσιον, δώσ' ημίν σήμερον».

Το πρώτο και βασικότερο τρόφιμο για όλους τους Λαούς είναι αναμφισβήτητα το ψωμί —«ο άρτος ο επιούσιος»— το ψωμί, το ευλογημένο από τη θρησκεία και καταξιωμένο από τη χρήση των αιώνων.

Ο Ελληνικός Λαός —κατ' εξοχή ψωμοφάγος— το εκφράζει αυτό με το αξίωμα: «Όλα είναι φάδια της κοιλιάς και το ψωμί στιμόνι». Γι' αυτό και σε πολλά χωριά, ακόμα και σήμερα, δε λένε ελάτε για φαγητό, αλλά: «Ελάτε να φάμε ψωμί». Και ένας σοφός Έλληνας επιστήμονας, ο Ελευθεριάδης, λέει αξιωματικά: «Κλονισμός της εμπιστοσύνης επί τας πολυτίμους θρεπτικές ιδιότητες του άρτου, θα είχαν ολεθρίους συνεπείας δι' ολόκληρον την ανθρωπότητα, η οποία ανέκαθεν απέδοκεν εις τον άρτον αυτόχρημα ιεράς ιδιότητας».

Απ' όλα τα δημητριακά το σιτάρι έχει τα περισσότερα θρεπτικά και υγιεινά στοιχεία.

Το ψωμί είναι πράγματι η βάση της διατροφής γιατί με προσφάι μια ωμή σαλάτα με λάδι, ή με ελιές, κρεμμύδια και λίγους ξηρούς καρπούς, ή κάτι ελάχιστο "ωϊκό, είναι μια πλήρης υγιεινή τροφή, αυτή ακριβώς που έκαναν στους αιώνες οι Πατέρες μας.

Όταν όμως λέμε ψωμί, εννοούμε αυτό που γίνεται από το άλεσμα ολόκληρου του κόκου των δημητριακών. Ένα τέτοιο ψωμί περιέχει, εκτός από τα κύρια θρεπτικά στοιχεία, και πλήθος διταμινών, οργανικών αλάτων, φυραιμάτων και λοιπών ιγνοστοιχείων. Το ψωμί αυτό είναι ο «άρτος ο επιούσιος» —που έτρωγε ο Ελληνικός Λαός— ή «ο πλήρης άρτος» —όπως τον λένε σήμερα. Αυτό είναι το αληθινό ψωμί. Αυτό που τρώνε όμως σήμερα οι «πολιτισμένοι», κάθε άλλο παρά ψωμί είναι. Τώρα, για πρώτη φορά στη διανοητική ιστορία των Λαών, το ένα και μοναδικό ψωμί διαφοροποιήθηκε και παρουσιάστηκαν δύο κύρια είδη: το άσπρο και το μαύρο.

Το άσπρο ψωμί παρασκευάζεται από αλεύρι που φτιάχνουν οι σύγχρονοι κυλινδρόμυλοι της βιομηχανίας. Με το άλεσμα αυτό όμως αφαιρείται όλη η φλούδα και η υπόφλοια στιβάδα, καθώς και το κεντρικό φύτρο —το σπέρμα— από το οποία παρασκευάζονται ακριβά φαρμακευτικά προϊόντα και το ψωμί γίνεται από το ενδιάμεσο τμήμα του κόκου το οποίο δεν περιέχει παρά μόνο ένα νεκρό άμυλο, γιατί το πλείστο μέρος του λευκώματος, καθώς και οι διταμίνες και τα λοιπά πολύτιμα θρεπτικά στοιχεία βρίσκονται στο σπέρμα και στη φλούδα, τα οποία αφαιρούνται. Η μικρή θρεπτική αξία του άσπρου ψωμιού γίνεται ακόμα μικρότερη γιατί είναι λιγότερο αφομοιώσιμο από το μαύρο. Άσπρο ψωμί: απορρόφηση 99ο/ο — αφομοίωση, 38ο/ο πλήρες— απορρόφηση 94ο/ο, αφομοίωση 52ο/ο. Και είναι λιγότερο αφομοιώσιμο ακριβώς γιατί του λείπουν όλα τα ζωντανά στοιχεία.

Μα, αφού το άσπρο ψωμί είναι τόσο κατώτερο από το πλήρες γιατί καθιερώθηκε;

Η εκτόπιση του αληθινού ψωμιού από τον ελεεινό σωσία του είναι μια από τις σοβαρότερες εκτροπές του «πολιτισμένου» ανθρώπου από τη φυσική διατροφή και μαζί με την άσπρη ζάχαρη και τις άλλες ραφιναρισμένες τροφές της τροφικής βιο-

(*) Αναδημοσιεύεται από το περιοδικό «Φύση και οικολογία» τ. αρ. 15 (1991).

μηχανίας, αποτελεί τον κυριότερο λόγο του προϊόντος βιολογικού εκφυλισμού της πολιτισμένης ανθρωπότητας.

Το πλήρες αλεύρι, ζωντανό καθώς είναι, ύστερα από ένα χρονικό διάστημα ανάδει, χαλάει. Αυτό όμως είναι απαράδεκτο για τον κ. Αλευροβιομήχανο, ο οποίος δεν κάνει το αλεύρι του για να θρέψει τον κόσμο, αλλά για να έχει όσο μπορεί περισσότερο κέρδος. Το αλεύρι σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να χαλάει. Πρόθυμος υπηρέτης του ο «ειδικός» επιστήμονας. Πρώτη δουλειά ν' αφαιρεθεί το ενοχλητικό αυτό πύτουρο και το κερδοφόρο σπέρμα.

Έτσι αρχίζει η δεινή περιπέτεια του κυκλώματος αλευριού - ψωμιού. Αλλά όχι, η περιπέτεια αρχίζει από την αρχή του κυκλώματος: σιτάρι - αλεύρι - ψωμί.

Το σιτάρι που πρόκειται να σπαρθεί, «απολυμαίνεται», που πάει να ειπεί διαποτίζεται από ισχυρά αερώδη δηλητήρια για να μη προσβληθεί το φυτό από αρρώστιες. Το χωράφι διαβρέχεται με «ζιζανιοκτόνα» δηλητήρια και στρώνεται με χημικά λιπάσματα. Όταν πεταχτεί καμπόσο το φυτό, φεκάζεται ξανά με ζιζανιοκτόνα κ.λπ. φυτοφάρμακα. Μετά το θερισμό, ο καρπός ρίχνεται σε τεράστιες αποθήκες και για να μη χαλάσει «αποστειρώνεται» με τόσο δραστηκά αερώδη δηλητήρια, που πρέπει να φοράς αντιασφυξιογόνες μάσκες! Αυτό είναι το σιτάρι που πηγαίνει στον αλευρόμυλο. Το σιτάρι αυτό όμως είναι κιάλας βιολογικά υποδαθμισμένο.

Ο αλευροβιομήχανος τώρα θ' αφαιρέσει το πύτουρο με τα πολύτιμα θρεπτικά στοιχεία και το σπέρμα που περιέχει μια τεράστια βιολογική ενέργεια. Για παράδειγμα. Ένας μικρός ποντικός, με 20-30 κόκκους χροταίνει. Αυτός όμως κατακομματιάζει ένα κιλό, γιατί διαλέγει και τρώγει μόνο το σπέρμα. Το νεκρό αυτό άσπρο αλεύρι που θγαίνει, το «επεξεργάζεται» με χημικά παρασιτοκτόνα και συντηρητικά για να μη χαλάει ποτέ. Ταυτόχρονα το «εμπλουτίζει» με χημικές βιταμίνες και άλλα συνθετικά στοιχεία, το υποβάλλει σε ακτινοβολίες για ασφαλέστερη συντήρηση και το λευκαίνει με ηλεκτροχημικές αντιδράσεις.

Αυτό είναι το αλεύρι που πηγαίνει στο φούρναρη. Αλλ' αυτό δεν είναι πια αλεύρι, αλλά μια θαλασμιωμένη μούμι, χωρίς βιολογική αξία. Απόδειξη: Αν ταΐσουμε μόνο με τέτοιο αλεύρι ποντικούς, έπειτα από ορισμένο χρονικό διάστημα καταρρέουν και πεθαίνουν. Φτάνει όμως να τους δώσουμε λίγο πύτουρο και αμέσως ξαναζωντανεύουν.

Ο φούρναρης, κάνει κι αυτός τη δουλειά του. Αποστειρώνει το αλεύρι για να μη το προσβάλλει ο θάκιλος. Στο ζύμωμα θα προσθέσει διάφορες δραστηκές χημικές συσίες για να φουσκώνει το ψωμί, να είναι άσπρο, αφράτο να έχει ροδαλό χρώμα, τραγανή, κόρα να διατηρείται μαλακό και προπάντων να μη χαλάει.

Το άσπρο ψωμί λοιπόν που τρώμε, μόνο το όνομα έχει του ψωμιού. Στην πραγματικότητα είναι ένα χημικό παρασκεύασμα, ότι χρειάζεται για χρόνια δυσκολιότητα, την αβιταμίνωση, τη νευρική εξασθένηση και τη βιολογική κατάρπωση.

Και να σκεφτεί κανείς ότι ολ' αυτά τα πρόσθετα και τα βελτιωτικά που καταστρέφουν το ψωμί είναι εγκεκριμένα από το χημείο του Κράτους! Μάλιστα είναι εγκεκριμένα! Γιατί το Κράτος ποτέ δεν ενδιαφέρεται για τη διατροφή του Λαού, αλλ' εγκρίνει πειθήνια τις υποδείξεις - απαντήσεις των Αλευροβιομηχάνων και των Αρτοποιών, που παρουσιάζονται με επιστημονική κάλυψη.

Σε όλα τα κράτη κυκλοφορούν ελεύθερα πάμπολλοι τύποι ψωμιού. Σ' εμάς επιτρέπονται μόνο τρεις τύποι άσπρου και το πραγματικό πλήρες ψωμί είναι «ανύπαρκτο για την ελληνική νομοθεσία» —όπως μου είπαν κάποτε οι «Αρμόδιοι». Αλλά υπανάπτυκτος, δε σημαίνει μόνο στο οικονομικό πεδίο, αλλά κυρίως η απαράδεκτη καθυστέρηση στα βασικά ζητήματα της ζωής του Λαού, όπως είναι και το ψωμί του.

Ο κόσμος όμως γιατί προτιμά το άθλιο αυτό παρασκεύασμα, το άσπρο ψωμί; Πρώτα - πρώτα από πλήρη άγνοια και τυφλή εμπιστοσύνη στην Επιστήμη, στην Επιστήμη που μας έδωσε όλα τούτα τα θαυμαστά πράγματα! Αφού το λέει ο ειδικός Επιστήμονας, ο κ. Καθηγητής, έτσι είναι! Έπειτα από ηλίθια μίμηση. Αφού οι πλούσιοι τρώνε άσπρο, να τρώμε κι μείς για να τους μοιάζουμε... Κι ακόμα γιατί το άσπρο ψωμί —όπως και οι έτοιμες κονσερβαρισμένες τροφές— απαλλάσσουν τη νοικοκυρά από το μπελά ζύμωσε - φούρνισ, που έκαναν οι καημένες οι καθυστερημένες γιαγιάδες μας...

Και τι πρέπει να κάνουμε; Οι χωριάτισσες ν' αλέθουν το σιτάρι τους και να ζυμώνουν το ψωμί της φαμίλιας τους, όπως έκαναν οι μανάδες τους. Οι νοικοκυρές των πόλεων ν' αγοράζουν σιτάρι, να το αλέθουν σε μύλο οικιακής χρήσης, να το ζυμώνουν και να το ψήνουν στην κουζίνα τους. Ή, να πηγαίνουν σ' ένα μύλο να παίρνουν αλεύρι 70σ/ο και φρέσκο πύτουρο 30σ/ο να τ' ανακατώνουν και να τα ζυμώνουν. Θα έχουν μια μεγάλη οικονομία και θα βοηθούν στην καλύτερη διατροφή της οικογενείας τους.

ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΙ

Μικρέ μου μετανάστη έφυγες
στις μακρινές ηπείρους
έξπες χρόνους δύσκολους
με κίνδυνους απείρους.

Δούλεψες χρόνια εντατικά
χωρίς γιορτές, αργίες
κέρδιες απ' τους κόπους σου
λίγες οικονομίες.

Τώρα στη σκέψη σου κοντά
μοναδική φροντίδα
το γυρισμό σου γρήγορα
στην ποθητή πατρίδα.

ΝΤΕΛΗΣ Δ.

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ Γράμματα

Στη στήλη αυτή δημοσιεύονται πάντοτε γράμματα Μικροχωριτών ή μη που απευθύνονται προς το περιοδικό ή την Αδελφότητα. Κατά προτίμηση δημοσιεύονται τα γράμματα των ξενητεμένων, γιατί τους δίνεται έτσι η ευκαιρία να επικοινωνήσουν με όλους τους συγχωριανούς, τους ευχαριστούμε που μας σκέφτονται.

Ευχαριστούμε θερμά όλες και όλους που από καιρό σε καιρό μας στέλνουν τα γράμματά τους. Είτε προς το περιοδικό είτε προς την Αδελφότητα και το Διοικητικό Συμβούλιο. Είναι όλα ευπρόσδεκτα και τα δημοσιεύουμε εδώ γιατί απηχούν μια φωνή Μικροχωρίτικη από κάποια άκρη της γης.

Με τα γράμματα αυτά νοερά οι Μικροχωρίτες επικοινωνούν μεταξύ τους, όσο μακριά κι αν βρίσκονται. Σήμερα όλοι μας έχουμε ανάγκη και προ παντός οι ξενητεμένοι, από επικοινωνία με τη γενέτειρά και τους συγχωριανούς. Λόγω μακρινών αποστάσεων η ανάγκη αυτή ικανοποιείται ως ένα βαθμό, με την αλληλογραφία. Να λοιπόν γιατί τα γράμματά σας είναι πολύτιμα και συγκινούν πάντοτε όλους μας.

Γι' αυτό το περιοδικό μας τηρεί ως αρχή την δημοσίευσή τους από τη στήλη αυτή, όταν δεν είναι αυστηρά προσωπικά. Αλλά και τότε ακόμη, εφ' όσον θίγονται σ' αυτά θέματα που ενδιαφέρουν τους Μικροχωρίτες, τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού και γενικά θίγουν θέματα που εντάσσονται στους ευρύτερους σκοπούς της Αδελότητάς μας.

Περιμένουμε λοιπόν πάντοτε ευπρόσδεκτα τα γράμματά σας για την στήλη: «ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ».

Οδός Πυλαίας αριθ. 1.

Πυλαία Θεσσαλονίκης

Αγαπητέ Μένιο σε φιλώ. Είμαι καλά αλλά γέρος 86 χρόνων.

Ωστόσο γράφω λίγο και διαβάζω έστυ με μισό μάτι.

Μόλις πέθανε ο γιός μου Σταύρος πούλησα το σπίτι μου και εξασφάλισα ύπνο και τροφή ώσπου να πεθάνω.

Περνάω μάλλον καλά και κατεβαίνω σχεδόν κάθε μέρα στη θάλασσα, επειδή είναι πολύ κοντά και δουλεύει αστική συγκοινωνία.

Τα λογάριασα όλα και πήρα τη μεγάλη αυτή απόφαση.

Και όλα αυτά, επειδή δεν γινόταν αλλιώς.

Μολονότι τα λογάριασα καλά δεν ξέχασα και τις υποχρεώσεις μου.

Θέλω να μου γράψεις και συ πώς περνάς και πού δουλεύεις.

Στέλνω 800 δρχ. τη συνδρομή μου κάπως καθυστερημένα για τα Μικροχωρίτικα γράμματα για το 1991.

Θέλω να μου γράψεις συ πώς περνάς πού δουλεύεις και ό,τι άλλο νομίζεις.

Με φιλικούς ασπασμούς
ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΣΠΑΛΗΣ

Φίλε Κε Μένιο,

Με την παρούσα επιστολή μου σας μεταφέρω ορισμένους στοχασμούς μου για την ιδιαιτέρα μας πατρίδα, την Ευρυτανία.

Με αφορμή την σύντομη, δυστυχώς, για λίγες μόνον ημέρες επίσκεψή μου σ' αυτήν φέτος το καλοκαίρι, χάρηκα

για άλλη μια φορά τον φυσικό της πλούτο, τα ωραία της τοπία, και ένοιωσα μια αγαλλίαση, μια ψυχική ανάταση! Παράλληλα είδα κάποια αξιόλογη τουριστική δραστηριότητα στον νομό για βελτίωση, αλλά με πολύ θραδύ ρυθμό.

Με το πέσιμο όμως των φύλλων του φθινοπώρου πέφτει και ο τουρισμός και παραμένει μόνον στο Καρπενήσι για τον χειμερινό τουρισμό, ενώ τα γύρω χωριά σχεδόν νεκρώνουν μέχρι τον μήνα Μάιο.

Πιστεύω ότι αυτό οφείλεται στην ανυπαρξία των αναγκαίων τουριστικών εγκαταστάσεων.

Με σωστή όμως υποδομή συγχρόνων τουριστικών εγκαταστάσεων και την πρόβουσα διαφήμιση, έστω μόνον στον Ελλαδικό χώρο, και ιδιαίτερος στα νησιά μας, θα δώσουμε σε πολλούς συμπατριώτες μας την ευκαιρία να γνωρίσουν και απολαύσουν το ωραίο Αλπικό μας τοπίο.

Οι απανταχού Ευρωτάνες πρέπει και μπορούν να συντελέσουν και με την υποστήριξη του κράτους καθώς και της ΕΟΚ σε επικερδείς επενδύσεις για τουριστικές επιχειρήσεις κατά το πρότυπον των Αμερικανικών και Ευρωπαϊκών τοιούτων (διατηρώντας εξωτερικά το τοπικό χρώμα).

Εύχομαι ο νομός μας με την ανάπτυξη του τουρισμού από τον πτωχότερο της Πατρίδας μας να γίνει από τους πλουσιότερους.

Πάντα με εκτίμηση

Δ. ΤΣΙΤΟΥΡΗΣ

Αθήνα 18.11.1991

Αγαπητοί μου χωριανοί και σεβαστοί μας, Μέλη της Αδελφότητας Μεταμόρφωσης του Σωτήρος.

Μάθετε ότι είμεθα καλά. Το ίδιο επιθυμούμε και δι' εσάς. Να είστε πάντα καλά.

Λοιπόν, μάθετε ότι προ ημερών ελάβαμε το βιβλίο που μου στείλατε. Και εχάρηκα πάρα πολύ με την εξιστόρηση των ιερών και ηρωικών έργων του χωριού μας.

Λοιπόν, πάντα θα βοηθάμε το χωριό μας και την πατρίδα μας. Με σταθερότητα, ιερά και ηρωικά έργα. Και σ' όλους τους τομείς θα βοηθάμε με έργα. Με καλή θέληση σε όλες τις καλές δουλειές.

Λοιπόν, με αυτά τελειώνω και σας χαιρετώ.

Ο χωριανός σας

ΠΑΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

Αγαπητέ Μένιο, χαιρετώ εσένα και την οικογένειά σου.

Αν και πλησιάζει να τελειώσει ο Ιανουάριος, ακόμη είναι καιρός για να σας ευχηθώ Καλή και Ευτυχισμένη να είναι η Καινούργια Χρονιά εις όλους σας.

Ο χρόνος κυλά ακατάπαυστος. Μας αφήνει όμως γεγονότα και σημεία ή σημεία των καιρών. Ένα από τα πολλά που έγιναν ήταν και ο πόλεμος των έξη μηνών εις τον Κόλπο, γιατί τόσο διήρκεσε με την τραγωδία των Κούρδων που επακολούθησε. Εκτός, όμως, των παγκοσμίων γεγονότων αυτών, είχαμε κι εδώ στην Καλιφόρνια σοβαρά γεγονός: Μία μεγάλη πυρκαγιά, πρωτοφανή στα χρονικά της. Η πυρκαγιά εξεράγη τον περασμένο Οκτώβριο στα υψώματα της Οκλάνδης. Η διάρκεια της φωτιάς ήταν μόνο μια ημέρα, αλλά η καταστροφή που προξένησε μεγάλη. Αποτεφρώθηκαν τρεις χιλιάδες τριακόσια τριάντα σπίτια και τα ανθρώπινα θύματα ανήλθαν σε 26. Σημείο και αυτό της αποστασίας μας.

Εύχομαι όπως ο Καινούργιος Χρόνος που διάγουμε να μην μας ξανασυμβούν τέτοιες καταστροφές.

Μία μόνο είναι η ελπίδα και η εγγύηση για την αποφυγή: Να επιστρέψουμε στην παράδοση, στην κατά Χριστό ζωή. Εάν συμβεί το αντίθετο, τα δεινά θα συνεχισθούν, για την ασέβειά μας. Και η χάρις του Θεού θα απομακρύνεται έτι περισσότερο.

Νεώτερα δεν έχω να σας γράψω. Εκτός από τις καθημερινές εργασίες, πού όπως τον περασμένο χρόνο έτσι και

εφημερίδα της Ομοσπονδίας Ευρυτανικών Συλλόγων. Αρ. Φ. 1, Ιούλιος - Αύγουστος 1991. Ένα νέο έντυπο με την ευγενή φιλοδοξία να καλύψει όλο τον ευρυτανικό χώρο και να σταθεί στο πλευρό των άλλων πολιτιστικών φορέων, για την επίλυση των προβλημάτων της Ευρυτανίας. Από την πλούσια ύλη του ξεχωρίζουν τα άρθρα για το Μοναστήρι της Βράχας, τα Ευρυτανικά έντυπα, τα Ναρκωτικά κ.ά. Συγχαίρομε τους συντελεστές της έκδοσης και ευχόμαστε την αδιάλειπτη συνέχισή του. Να παραμείνει μια ζεστή φωνή που να απευθύνεται σε όλους. Την χρειάζεται η Ευρυτανία.

✦ ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ Ο.Ρ.Ε., 'Όργανο της Ομοσπονδίας Ρουμελιωτών Ελλάδος, Αρ. Φ. 18, Οκτ. - Δεκ. 1991. Αγκαλιάζει όλη τη Ρούμελη, με αναφορά στις δραστηριότητες των τοπικών Συλλόγων, έντυπα κ.ά.

✦ ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ, Περιοδική έκδοση Συνδέσμου Ευρυτάνων Φθιώτιδας. Αρ. Φ. 38, Οκτ. 1991. Πλούσιο σε ενδιαφέροντα από την κίνηση του δραστήριου Συλλόγου της Ευρυτανικής παροικίας Φθιώτιδας. Επιτυχία του η παραχώρηση χώρου στην Λαμία, για την ανέγερση Ιερού Ναού για τους Ευρυτάνες. Άρθρο στη μνήμη του Παύλου Μπακογιάννη.

✦ ΞΕΚΙΝΗΜΑ, Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου των απανταχού Παλαιοκατουλιωτών Ευρυτανίας «Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος». Αρ. Φ. 18, Νοέμ. 1991. Εκτός από την επίκαιρη ύλη για την δραστηριότητα του Συλλόγου ξεχωρίζουν τα άρθρα για τους «Ευρυτάνες δημιουργούς» (Γ. Λαδυρής), Στη Σπηλιά του Κασαντώνη, η Συνέντευξη με τον Γεν. Γραμματέα Νέας Γενιάς κ.ά.

✦ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ, Αδέσμευτη Πολιτική Εφημερίδα. Αρ. Φ. 72, Οκτ. 1991. Πλούσια σε επίκαιρη ύλη για την Ευρυτανία καθώς και άρθρα ιστορικού - κοινωνικού περιεχομένου. Ξεχωρίζει η συνέντευξη με τον Ευρυτάνα βουλευτή Αθηνών Κ. Σαψάλη για τα ναρκωτικά.

✦ ΚΟΡΥΣΧΑΔΕΣ, Δελτίο Επικοινωνίας του Συλλόγου των απανταχού Κορυσχαδιτών Ευρυτανίας. Αρ. Φ. 148, Δεκ. 1991. Επίκαιρα νέα του ιστορικού χωριού και του Συλλόγου.

✦ ΛΕΠΕΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, Τριμηνιαία εφημερίδα του Συλλόγου Λεπενιωτών Ευρυτανίας. Αρ. Φ. 34, Ιούλ. - Σεπτ. 1991. Ανάμεσα στα Λεπενιώτικα νέα ξεχωρίζει η Έκδοση του Συλλόγου για την ελληνική παραδοσιακή μουσική.

✦ Ο ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ, 'Όργανο επικοινωνίας απανταχού Τροβατιανών Ευρυτανίας. Αρ. Φ. 0, Οκτ. - Δεκ. 1991. Επίκαιρη ύλη από τη δράση του Συλλόγου. Ξεχωρίζουν οι στίχοι από τα κάλαντα ενός Τροβατιανού.

✦ Ο ΦΟΥΡΝΑΣ, Διμηνιαία έκδοση του Συλλόγου των απανταχού Φουρνιωτών Ευρυτανίας «Ο Λεπενιώτης». Αρ. Φ. 1 και 2. Καλωσορίζουμε το νέο έντυπο, στο οποίο ξεχωρίζει το «Οδοιπορικό στου Φουρνά», γραμμένο από τον Πρόεδρο κ. Παπακωστοζάχο (1) και τα κείμενα για τον Γ. Ν. Μπουρδάρα και Ζ. Παπαντωνίου (2).

✦ ΦΤΕΛΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, Δελτίο Επικοινωνίας των Φτελιωτών Ευρυτανίας. Αρ. Φ. 7, Αύγ. - Οκτ. 1991. Με πλούσια ύλη για τα ζητήματα της Ευρυτανίας. Ξεχωρίζουν το ποίημα για την 28η Οκτ., το κύριο άρθρο, το άρθρο του Δ. Φυλλή και άλλα.

✦ ΔΥΤΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ, Διμηνιαία εφημερίδα του Συλλόγου Δυτικοφραγκιστιάνων. Αρ. Φ. 29, Ιούλ - Δεκ. 1991. Πάντα πλούσια σε ύλη και ενδιαφέροντα νέα για την δραστηριότητα του Συλλόγου και της Κοινότητας Δυτ. Φραγκιστάς.

✦ Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΧΩΡΙΟΥ, Περιοδική Έκδοση του Συνδέσμου Μεγαλοχωριτών «Η Αγία Παρασκευή». Αρ. Φ. 75 - 76, 1989 - 1990.

✦ ΠΑΛΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, Μηνιαία Εφημερίδα, Αρ. Φ. 36, Σεπ. - Οκτ.

1991. Η πολιτική εφημερίδα που ίδρυσε ο αείμνηστος Παύλος Μπακογιάννης για την πολιτική ενημέρωση του πολίτη και επίλυση των προβλημάτων της Ευρυτανίας. Εκτός από την επίκαιρη ύλη ξεχωρίζει το άρθρο της κας Ντ. Μπακογιάννη, βουλευτή Ευρυτανίας για την Συνείνεση.

✪ Ο ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ, Ανεξάρτητα Δημοσιογραφική Επιθεώρησης, Αρ. Φ. 143, Δεκ. 1991. Η Ευρυτανική εφημερίδα, που εκδίδεται για πολλές δεκαετίες στην Γρανίτσα και το Καρπενήσι και καλύπτει όλη την Ρούμελη. Ξεχωρίζουν ιδιαίτερα οι μνήμες για γνωστές Ευρυτανικές προσωπικότητες, Π. Κατσώτα, Δ. Γούλα, Χ. Καραπιπέρη, Ζ. Παπαντωνίου, Παύλο Μπακογιάννη, καθώς και τον Νικηφόρο Βρεττάκο.

✪ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ. Φύλλα λόγου, τέχνης και πολιτιστικής καλλιέργειας. Αρ. Φ. 47 - 48, Γεν. - Φλεβάρης 1992. Το έγκυρο λογοτεχνικό περιοδικό που εκδίδει ο διακεκριμένος Ευρυτάνας λογοτέχνης Μιχάλης Σταφυλάς. Ιδιαίτερα εύστοχα και πνευματώδη τα σύντομα, κριτικά σχόλιά του πάνω σε ζητήματα της πνευματικής και κοινωνικής επικαιρότητας.

✪ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΩΝ, Περιοδική Έκδοση του ομώνυμου Συλλόγου. Αρ. Φ. 6, Σεπτ. 1991. Περιέχει πλούσια ύλη με έμφαση στην δραστηριότητα και εκδηλώσεις που έγιναν στον χώρο του Κέντρου.

✪ ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ, Ανεξάρτητος Εφημερίς των Ρουμελιωτών. Αρ. Φ. 240. Η θραυσιμένη εφημερίδα με την πλούσια τακτική ύλη, που για χρόνια τώρα καλύπτει όλο τον Ρουμελιώτικο χώρο.

✪ ΧΩΡΙΑΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ, Έκδοση του Συλλόγου Ευρυτάνων «Η Καλλιακούδα». Αρ. Φ. 54, Αυγ. - Σεπ. 1991. Πάντοτε τακτικό και πλούσιο στην ύλη του μας ξεναγεί στον κόσμο που περι-

βάλλει την Καλλιακούδα και δρα υπό την σκιά της.

✪ ΗΩ, Μηνιαία Περιοδική Έκδοση: Κοινωνικά, Λογοτεχνικά, Εικαστικά, Επιστημονικά. Αρ. Φ. 53, Ιαν. 1992. Ενδιαφέρουσα εφημερίδα που καλύπτει τον χώρο των πνευματικών δημιουργιών με συνεντεύξεις, παρουσιάσεις έργων πνευματικών ανθρώπων κ.ά.

✪ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ, Μηνιαία Εικονογραφημένη Επιθεώρηση ποικίλης ύλης. Αρ. Τ. 270, Ιούλ. 1991. Το μοναδικό στο είδος του περιοδικό της Ρούμελης, που φιλοξενεί στις στήλες του κείμενα για κάθε νομό ή χωριό, ιστορικά συμβάντα, λαογραφικά, προσωπικότητες και επίκαιρα θέματα της Ρούμελης.

✪ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ, Τριμηνιαία έκδοση Βιωματικής και Βιοκεντρικής Οικολογίας. Αρ. Τ. 15, Καλοκαίρι 1991. Το περιοδικό που σαν σύνθημά του έχει την δημιουργία «μιας οικολογικής ηθικής απέναντι στη Φύση και στην ζωή». Συνεπές στην αρχή αυτή κυκλοφορεί σε ανακυκλωμένο χαρτί! Όλα τα κείμενά του ενδιαφέροντα, για να γνωρίσουμε καλύτερα την φύση και να νιώσουμε σεβασμό και αγάπη για το περιβάλλον και την φυσική ζωή - διατροφή.

✪ Ο ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, Όργανο Επιευρυτανίας, Οκτ. - Δεκέμβριος 1991. Πλούσιας Απανταχού Καστανιωτών Ευσιο έντυπο υλικό για την δράση του Συλλόγου, που διαπιστώνει οπισθοδρόμηση στο θέμα της Συγκοινωνίας για το ιστορικό χωριό. Ενδιαφέρουσα η ομιλία του κ. Υφαντόπουλου για την μακρινή άγραφη ιστορία της Καστανιάς.

✪ ΤΟ ΣΤΕΝΩΜΑ της Ευρυτανίας. Διμηνιαία εφημερίδα του Συλλόγου Στενωματιωτών. Νοέμβρ. - Δεκέμβρ. 1991. Πλούσια σε επίκαιρη και ποικίλη ύλη που αφορά τη δράση του Συλλόγου και της Κοινότητας, τέκνο της οποίας, ο κ. Νταής εξελέγη Πρόεδρος του Βελουχιού (ΗΠΑ). Άρθρα για το δημοτικό τραγούδι, δύο ηρωίδες της Κατοχής, τις

θρησκευτικές συνήθειες, αλλά και προβλήματα περιλαβαλλοντολογικά πλαισιώνουν το φύλλο αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

✦ **ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΠΡΟΥΣΙΩΤΙΣΣΗΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΑΤΑΡΝΗΣ**, και **RECITAL OF THE MOST HOLY PROUSIOTISSA AND SACRED MONASTERY OF TATARNA**, μετάφραση Παύλου Χρυσικού, Θεσσαλονίκη. Έκδοση Ενώσεως Ευρυτάνων Αμερικής «Το Βελούχι» 1990.

Σε ένα τόμο εκδίδονται για πρώτη φορά τα ιστορικά των δύο Ευρυτανικών μοναστηριών Προυσού και Τατάρνας, όχι μόνο στην ελληνική αλλά και στην αγγλική γλώσσα, χάρις στην αξιοζήλευτη προσπάθεια του Ευρυτάνου καθηγητή κ. Παύλου Χρυσικού, που ζει χρόνια στις ΗΠΑ.

Όπως προκύπτει από τον πρόλογό του, η μεταγλώττισή του έγινε για να γίνει ευρύτερα γνωστή στους αποδήμους, ιδίως τους νεώτερους προσκυνητές ή μη, η ιστορία των δύο μοναστηριών. Γι' αυτό και είναι αξιέπαινη η προσπάθεια και άξια συγχαρητηρίων η έκδοση αυτή από το «Βελούχι».

✦ **Ντίνος Τουλούπας, ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ**. Αθήνα, Γκαλερί Δημόκριτος, 1991. Βιογραφικά και κριτικά σχόλια και αντιπροσωπευτικά έργα του Ευρυτάνου ζωγράφου Ντίνου Τουλούπα με την ευκαιρία της πρόσφατης έκθεσης των έργων του (Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1991) στην γκαλερί.

✦ **Διονυσίου Βισθάρδη, ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ**. Έντεχνες μουσικές σελίδες πάνω σ' ελληνικούς σκοπούς: «Ο Αητός, Ο Αμάραντος, Το Παπάκι». Έκδοση Συλλόγου Λεπικανιτών Ευρυτανίας «Τα Λεπιανά», Αθήνα 1991.

Ιδιαίτερα σημαντική για την παραδοσιακή μας κληρονομιά και πρωτότυπη για Ευρυτανικό Σύλλογο υπήρξε η πρωτοβουλία του Συλλόγου Λεπικανιτών να

εκδόσει ντυμένα σε μουσική σύνθεση τα τρία παραπάνω παραδοσιακά τραγούδια που δεν παύει και σήμερα να τραγουδάει ο Ευρυτανικός λαός στις γιορτές και τα πανηγύρια του. Είναι άξιος συγχαρητηρίων ο Σύλλογος Λεπικανιτών για την πολύτιμη αυτή έκδοση και ευχόμαστε να θρει κι άλλους συλλόγους μιμητές σε τέτοιες επιδόσεις.

✦ **ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ Δρυινοπούλεως, Πωγωνιανής - Κονίτης και Πανελληνίου Σύνδεσμος Βορειοηπειρωτικού Αγώνος, «Βόρειος Ήπειρος - Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός»**. Πρακτικά Α' Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου (Κόνιτσα, 22 - 24 Αυγούστου 1987), Αθήνα 1988, σ.σ. 815.

Ένας ογκώδης τόμος, αφιερωμένος εξ ολοκλήρου σε αξιόλογες επιστημονικές εισηγήσεις που αναφέρονται στα αρχαιολογικά, ιστορικά, γλωσσολογικά, λαογραφικά, διεθνολογικά - διπλωματικά του θέματα της Βορ. Ηπείρου, καθώς και την μορφή του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, που η αποστολική του παρουσία σφράγισε και φώτισε και τον χώρο αυτόν σε καιρούς χαλεπούς για το Γένος. «Γενικός δια του Συνεδρίου επιδιώχθη η βαθύτερα μελέτη της ιστορίας του βορείου χώρου της Ηπείρου», γράφει στην εισαγωγή του ο Β' Αντιπρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής κ. Π. Βλάχος, καθώς «και... αντιμετώπισις των προβλημάτων των εις αυτόν παραμενόντων Ελλήνων, με σκοπόν την βελτίωσιν των συνθηκών διαβιώσεώς των». Το Συνέδριο, εκτός της συμβολής του στην κατανόηση του Βορειοηπειρωτικού προβλήματος, αποτέλεσε συμβολικά και τον προάγγελο των εξελίξεων που επακολούθησαν λίγα χρόνια αργότερα, που έκανε τους Έλληνες της Β. Ηπείρου να αναπνεύσουν λίγο αέρα ελευθερίας και εθνικής έξαρσης, σε μια αυταρχική και καθυστερημένη κοινωνία, όπως είναι η Αλβανία για δεκαετίες τώρα.

✦ **Γιώργου Σ. Κουτσαβδή «ΜΑΚΡΑ»** (Συνέχεια στη σελ. 58)

απο τη σκοπια της αδελφοτητας:

Προβλήματα, Δράση, Σχόλια

Η ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΔΥΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ!

Δεν πίστευαν στ' αυτιά τους οι Μικροχωρίτες, όταν στα τέλη του Ιουλίου 1991 άκουσαν από τα ραδιόφωνο και την τηλεόραση, ότι 84χρονος συγχωριανός τους Δημήτριος Σιαφάκας βρέθηκε άγρια δολοφονημένος στην καλύβα του, λίγο πιο πάνω από το Χωριό (νέος οικισμός). Σύμφωνα με τα γραφόμενα στις εφημερίδες «ο άτυχος αγρότης έφερε τέσσερα κτυπήματα στο κεφάλι και στον αυχένα, που προκλήθηκαν από αιχμηρό αντικείμενο, ίσως τσεκούρι ή μπαλτάς...».

Αποτροπιασμός για το άγριο έγκλημα αλλά και αναστάτωση στο χωριό μέσα στο κατακαλόκαιρο. Το Μικρό Χωριό έμπαινε πάλι στις πρώτες σελίδες, όμως αυτή τη φορά για τον φόνο ενός αθώου. Τις ίδιες μέρες έγιναν άλλα εξ (6) εγκλήματα εξ ίσου άγρια σ' όλη την Ελλάδα κι έτσι η ντροπή του χωριού μας θεωρήθηκε σαν κάτι συνηθισμένο, ενώ ο κόσμος όλος ήταν σε διακοπές. Αλλιώς όλη η Ελλάδα θα μιλούσε γι' αυτό.

Όμως μέρες και νύχτες τώρα το Χωριό δεν βρίσκει ύπνο! Πάνω του, γύρω του, στον καθένα μας πλανιέται το αμείλικτο ερώτημα: Ποιός μπορεί νάναι ο φονιάς; Μπορεί αυτός νάναι Μικροχωρίτης; Και αν ναι, τότε γιατί;

Ασφαλώς ποιός είναι ο πραγματικός ένοχος και ποιά ήσαν τα κίνητρά του είναι αρμοδιότητα της Δικαιοσύνης, στην οποία όλοι μας τρέφομε εμπιστοσύνη και δεν μπορούμε να υπεισέλθουμε στο έργο της. Εμείς παίρνομε την ανθρώπινη πλευρά του δράματος, δυο οικογενειών. Αυτής του θύματος, που έχασε τον σύζυγο, πατέρα, παπού, τον αγαπητό απ' όλους συγχωριανό Δημ. Σιαφάκα. Αλλά και της οικογένειας του μέχρι στιγμής υπόπτου, η οποία δεν μπορεί να πιστέψει και αρνείται ότι ο φιλήσυχος άνθρωπός της είχε την δύναμη ή κίνητρα για να τελέσει ένα τέτοι έγκλημα. Είναι δε σημαντικό, ότι ο ίδιος ως τώρα δεν έχει παραδεχθεί την ενοχή του!

Η μικρή κοινωνία του χωριού μας για να αποπλύνει αυτή την ντροπή, συγκλονισμένο, έσπευσε να αποδώσει αρχικά το έγκλημα στον ένα, ύστερα στον άλλο και αργότερα σε άλλον. Το Μικρό Χωριό παρά τα πάθη του στον αιώνα μας δεν γνώρισε ένα τόσο αποτρόπαιο έγκλημα. Γι' αυτό και συγκλονίστηκε. Σήμερα ζει κι αυτό μαζί με τις δυο οικογένειες το δικό του δράμα.

Η λύτρωση για όλους θα έλθει μόνο από τον εντοπισμό και την τιμωρία του αληθινού ενόχου του εγκλήματος. Προς αυτή την κατεύθυνση έχουμε όλοι καθήκον να βοηθήσουμε με την συνείδηση ότι «έστι δίκης οφθαλμός ος τα πάνθ' ορά».

ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ

Εν Αθήναις σήμερον την 7η Μαρτίου 1991, οι κάτωθι συμβαλλόμενοι αφ' ενός η Αδελφότης Μικροχωριτών Ευρυτανίας (Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ) εκπροσωπούμενη υπό του προέδρου αυτής κ. Κλεομένους Κουτσούκη και αφετέρου η Αγγελική Μαργιόλου συζ. του Γεωργίου διατηρούσα ξυλουργικόν εργαστήριον επί της οδού Θεοδοσκοπούλου 5 εις Μεταμόρφωση Αττικής τηλ. 2827.637, συνεφώνησαν και συναπεδέχθησαν τα ακόλουθα:

Ο πρώτος των συμβαλλομένων κος Κλεομένης Κουτσούκης υπό την αγωγέ-ρω ιδιότητά του και κατόπιν αποφάσεως του Δ. Σ. της Αδελφότητας που ελήφθη την αναθέτει στην δεύτεραν κα Αγγελική Μαργιόλου την κα-τασκευή δέκα εννέα παραθύρων της πνευματικής γωνιάς (πρώην δημοτικού σχολείου), που βρίσκεται στον παλαιό οικισμό της Κοινότητας Μικρού Χωριού Ευρυτανίας και τελεί υπό την προστασία και διαχείριση της εν λόγω αδελφότητας.

Τα ενωτέρω παράθηρα, διαστάσεων 2,4 X 1,30 περίπου θα κατασκευαστούν εκ σουηδικής ξυλείας πρώτης ποιότητας και όμοια με τα ήδη υπάρχοντα παλαιά.

Η τιμή των συνεφωνήθη εις τριάντα χιλιάδων δρχ. το τετρ. μέτρον (30.000) και περιλαμβάνει τας κατωτέρω εργασίας και υλικά:

1. Αγορά ξυλείας και εργασία κατασκευής κασωμάτων και τριμιλικιών ως και εργασία τοποθέτησεως γυύλων, πομόλων κ.λπ. εξαρτημάτων.

2. Εργασία αποξηλώσεως των ήδη υπάρχοντων παλαιών παραθύρων (κασώ-ματος - τζαμιλικιών) και τοποθέτηση των καινούργιών τσιούτων εν πλήρει λει-τουργία

Πέραν της τιμής αυτής συμφωνείται το ποσόν των 170.000 δρχ. (εκατόν εβδο-μήντα χιλιάδες) για προσθέτους εργασίας ήτοι:

1. Εργασία τοποθέτησεως τζαμιών σαράντα χιλιάδες (40.000) και

2. Εργασία λουστραρίσματος παραθύρων (κασώματος - τζαμιλικιών (130.000) εκατόν τριάντα χιλιάδες δρχ.

Το ανωτέρω έργο συμφωνείται να παραδοθεί το αργότερον μέχρι της 15ης Ιουνίου 1991.

Ο τρόπος πληρωμής θα γίνει ως κάτωθι:

α' δόση: (προκαταβολή) με την υπογραφή του παρόντος δραχμές οκτακόσιες χιλιάδες (800.000).

β' δόση: την 30ή Απριλίου 1991 δραχμές πεντακόσιες χιλιάδες (500.000).

γ' δόση: με την παράδοση του έργου δρχ. εξακόσιες χιλιάδες (600.000).

δ' δόση: το υπόλοιπον της αξίας που θα προκύψη μετά την επιμέτρησιν και της τελικής εκκαθαρίσεως του λογαριασμού του έργου, την 7η Αυγούστου 1991 πλέον του προκύπτοντος Φ.Π.Α.

Το έργο θα τελεί υπό την επίβλεψη του Τεχνικού Εμπειρογνώμονα που θα ορίσει η Αδελφότητα.

ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΕΡΓΟΥ

Σήμερα στις 30 Ιουλίου 1991 οι υπογεγραμμένοι: Αριστείδης Γιουρνάς, Ανα-στάσιος Φλέγγας, Ιωάννης Γιουρνάς ως μέλη Επιτροπής παραλαβής του έργου «το-ποθέτηση καινούργιων παραθυριών στην Πνευματική Γωνιά του παλαιού Μικρού Χωριού», ορισθέντες υπό του Δ.Σ. της Αδελφότητας Μικροχωριτών από 26 Ιου-νίου 1991. Συνοδευόμενοι και υπό του Αντιπροέδρου του Δ.Σ. Παντελή Λιάπη, επιπλοποιού μετέβημεν στον χώρο της Πνευματικής Γωνιάς και διαπιστώσαμε ότι: Αντικαταστάθηκαν όλα τα παλαιά παραθύρια, ήτοι παραθυρόφυλλα και τζάμια και στην θέση τους μήκαν καινούργια, συνολικά (19) δέκα εννέα. Η τοποθέτησή τους έγινε σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Συμφωνητικού που υπέγραψε ο εργολάβος του έργου με την Αδελφότητα από.....

Πάντως επειδή κατά την τοποθέτηση μεταξύ κουφωμάτων και τοίχου αφέθη-καν κενά από 2 - 10 εκατοστά συνιστούμε την κάλυψή τους δια τσιμεντοκονιάματος

ή άλλου σχετικού υλικού, ώστε να μη μπαίνουν μέσα νερά ή αέρας. Το έργο αυτό πρέπει να θαρύνει, κατά την γνώμη μας, τον εργολάβο.

Μικρό Χωριό 30.7.1991

Η Επιτροπή

ΑΡ. ΓΙΟΥΡΝΑΣ - ΑΝΑΣΤ. ΦΛΕΓΓΑΣ - ΙΩΑΝ. ΓΙΟΥΡΝΑΣ - ΠΑΝΤ. ΛΙΑΠΗΣ

Οι Άγιοι προστάτες του χωριού μας

Ο Αη - Γιάννης, ο Αη - Γιώργης, ο Αη - Θανάσης, ο Αη - Νικόλας, ο Αη - Σώστης, οι Άγιοι Απόστολοι, η Παναϊά, είναι οι μόνιμοι «ακρίτες» του χωριού μας, οι φρουροί, που το προστατεύουν και συμπάριστανται και βοηθούν την πνευματική ζωή των κατοίκων του χωριού, κοντά στον συνεχή εκκλησιασμό τους, που κατά κονόνα γίνεται στην Αγιά Κυριακή και στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος. Έτσι όπως περιζώνουν το χωριό από Ανατολή σε Δύση και από Βορρά σε Νότο, δηλαδή σε σημεία πραγματικά στρατηγικού ενδιαφέροντος, λες και κάποια ανώτερη δύναμη τα τοποθέτησε εκεί, για να κατοπτρεύουν την ζωή του χωριού και να προφυλάσσουν τους κατοίκους του από κακούς εισβολείς! Είναι όλα κτίσματα δεκάδων ετών και σύμφωνα με την παράδοση δύο αιώνων και περισσότερα. Σήμερα διατηρούνται και συντηρούνται χάρις στην αδιάκοπη φροντίδα των «κτητόρων» και την εθελοντική προσφορά άλλων. Χάρης σ' αυτούς λάμπουν σήμερα ο Αη - Σώστης, ο Αη - Θανάσης, οι Άγιοι Απόστολοι κ.ά.

Όμως είναι καιρός να τα προσέξουμε όλοι μας και να τα προστατεύσουμε όχι μόνο από την φθορά του χρόνου, αλλά και από τους κακόβουλους που τα περιτριγυρίζουν και αποφθαλμιούν τα ιερά τους αντικείμενα. Ενωούμε τους δήθεν κυνηγούς, τους δήθεν τουρίστες κ.ά. Σε μερικά απ' αυτά η φθορά του χρόνου είναι έντονη.

Σε άλλο τεύχος θα περιγράψουμε αναλυτικά την κατάσταση του καθενός.

Ός τότε, όσοι πηγαίνομε το καλοκαίρι στο χωριό, ας ενδιαφερθούμε περισσότερο γι' αυτά και να προσφέρουμε τον οβο-

λό μας για την αποκατάσταση φθορών και την συντήρησή τους. Και προσοχή, να μη επεμβαίνομε με κτιριακές ή άλλες εργασίες που επηρεάζουν την εμφάνισή τους, χωρίς προηγουμένως να ενημερώσουμε τον παπά του χωριού, την Κοινότητα και την Αδελφότητα ή έναν, έστω, απ' αυτούς.

Η αγιογράφιση της Αγίας Κυριακής

Βαίνει προς το τέλος της η αγιογράφιση του ιερού ναού της Αγ. Κυριακής. Όπως μας πληροφορεί ο πατήρ Νικόλαος Αζακάς, υπάρχει μια ακόμη πλευρά και κάτι περισσότερο, για να ολοκληρωθεί η αγιογράφιση, κατά πάσα πιθανότητα ως το καλοκαίρι του 1993, οπότε θα κυκλοφορήσει και πλήρης κατάλογος εισφορών. Πάντως όσοι ενδιαφέρονται ακόμη να κάνουν αφιερώσεις εικόνων, πρέπει να απευθυνθούν στον π. Νικόλαο τηλ. 0237 - 41.318, για να συνεννοηθούν μαζί του.

Δύο δωρεές ακινήτων

1. Ο κ. Δημήτριος Λιάπης και η κ. Ελένη χήρα Αρ. Βετσοπούλου, το γένος Λιάπη, το προϊόν εκ της πωλήσεως ενός ακινήτου που κληρονόμησαν, το διαθέτουν στην Αδελφότητα, εις μνήμην των πολυαγαπημένων γονέων τους και προγόνων τους.

2. Επίσης η κ. Δέσποινα χήρα Σεραφείμ Λιάπη, το γένος Πριοβόλου, διαθέτει το προϊόν πωλήσεως κληρονομικού μεριδίου της, υπέρ της Αδελφότητας.

Η Αδελφότης μας εκφράζει τις θερμές της ευχαριστίες για τις ευγενείς και γενναιόδωρες αυτές δωρεές των ξενητεμένων συγχωριανών μας.

Εμπλουτισμός Πνευματικής Γωνιάς

Η κ. Βασιλική χήρα Δημητρίου Ντελή (Σκορδά) διέθεσε για την Πνευματική Γωνιά και ιδιαίτερα τον εμπλουτισμό του Μουσείου, πολλές παλιές φωτογραφίες και τέσσερα (4) σχετικές παλαιά βιβλία εκ των οποίων δύο (2) είναι ψαλτικοί ύμνοι και ιδιόμελα στην Παναγία, καθώς και δύο (2) τσόλια και δύο (2) μαντανιές, όλα φιαγμένα χειροποίητα από την περιοχή μας, εδώ και μισό αιώνα. Την ευχαριστούμε θερμά για την ευγενική αυτή προσφορά της, που γίνεται στην μνήμη του πολυαγαπημένου συζύγου της Δημητρίου Ντελή, που γνωρίζουμε όλοι πόσο υπεραγαπούσε τη γενέτειρά του, δηλαδή το χωριό μας.

ΟΤΕ: Ένα πέτρινο παραδοσιακό κτίσμα στο Μικρό Χωριό

Πληροφορούμαστε, ότι έχει ολοκληρωθεί η ανέγερση του κτιρίου του ΟΤΕ στο Μικρό Χωριό. Όπου νά 'ναι ολοκληρώνεται και η τοποθέτηση του τηλεφωνικού κέντρου, που θα ενισχύσει το υπάρχον δίκτυο με τηλεφωνοδοτήσεις του παλαιού και νέου οικισμού, καθώς και στα γύρω χωριά. Οι Μικροχωριτες, που ενδιαφέρονται για να θάλουν τηλέφωνο στα σπίτια τους στο χωριό, ας σπεύσουν το συντομότερο να κάνουν αίτηση στον ΟΤΕ Καρπενησίου.

Αφίξεις Ξενυτεμένων μας

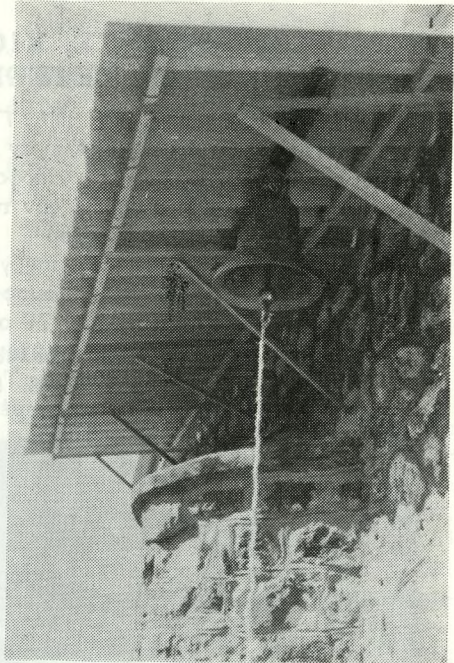
Το καλοκαίρι που μας πέρασε επισκέφθηκαν το χωριό μας αρκετοί Μικροχωριτες, που διαμένουν στο εξωτερικό. Πληροφορούμαστε ότι αυτοί ήταν:

Από τις ΗΠΑ οι κυρίες Χαρίκλεια Κυρίτση, Ροδάνθη Κυρίτση, Μαριάνθη Πριοθέλου, Πόπη Μπάκη, Ευφροσύνη Μωραϊτή, ο Κων. Α. Γιουρνάς, ο Σπ. Χονδρός με τις αδελφές του, τα ζεύγη Ι. Γιουρνά, Δ. Πολύζου, Ι. Ζυγιάρη, Δημ. Λιάπη, από την Ευρώπη το ζεύγος Αθαν. Φλώρου (Γερμανία), Ανδριάννα Μανίκα (Γερμανία), από Αυστραλία το ζεύγος

Φόλου, και ίσως και άλλοι που δεν συγκαταλήσαμε τα ονόματά τους.

(Μνήμη Κωνσταντώς Γεωργούλη)

Στη μνήμη της μητέρας του αφιέρωσε ο Σταύρος Γεωργούλης, το καμπανάκι που από το καλοκαίρι συντροφεύει το έρημο εκκλησάκι του Αη - Σώστη. Τ' ακούσαμε για πρώτη φορά να χτυπάει

φέτος χαρμόσυνα και να αντιλαλεί στα γύρω, στις 7 Σεπτεμβρίου, ημέρα που τιμάται η γιορτή του Ργίου Σώζοντος. Είναι η δεύτερη γιορτή που εδώ και λίγα χρόνια καθιερώθηκε μετά από αυτή την καθιερωμένη της Ζωοδόχου Πηγής, που γιορτάζει το ρομαντικό αυτό εξωκλήσι. Θα πρέπει να πούμε εδώ ότι με χρήματα της κ. Φ. Παπασατάη ανακαινίσθηκε και εξωραίσθηκε πρόσφατα.

Βοήθειά της.

Ρομαντικός γάμος σε ιστορικό εξωκλήσι

Ένα ιστορικό ξωκλήσι, ο Αη Ίθανάσης, στο ύψος του παλ. Μικρού Χωριού

(στη θέση Γούμενος) είχε χρόνια να συγκεντρώσει τόσο κόσμο. Αιτία, ο γάμος του Γιάννη Αθ. Κεράνη, που στεφανώθηκε την εκλεκτή της καρδιάς του στις 7 Σεπτεμβρίου 1992.

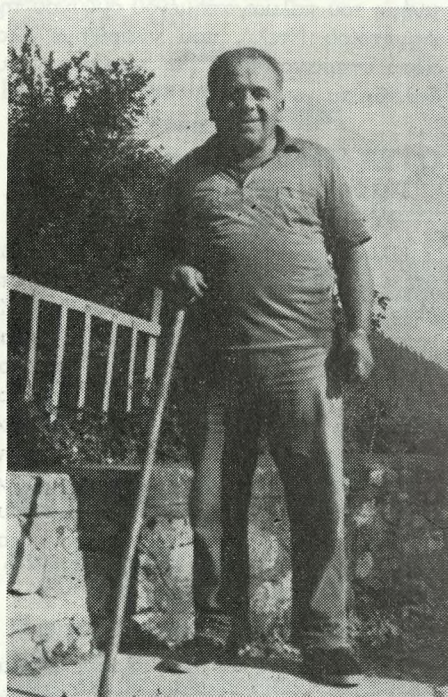
Ο Αη - Θανάσης, που ως κτήτορες του φέρονται οι Κυραναίοι (σήμερα Κεραναίοι), διέσωσε στην παράδοση του χωριού την επίσκεψη του βασιλικού ζεύγους, δηλαδή του Όθωνα και της Αμα-

λίας, όταν στα μισά του 19ου αιώνα ήλθαν στο Μικρό Χωριό και φιλοξενήθηκαν στο αρχοντικό του καπετάν Κυρτσονικυζάκη. Δύο πιάτα (αυτά που χρησιμοποιήσε το βασιλικό ζεύγος) εντοιχίσθηκαν, όπως ήταν έθιμο τότε, στην κόγχη του ιερού του Αη - Θανάση, για να θυμίζουν το ιστορικό αυτό γεγονός. Σήμερα σώζεται σχεδόν μισό το ένα πιάτο, στο ιστορικό αυτό και ρομαντικό εξωκκλήσι.

ΒΡΟΧΕΣ, ΧΙΟΝΙΑ ΚΑΙ ΚΡΥΑ ΠΡΟΒΛΕΠΟΥΝ ΟΙ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ!

«ΑΝ ΔΕΝ ΕΛΘΩ Τ' ΑΗ - ΜΗΝΑ, Τ' ΑΗ - ΦΙΛΙΠΠΑ ΑΥΤΟΥ ΕΙΜΑΙ», έλεγαν οι παλιοί στο χωριό. Κάπως έτσι αποφαίνονται σήμερα αυτοί που συνεχίζουν την παράδοση να προλέγουν τον καιρό.

Οι μετεωρολόγοι του χωριού μας για πρώτη φορά φέτος θρίσκονται σε ομοφωνία! «Πρώιμα χιόνια και πολλά». Μ' αυτές τις λέξεις απάντησαν στο ερώτημά μας ο Πάνος Ζήσιμος και ο Κώστας Τριχιάς, όταν τους ρωτήσαμε τον περασμένο

ζεπιεμοριο, πώς θα είναι ο χειμώνας φέτος. Οι δύο κτηνοτρόφοι που απέμειναν στο χωριό μας και κάτι μας θυμίζουν από την παλιά ζωή του χωριού, καθημερινά θρίσκονται στο βουνό, στο λόγγο και παλεύουν με όλες τις καιρικές συνθήκες, τα στοιχεία της φύσεως. Κοντά σ' άλλα της δουλειάς τους μελετούν και τα «μερομήνια». Να, λοιπόν, πώς τα ερμηνεύει ο καθένας τους: Ο ΠΑΝΟΣ ΖΗΣΙΜΟΣ: Τα λίγα ή πολλά «κοκορέ-

τσια» στα έλατα δεν έχουν να κάνουν με τον καιρό! Χόνια θά 'χουμε πρώιμα, αλλά και όψιμα. Πρώιμα Δεκέμβριο, Γενάρη, όψιμα Μάρτιο, Απρίλιο και θά 'ναι και πολλά! ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΧΙΑΣ: Κυρίως θροχές, χόνια τον Δεκέμβριο, αλλά πολλά χόνια Ιανουάριο και Φεβρουάριο. Αλλά και ο Μάρτης κακοκαιρία θα μας φέρει, θροχές, μπορεί και χόνια. Όλα αυτά εξηγούνται έτσι με τα μερομήνια!

Ός τώρα οι δύο μετεωρολόγοι μας γήγκαν σωστοί. Όπως φαίνεται μελέτησαν καλά τα μερομήνια. Ωστόσο, όταν πιάνουν τα χόνια και οι θροχές, ο νους μας είναι κοντά σ' αυτούς που ξέρουμε ότι παλεύουν με τα στοιχεία της φύσης, τα προβλέπουν, αλλά δυστυχώς δεν μπορούν να τα αλλάξουν!..

Μνήμη Χρ. Θάνου

Υλοποιώντας παλαιότερη απόφασή του το Δ.Σ. για να τιμήσει την μνήμη του αιμνήστου Χρίστου Κ. Θάνου, ανήγειρε στον υπό διαμόρφωση χώρο του παλιού Σχολικού κήπου, πέτρινη θρύση με παραδοσιακή κούπα.

Ο Χρίστος Κ. Θάνος, που πέθανε πριν τρία χρόνια υπήρξε, ως γνωστό, ιδρυτικό μέλος και Πρόεδρος της Αδελφότητάς μας. Στον χώρο αυτό, που με θάση αρχιτεκτονικό σχέδιο της κ. Άρτεμης Βαϊρβιτσιώτη, διαμορφώνεται από την Αδελφότητα σε πάρκο, βρίσκεται η προτομή του αιμνήστου Γεωργίου Ελ. Παπαδή, συνιδρυτή επίσης της Αδελφότητάς μας. Για την πλήρη διευθέτηση του χώρου απομένουν να γίνουν 2 - 3 ακόμη έργα, που η Αδελφότης αδυνατεί, λόγω κόστους, να συνεχίσει προς το παρόν. Τα έργα ως τώρα φιλοτέχνησε ο συγχωριανός μας τεχνίτης, Πάνος Μουτογιάννης.

Έργο Πλατείας —Απολογισμός

Συμπληρωματικές εισφορές καταβλήθηκαν για την ανακαίνιση της Πλατείας Παλ. Οικισμού, από τους παρακάτω:

Πάνο Δερματά 20.000 δρχ. (εις μνήμην Δ. Μπακατσιά, Ευδοξίας Νικολοπούλου, Βασιλικής Μπάκη, Φωτεινής Πανταζή), Ντίνα Π. Δερματά, 10.000 δρχ. Διονύση Χαριτόπουλο 100.000 δρχ., Ιωάννη Δερματά 25.000 δρχ. Ιωάννη Πισκόλη 30.000 εις μνήμην Θωμά Καρδαρα 10.000 δρχ., Τασία Ζαχαροπούλου 10.000 δρχ., Ελισάβετ Αϊθαλιώτη 10.000 δραχμές.

Μέχρι στιγμής δαπανήθηκαν: Για χτίσιμο τοίχου 1.500.000 δρχ., πέδηλα δρχ. 60.000, σενάζια 80.000 δρχ., αυλάκι δρχ. 60.000, καθάρισμα και μπάζα - μεταφορά 110.000 δρχ., ήτοι σύνολο 1.810.000 δρχ. και προωθείται το φράξιμο με κάγκελα 250.000 δρχ.

Πλήρη κατάλογο εισφορών δημοσιεύσαμε στο προηγούμενο τεύχος.

Κυνηγάτε του (κακούς) κυνηγούς!

Από παντού ακούγονται φωνές εναντίον των κυνηγών! Το περιβάλλον έχει μολυνθεί, η φύση έχει ρημάξει και δεν είναι: πια το «φυσικό και ζωικό βασίλειο», όπως ήταν, και το χαϊρόσουν κάποτε. Η οικολογική ισορροπία έχει διαταραχθεί. Ο λαγός, το ζαρκάδι, η πέρδικα, η κυριαρίνα, η κίσα, τα κάθε λογής πουλιά αλλ' ακόμη κι η αλεπού κι ο λύκος αρχίζουν να σπανίζουν. Τρομάζουμε όλοι μας ν' ακούσουμε ή και να δούμε ακόμη ένα πουλί το καλοκαίρι στο χωριό μας! Σαν να μην έφτανε αυτό, έχουμε και τους εκατοντάδες χιλιάδες κυνηγούς που ξεχύνονται κάθε χρόνο από τον Σεπτέμβρη και τον Απρίλη σ' όλη τη χώρα για να κορέσουν τα αχαλίνωτο «χόμπυ» τους, το κυνήγι, σκοτώνοντας κάθε ζωντανή ύπαρξη του ζωικού βασιλείου! Πολλοί απ' αυτούς είναι παράνομοι! Δυστυχώς πολλοί απ' αυτούς θεωρούν τα ακατοίκητα χωριά, «απολυσίνες», και αλωνίζουν ανενόχλητοι! Αλλοίμονο αν δεν καταφέρουν να «χτυπήσουν» κάτι, ξεσπούν και σε άψυχα αντικείμενα, αρκεί να χτυπή-

σουν! Τέτοιο ανεύθυνοι κυνηγοί ενέσκηψαν και στο Μικρό Χωριό και γι' αυτό πρέπει όλοι να προσέχουμε. Συγκεκριμένα κάποιοι απ' αυτούς βρήκαν ως εύκολο σημάδι και πρύπησαν, κυριολεκτικά την έκαναν «κόσκινο», μια πινακίδα (40 ετών) που δείχνει την βρύση του Μάρκου

Μπότσαρη (στη Βρωμόβρυση). Φόβος υπάρχει για κάθε τι που μπορεί να γίνει στόχος, ακόμη και τα μνημεία μας. Ας τό 'χουν υπόψη τους οι ντόπιοι, προ παντός οι συνετοί και υπεύθυνοι κυνηγοί. Εν ανάγκη ας κυνηγήσουν τους κακούς κυνηγούς!

ΜΙΑ ΜΠΟΥΛΝΤΟΖΑ ΘΡΥΜΜΑΤΙΖΕΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΣ!

Η έλλειψη κρατικού ενδιαφέροντος για τους αρχαιολογικούς θησαυρούς της Ευρυτανίας και η άγνοια των ντόπιων κατοίκων, οδηγούν συχνά στην καταστροφή σημαντικών στοιχείων, που μας δίνουν με την ιστορία.

Στα 1953 μια μπουλντόζα που άνοιγε το δρόμο για την Καρίτσα, στη θέση Αη-Σώστης, και λίγο νωρίτερα στους Αγ. Αποστόλους και αργότερα στις Καψάλες αναμόχλευσε παληούς τάφους (2ου αιώνα π. Χ. - 1ου αι. μ.Χ.).

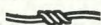
Φέτος μια διαπλάτυνση του προαυλίου του Αη - Σώστη στάθηκε αφορμή να πληγωθεί και πάλι η ιστορική μας μνήμη, όταν ο «φορτωτής» ανήξερος χτυπούσε και συνέτριβε κάποιο πυθάρι, κάποιο χάλκινο σκεύος, κάποια κεραμίδια και κάποισο τείχος σε βάθος δύο μέτρων, που ίσως είναι μάρτυρες κάποιου οικισμού, κάποιου κτίσματος, κάποιας ιστορίας της περιοχής του τόπου μας, που την αγνοούμε. Ας είμαστε πιο προσεκτικοί, όταν πρόκειται για την ιστορία μας.

Αη - Σώστης 7 Σεπτεμβρίου 1991. Ο παπα Νίκος μοιράζει το αντίδωρο.

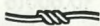
Το καμπαναριό

Κοντά στα εξωκκλήσια, όμως, υπάρχει κι ένα ιστορικό σύμβολο που χρειάζεται άμεσα φροντίδα για συντήρηση και επισκευή. Είναι το αιωνόβιο καμπαναριό. Στέκεται μόνο σε δύο πόδια, που έχουν φθαρεί από την διάβρωση και τα ανεμοβρόχια, που κάνουν επισφαλή την κορμοστασιά του. Η Αδελφότητα προγραμματίζει το έργο και ζητεί την οικονομική συνδρομή όλων, πριν η κατάσταση γίνει ανεπανόρθωτη.

Μια ιστορική σπηλιά

Αν υπάρχει κάποια σπηλιά (σπήλαιο) στο χωριό μας, αυτή είναι η «Μπλουρέντζα». Σπηλιά γνωστή, όχι για το βάθος ή την ομορφιά της, αλλά κυρίως γιατί χρησίμεψε ως καταφύγιο στην περίοδο της Κατοχής. Κατά τις απανωτές επιδρομές των Γερμανοϊταλών που έκαιγαν και λεηλατούσαν τα σπίτια του χωριού, τα γυναίκοπαίδια κυρίως έφευγαν προς την Χελιδόνα και προς την σπηλιά «Μπλουρέντζα», (κυρίως του Κάτω Μαχαλά). Συμπληρώνονται σε λίγους μήνες μέσα στο 1992 πενήντα χρόνια από την πρώτη μάχη του Μικρού Χωριού, που είχε οδυνηρές συνέπειες για τους κατοίκους του. Η Αδελφότης προγραμματίσει το στήσιμο αναμνηστικής πλάκας, που θα αποκαλυφθεί στον χώρο της σπηλιάς αυτής εν καιρώ.

Ένα κληρονομικό χρέος (καθαριότητας και υγείας)

Χάρης στην πρωτοβουλία και εθελοντική εργασία των Αν. Φλέγγα, μέλους του Κοινοτικού Συμβουλίου και Ιωάννη Λιάπη, καθαρίστηκαν εσωτερικά οι αύλακες του υδραγωγείου στο Χάνι. Είναι μια δουλειά που οι παλιοί Μικροχωρίτες την έκαναν συστηματικά, για να υπάρχει καθαρό νερό στην πλατεία του χωριού. Ένα χρέος κληρονομιάς που δεν πρέπει να ξεχάσουν οι νεώτεροι.

Υδρολεκτρικό έργο

Πληροφορομαστε, ότι στον Μικροχωρίτη μηχανικό Ιωάννη Ε. Πιτσιόλη κατακυρώθηκε ο διαγωνισμός του υδρολεκτρικού έργου που πρόκειται να γίνει (με χρήματα της ΕΟΚ) από την Κοινότητα στο Μικρό Χωριό, κοντά στον μύλο του «Κατζιά». Το έργο προβλέπεται να ολοκληρωθεί μέσα σ' ένα χρόνο και θα προσπορίσει σημαντικά έσοδα στην Κοινότητα, η οποία θα πουλάει το παραγόμενο ρεύμα και σε άλλες κοινότητες της περιοχής. Είναι το τρίτο παρόμοιο έργο, που γίνεται στην Ευρυτανία στα πλαίσια του αναπτυξιακού προγράμματος που προώθησε ο αείμνηστος Ευρυτάνας πολιτικός Παύλος Μπακογιάννης, από τα κονδύλια της ΕΟΚ για τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα.

Χάρης στο έργο αυτό αναμένεται να διευκολυνθεί και η διαμόρφωση του γύρω χώρου, ο οποίος μπορεί έτσι να αποτελέσει τοπίο τουριστικού ενδιαφέροντος, με την λίμνη και τον μύλο του Κατζιά, που θα πρέπει η Κοινότητα να τον ανακατασκευάσει και τον αξιοποιήσει, όπως έγινε με άλλες νερόμυλους στην Ευρυτανία.

Η Αδελφότητά μας είχε προτείνει εδώ και χρόνια την αναπαλαίωση του μύλου πριν ακόμη αυτός καταρρευθεί. Αλλά και τώρα δεν είναι αργά. Με το κατασκευαζόμενο έργο δίνεται πάλι η ευκαιρία.

Ανακαίνιση του παλαιού Ξενώνα

Το Ξενοδοχείο του παλαιού οικισμού, που ως γνωστό είναι χτισμένο στον χώρο του Ξενώνα (Χάνι) που είχε το χωριό από τον 19ο αιώνα, πρόκειται σύντομα να ανακαινισθεί και διαρρυθμισθεί, έτσι ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει κατά τρόπο που να ικανοποιεί τις απαιτήσεις του σύγχρονου επισκέπτη. Όταν ολοκληρωθεί και η επέκταση στο νέο ξενοδοχείο που άρχισε ήδη, το Μικρό Χωριό θα έχει συμβάλει σημαντικά στην αύξηση

της τουριστικής υποδομής και την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών της περιοχής, η οποία προσελκύει όλο και περισσότερο κόσμο.

Για το φράξιμο του Νεκροταφείου

Α' ΔΩΣΑΝΕ

Κατσίνης Κώστας	5.000
Γιουρνάς Αριστείδης	5.000
Ζορμπαλάς Διονύσης	5.000
Γεωργούλης Σταύρος	5.000
Δερματάς Δημήτρ. Σπ.	5.000
Ματσούκας Θανάσης	5.000
Μπάκης Δημήτριος	5.000
Τριχιάς Κώστας	2.000
Δερματάς Παναγιώτης	10.000
Δερματάς Παναγιώτης	10.000
Κουτσούκης Γιάννης	10.000
Παπαδημητρίου Όλγα	10.000
Πριοβόλου Μαριάνθη	10.000
Δερματάς Γιάννης	10.000
Σακελαρίου Λευτέρης	3.000
Ζαχαροπούλου Τασία	5.000
Κυρίτση Ροδάνθη	10.000
Κυρίτση Χαρίκλεια	5.000
Αντιγιέ Μαστρογεωργοπούλου	10.000

ΣΥΝΟΛΟ 120.000

Β' ΠΛΗΡΩΣΑΜΕ

1. Χαλκιάς Κων)νος, για Υλικά, Σύρμα, Πάσαλους κ.λπ. 41.925.
2. Γαλανός Ιωάννης για Χρώματα 730 δρχ.
3. Μουτογιάννης Πάνος για 2 τσιμέντα 1.500 δρχ.
4. Τσινιάς Χρήστος, για μεταφορά υλικών δρχ. 2.000.
5. Χαλκιάς Κωνστ. για ΙΣύρμα 7 κιλά 1.680 δρχ.
6. Μουτογιάννης Πάνος για Εργατικά 54.000 δρχ.

ΣΥΝΟΛΟ 101.835 δρχ.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ

Έσοδα	120.000
Έξοδα	101.835

Υπόλοιπο στα χέρια του Προέδρου
Βασίλη Μίχου δρχ. 18.165

18.165

Ο έβρανος της Όλγας Παπαδημητρίου έγινε για τη μεταφορά των οστών. Απέδωσε 10.150 δρχ., που πληρώθηκαν στον Πάνο Τζαβέλη για το σκοπό αυτό.

Μικρό Χωριό 8 Νοεμβρ. 1991

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΙΧΟΣ Πρόεδρος Κοινότητας
ΤΑΣΟΣ ΦΛΕΓΓΑΣ Κοινοτικός Σύμβ.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ

Η ΕΞΕΛΕΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΓΙΟΥΡΝΑΣ

oo

(Συνέχεια από την σελίδα 49)

ΚΩΜΗ. Δυτ. Φθιώτιδα: Οδοιπορικό σε όμορφη περιοχή», Αθήνα 1991, σ.σ. 320. Τα πολλά και ενδιαφέροντα ιστορικά, λαογραφικά, δημογραφικά, πολιτιστικά κ.ά., που αφορούν την γνωστή σ' όλους μας Μακρακώμη, δοσμένα με Ρουμελιώτικη πνοή, από ένα δόκιμο εργάτη της πέννας, του κ. Γ. Κοντοραβδή, συνταξιούχο εκπαιδευτικό, που είναι και επίτιμος Πρόεδρος του Συλλόγου των απανταχού Μακρακωμιτών. Ένας καλαίσθητος τόμος με πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

✪ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ: ΠΑΙΔΕΙΑ, ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ, αριθ. τ. 40.

Νοέμ. - Δεκέμβριος 1991. Περιοδικό που εκδίδει ο κ. Δ.Κ. Βακάλης στα Ιωάννινα και συμπλήρωσε ήδη 8 χρόνια ζωής. Στο τεύχος αυτό δημοσιεύονται τρία άρθρα καθηγητών Παντίου, που αφορούν την πορεία και το μέλλον της Παιδείας και του Έθνους μας, καθώς και πολλά άλλα εξίσου ενδιαφέροντα.

(συνέχεια στη σελ. 62)

απο το χώρο της Ευρυτανίας και της Ρούμελης

Αθλητικά...

Άρχισε λοιπόν κι εφέτος η έξοδος των ελληνικών ομάδων στο εξωτερικό, όπου θα συνεχίσουν την προετοιμασία τους. Η ΑΕΚ βρίσκεται ήδη στη Γερμανία, όπου θα μεταβεί την Τρίτη και ο Παναθηναϊκός. Ο Ολυμπιακός αναχώρησε το πρωί για την Ολλανδία, ο Αθηναϊκός και ο Απόλλων θα προετοιμαστούν στη Γιουγκοσλαβία, ο ΠΑΟΚ στην Αυστραλία κ.λπ. Το εκπληκτικό είναι ότι όλες οι ελληνικές ομάδες από το δροσερό περιβάλλον της προετοιμασίας τους θα επιστρέψουν, ντάλα καλοκαίρι, στην Ελλάδα για τις αυγουστιάτικες συναντήσεις, φιλικές και Κυπέλλου. Δηλαδή, το οξυγόνο που θα φορτισθούν εκεί αναγκαστικά θα το αποβάλουν εδώ. Μήπως θά 'πρεπε να βρεθεί κάποιος πιο ιδανικός τρόπος προετοιμασίας; Δηλαδή να γίνεται η προετοιμασία σε περιβάλλον παρόμοιο, λίγο πολύ, με αυτό που θα συναντήσουν οι ομάδες στο αγωνιστικό τους ξεκίνημα.

Στο εξωτερικό για προετοιμασία οι... πλούσιοι και στην Ελλάδα οι φτωχοί. Από το Καρπενήσι μας ειδοποίησαν ότι όλο και περισσότερες ομάδες πάνε εκεί, κάθε χρόνο, για την προετοιμασία τους. Αν μάλιστα δεν υπήρχαν τόσες ελλείψεις στις αθλητικές εγκαταστάσεις, τότε ο αριθμός των ομάδων που θα διάλεγαν την Ευρυτανία για την προετοιμασία τους, θα ήταν μεγαλύτερος.

Εφέτος, λοιπόν, προετοιμάζονται εκεί ο Παναϊτωλικός, ο Άρης Νικαίας, κι ακόμη το Μεσιολόγγι, ο Ηλυσιακός και η Παλλαμιακή. Από το χώρο του μπάσκετ διάλεξαν το Καρπενήσι για την προετοιμασία τους η Δάφνη (θα πάει στις 26 Ιουλίου) και θα ακολουθήσουν, στη συνέχεια, ο Ιωνικός Νικαίας (στις 2 Αυγούστου), το Παγκράτι (στις 5 Αυγούστου) και ο Γ.Σ. Λάρισας (στις 18 Αυγούστου)».

...Σχόλια

Παραθέτοντας το δημοσίευμα αυτό της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ» της 20.7.91, που επισημαίνει το πρόβλημα με τις αθλητικές εγκαταστάσεις στην περιοχή του Καρπενησίου, έχουμε να κάνουμε ορισμένες παρατηρήσεις. Βέβαια, δεν είναι ανάγκη να αισθάνεται κάποιος φτώχης για να κάνει προετοιμασία στην Ευρυτανία. Μπορούμε να προσελκύσουμε τον οποιονδήποτε πλούσιο, αν εκμεταλλευτούμε τον τόπο αυτό σωστά και δημιουργήσουμε τους κατάλληλους τόπους και χώρους άθλησης. Και τότε δεν θα είναι ανάγκη να πηγαίνει ούτε ο Ολυμπιακός, ούτε η ΑΕΚ ούτε ο Παναθηναϊκός ούτε και ο Εθνικός στο εξωτερικό να προετοιμαστούν.

Το έχουμε ξαναγράψει από τις στήλες του περιοδικού μας και το επαναλαμβάνουμε. Η Ευρυτανία είναι από τους πιο ιδανικούς τόπους της πατρίδας μας για τέτοιου είδους αθλητικές εγκαταστάσεις.

Τι θα κερδίσουμε;

— Εξοικονόμηση χρηματικών πόρων.

— Σωστή εκμετάλλευση εδάφους.

— Δημιουργία αθλητικών χώρων που δεν θα χρησιμεύουν μόνο στους επισκέπτες.

— Απασχόληση εργατικού δυναμικού και πολλά άλλα.

Υπάρχουν, πιστεύουμε, όλες οι φυσικές προϋποθέσεις.

Οργάνωση και διάθεση εκ μέρους των αρμοδίων χρειάζεταιται.

Και μια που αναφερόμαστε σε αθλητικούς χώρους στην Ευρυτανία, να πούμε και για το χωριό μας. Όλοι πάμε το καλοκαίρι, και όχι μόνο, στο χωριό να κάνουμε τις διακοπές μας και να απολαύσουμε εμείς και τα παιδιά μας τον καθαρό αέρα. Και μικροί - μεγάλοι έχουμε κάποια διάθεση για αθλητικές επιδόσεις. Πολλοί θα θυμούνται, και μάλιστα με τις καλύτερες αναμνήσεις, τους μεγά-

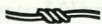
λους αγώνες βόλλε: που γίνονταν στο χώρο μέσα και γύρω από την παιδική χαρά, με το στήσιμο του φίλε και με το μισό χωριό να παρακολουθεί την εξέλιξη του αγώνα. Αξέχαστα αυγουσιάτικα απογεύματα. Τα τελευταία, όμως, χρόνια, όλα αυτά εκλείπουν. Και ευτυχώς που έχει διαμορφωθεί το γήπεδο ποδοσφαίρου στην Ποταμιά και χρησιμοποιείται από τη νεολαία του Μικρού και του Μεγάλου Χωριού, αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Σίγουρα λείπει ένας χώρος που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σαν γήπεδο βόλλεϋ και μπάσκετ (είναι και της μόδας τώρα τελευταία το άθλημα). Και νομίζουμε ότι υπάρχει ένας τέτοιος χώρος μέσα ή γύρω από το χωριό και δεν χρειάζονται και πολλά έξοδα για να διαμορφωθεί κατάλληλα. Δύο μπασκέτες και ένα στρώσιμο με τσιμέντο ή πίσσα είναι όλα κι όλα τα έξοδα.

Υπάρχουν αρκετοί Μικροχωρίτες που θα μπορούσαν από μόνοι τους να πάρουν πρωτοβουλία και να αναλάβουν την κατασκευή ενός τέτοιου γηπέδου.

Και νά 'ναι σίγουροι ότι κάτι θα έχουν προσφέρει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Χορήγηση υποτροφιών

Η Επιτροπή Υποτροφιών, που λειτουργεί στα πλαίσια της Πανεργυτανικής Ένωσης, απένειμε τα διπλώματα - υποτροφίες που χορηγεί η Ένωση Ευρυτάνων Αμερικής το «Βελούχι», σε ειδική εκδήλωση, που έγινε στις 15 Δεκεμβρίου. Ο Πρόεδρος της Πανεργυτανικής Ένωσης και αντιπρόσωπος του «Βελουχιούς κ. Κωστοπαναγιώτης, στην προσφώνησή του προς του υποτρόφους τόνισε μεταξύ άλλων τα εξής: «Επιθυμία της Ένωσης Ευρυτάνων το «Βελούχι», είναι οι υπότροφοι σπουδαστές να υπηρετήσουν επί μία τριετία στην Ευρυτανία και να προτιμηθούν οι ειδικότητες που έχει ανάγκη ο τόπος, όπως: γιατροί, οικονομολόγοι, μηχανικοί, αρχιτέκτονες, ιχθυολόγοι, δα-

σολόγοι, γεωλόγοι, γεωπόννοι κ.ά.

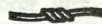
»Η Πατρίδα και η Πανεργυτανική Ένωση στηρίζει σε σας πολλές ελπίδες για το μέλλον».

Στο τέλος της εκδήλωσης η φοιτήτρια του Πολυτεχνείου Φωτεινή Παπαδοπούλου απηύθυνε ευχαριστίες προς την Ένωση, για λογαριασμό όλων των θραβευθέντων, με τα παρακάτω λόγια:

«Μιλώντας από μέρους των νέων Ευρυτάνων φοιτητών που θραβεύονται στη σημερινή εκδήλωση και πιστεύοντας πως εκφράζω και τα τα συνασθήματα όλων μας αισθάνομαι την επιτακτική ανάγκη να ομολογήσω τις ευγνώμνες ευχαριστίες μας προς τα μέλη της Επιτροπής Υποτροφιών της ιστορικής Πανεργυτανικής Ένωσης και μέσω αυτής προς την Ένωση Ευρυτάνων Αμερικής «ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ» για την επιλογή μας και τη θράβευσή μας.

Ο θεσμός αυτός -θεσμός πολύ αποδοτικός - αποτελεί εκδήλωση ΑΓΑΠΗΣ προς τη γενέτειρα Ευρυτανία μας και ιδιαίτερα στα νιάτα της, που είναι και το ελπιδοφόρο μέλλον της.

Υποσχόμαστε πως θα φανούμε αντάξιοι των προσδοκιών σας, συνεχίζοντας τις σπουδές μας κάτω από την καθοδήγηση των σεβαστών καθηγητών μας και τη συμπαράσταση των Ευρυτάνων, ιδιαίτερα, που κοσμούν την ελληνική πνευματική κοινότητα. Και μια ακόμα υπόσχεση, που πρέπει όλοι εμείς να τηρήσουμε: Μετά την αποφοίτησή μας να προσφέρουμε τις υπηρεσίες μας στην αγαπημένη μας Ευρυτανία, που τόσα πολλά έχετε προσφέρει και σεις με την μακρόχρονη ιστορία σας».

Πολιτιστική εβδομάδα Μεγ. Χωριού

Με ιδιαίτερη επιτυχία οργανώθηκε (1-4 Αυγούστου) η πολιτιστική εβδομάδα Μεγ. Χωριού, που γίνεται κάθε χρόνο σε συνεργασία της ομώνυμης Κοινότητας και του αδελφού Συλλόγου «Η Αγία Παρασκευή».

Στα πλαίσια των εορταστικών εκδηλώσεων έγιναν τα εγκαίνια του Λαογραφικού Μουσείου Μεγαλοχωριού, όπου μι-

λησαν ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Ν. Καρθέλης και ο πρωτοπρεσβύτερος Κων. Βαστάκης με θέμα: Ιστορική αναφορά στους ιερείς - εφημερίους του Μ.Χ. από τον 18ο αιώνα μέχρι σήμερα.

Πνευματικό Κέντρο Ρουμελιωτών

Ανάμεσα στις πιο πρόσφατες πολιτιστικές εκδηλώσεις του Πνευματικού Κέντρου Ρουμελιωτών ήταν: Η εκδήλωση για την Παναγία Προυσιώτισσα κατά την οποία μίλησε ο κ. Παν. Βλάχος, επιτ. Επιθεωρητής Μ.Ε. με θέμα: «Μηνύματα από την παράδοση της Ρούμελης», η εκδήλωση για τον Αλέκο Λιδωρίκη (25.11.1991).

Εταιρεία Ευρυτάνων Επιστημόνων

Η Εταιρεία Ευρυτάνων Επιστημόνων τίμησε την 28η Οκτωβρίου με εορταστική εκδήλωση, που οργάνωσε στην αίθουσα της Αρχαιολογικής Εταιρείας, με ομιλήτρια την κ. Κωνσταντίνα Κονιαστίτου, Λυκειάρχη, φιλόλογο, με θέμα «Η Συμβολή της Ελληνίδας στην εποποιία του 1940 - 1941».

Μετά το πέρας της διαλέξεως η τ. Υφυπουργός κ. Ντόρα Μπακογιάννη απένειμε τιμητικά διπλώματα στις Θεελόντριες αδελφές νοσοκόμες του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.

Η ίδια Εταιρεία οργάνωσε στα μέσα Δεκεμβρίου στο Καρπενήσι Συνέδριο για την ιστορία και τον πολιτισμό της Ευρυτανίας.

Διόρθωση

Μεταξύ των άλλων παραλείψων, αθλεψιών ή λαθών, παρεισέφρυσαν στα κείμενα του προηγούμενου τεύχους, για τα οποία ζητούμε την επιείκεια των αναγνωστών μας, είναι και μια που μας την επεσήμανε από την Αμερική η κ. Κατίνα Δ. Πολύζου. Ειδικότερα, στην σελίδα 40: διευκρινίζει ότι μερικά όργανα της

Παιδικής Χαράς στο Μικρό Χωριό εστάλησαν με δαπάνες του Συλλόγου «Οι Θυγατέρες της Ευρυτανίας», η οποία ως γνωστό φροντίζει για όλα τα χωριά της Ευρυτανίας, αποστέλλοντας κάθε χρόνο διάφορες δωρεές, για να καλυφθούν διάφορες ανάγκες.

Επισημαίνει ότι η κ. Ελένη Παλιώρα (Κομπορόζου) είναι μια πολύ φιλόνηθη γυναίκα και ότι απέστειλε διάφορα όργανα Οδοντιατρικής για να χρησιμεύσουν στην ιατρική παρακολούθηση των κατοίκων της Ευρυτανίας.

Ευχαριστούμε την κ. Πολύζου που είναι δραστήριο στέλεχος της παραπάνω Οργάνωσης, για την κατατοπιστική της πληροφόρηση.

Ναός Ευρυτάνων Αγίων

Ένας ακόμη ενοριακός ναός προστίθεται στο ιστορικό Καρπενήσι. Πρόκειται για τον Ιερό Ναό των Ευρυτάνων Αγίων που ανοικοδομείται στο κάτω μέρος του Καρπενησιού. Είναι αφιερωμένος στους εξ Ευρυτανίας αγίους: Γεράσιμο, Κυπριανό, Ευγένιο, Κοσμά, Μιχαήλ, Νικόλαο, Νεκτάριο, Ρωμανό, Σεραφείμ.

Ένας ιερός ναός αφιερωμένος στη λατρεία Ευρυτάνων Αγίων, θα αποτελεί κόσμημα για την περιοχή μας και αξίζει να ενισχυθεί από όλους. Όπως μας πληροφορεί ο κ. Αθαν. Κοντογιώργος, Γραμματέας της Κοινότητάς μας, που ανήκει στην ενορία της νέας εκκλησίας και μετέχει στην Ερανική Επιτροπή. Το έργο ως τώρα, δηλ. θεμέλια και υπόγειο, κόστισε 11 εκατομ. δρχ. Απομένει λοιπόν πολλή δουλειά να γίνει.

Πατριαρχικοί δεσμοί με την Ευρυτανία

Ο εκδημήσας εις Κύριον στις 9.10.1991 αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Δημήτριος Α' είχε συγγενικό δεσμό με Ευρυτανική οικογένεια. Πρόκειται για την οικογένεια του εκ Με-

γάλου Χωριού Σταύρου Ζυγιάρη, ο οποίος είχε ως σύζυγο την αδελφή της μητέρας του Πατριάρχη, που ζούσε τότε στην Κωνσταντινούπολη. Όταν ο μετέπειτα Πατριάρχης Δημήτριος ως παιδί ορφάνεψε από πατέρα νωρίς, ο Σταύρος Ζυγιάρης ήταν αυτός που του στάθηκε ως πατέρας στα πρώτα χρόνια της δοκιμασίας του. Τον βοήθησε ποικιλοτρόπως και προ παντός να σπουδάσει. Την πατρική αυτή στοργή και φροντίδα ο αείμνηστος Πατριάρχης ουδέποτε ελησμόνησε.

Μάλιστα, όταν πριν λίγα χρόνια ήλθε για επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα ενδιαφέρθηκε να μάθει από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας κ. Νικόλαο, αν υπάρχει ακόμη οικογένεια Ζυγιάρη στην Ευρυτανία...

Ται παραπάνω μας αφηγήθηκε ο ανηψιός του Ζυγιάρη, Ιωάννης Ζυγιάρης που ζει στην Αμερική (N. JERSEY) και ήταν στην Ελλάδα όταν πέθανε ο Πατριάρχης Δημήτριος. Οι ανθρώπινες στιγμές μεγάλων ανδρών!

Η ΕΠΟΝ για τη Μακεδονία

Οι παλιοί ΕΠΟΝίτες θυμούνται την διαδίγωση της ΕΠΟΝ στην διάρκεια της Κατοχής για την ελληνικότητα της Μακεδονίας. Μια διαδίγωση γεμάτη εθνικό παλμό και νεανικό ενθουσιασμό. Στην διαδίγωση αυτή η Μεγαλοχωρίτισσα Παναγιώτα Σταθοπούλου έδωσε τη ζωή της καθώς οι ερπύστριες του γερμανικού ταγκ περνούσαν πάνω από το εικοσάχρονο κορμί της. Η 22 Ιουλίου 1943 μια μέρα μνήμης για την Μακεδονία, για την Ευρυτανοπούλα Παναγιώτα Σταθοπούλα που ήλθε από την Αμερική και έδωσε την ζωή της για την πατρίδα.

Γ. ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ (Ζωγραφική)

Ο γνωστός ζωγράφος Γ. Νικολακόπουλος που αγιογραφεί τον Ι.Ν. της Αγίας Κυριακής οργάνωσε, στην αίθουσα ΚΡΕΩΝΙΔΗΣ, ενδιαφέρουσα έκθεση έργων του ζωγραφικής (25.2 — 16.3.1992). Για την ζωγραφική και αγιογραφική του τέχνη υποσχέθηκε να μας μιλήσει σε επόμενο τεύχος του περιοδικού μας.

*ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ (Φεβρουάριος 1992)

Η τοπική εφημερίδα της Ευρυτανίας με τοπικά νέα, πολιτική αρθρογραφία και σχόλια που εκδίδει ο Παν. Γεωργίου, και επανεκυκλοφόρησε πρόσφατα.

(Συνέχεια από τη σελ. 58)

✦ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ, τ. 1, 1990)91, σελίδες 632, Αθήνα: «Εταιρεία Ευρυτάνων Επιστημόνων».

Ένας ογκώδης συλλογικός τόμος, που καλύπτει κυρίως την ιστορική - διαχρονική εξέλιξη της Ευρυτανίας (αρχαιότητα, βυζαντινή, οθωμανική και νεώτερη περίοδο). Ειδικότερες αναφορές στα πολιτισμικά και αρχαιολογικά ενδιαφέροντα, καθώς και σε κάποιες πλευρές της δημογραφικής, αναπτυξιακής της δυναμικής και προβληματικής. Στο τέλος παρατίθενται στοιχεία από τη δραστηριότητα των Ευρυτανικών Συλλόγων και ένας απολογισμός του έργου της Εταιρείας, η οποία προέβη στην χρήσιμη για τους ερευνητές αυτή έκδοση, την οποία επιμελήθηκε ο κ. Μ. Γκιάλας, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας.

ΜΝΗΜΕΣ

ΜΝΗΜΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ε. ΧΟΝΔΡΟΥ (1937 — 1991)

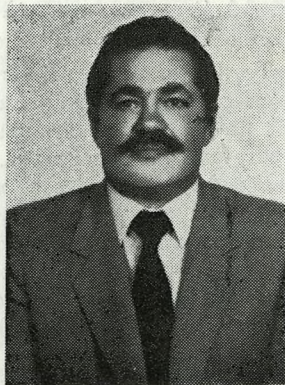
Σε ηλικία 54 ετών άφησε νωρίς τον κόσμο ο φίλος και συγχωριανός μας Γιώργος Ε. Χονδρός, χτυπημένος από την επάρατη αρρώστεια μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα, αφήνοντας πίσω απαρηγόρητους τη μάνα του, γυναίκα και παιδί, αδέρφια και ανήψια, αλλά και ένα σωρό φίλους, συγχωριανούς, συνεργάτες, που όλοι τον αγαπούσαν γιατί ήταν αξιαγάπητος άνθρωπος.

Ο Γιώργος είχε κάνει Πανεπιστημιακές σπουδές στην Αμερική, όπου διακρίθηκε σε έρευνες και εφαρμογές στον τομέα των ELECTRONICS και ιδιαίτερα τις επικοινωνίες των διαστημικών πτήσεων της NASA. Εργάστηκε ένα διάστημα στο Χιούστον του Τέξας, στα προγράμματα των διαστημικών πτήσεων κοντά στον διάσημο επιστήμονα Μπράουν, αλλά και άλλους διακεκριμένους επιστήμονες στις έρευνες του διαστήματος με τους οποίους είχε κάνει αρκετές δημοσιεύσεις. Στην Ελλάδα επέστρεψε το 1965, όπου νυμφεύθηκε την Ελένη, κόρη του αείμνηστου ιατρού Εμφ. Πισνάλη, από την οποία απέκτησε μία κόρη κι όταν διεξυχθη νυμφεύθηκε την Μίνα.

Λίγα χρόνια πριν πεθάνει είχε αναλάβει διευθυντική θέση στην ΕΡΒΗΛ, θυγατρική εταιρεία του Ο.Τ.Ε. Στην Αδελφότητά μας υπηρέτησε ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κατά καιρούς και ήθελε πάντα να υπάρχει ομόνοια μεταξύ των δύο οικισμών του Μικρού Χωριού. Κοντά στην προώθηση του τηλεφωνικού κέντρου ήθελε να δει κι αυτός μια μέρα την εγκατάσταση ηλεκτροφωτισμού στον δρόμο μεταξύ παλαιού και νέου οικισμού. Η μοίρα του επεφύλασσε να φύγει νωρίς από τους δικούς του, τους φίλους του και το Μικρό Χωριό, που υπεραγαπούσε. Ας είναι τώρα ελαφρύ το χόμα του που τον σκεπάζει.

Παραθέτουμε πιο κάτω τον επικήδειο λόγο που εξεφώνησε κατά την κηδεα ο πρόεδρος της Αδελφότητας Μένιος Κουτσούκης:

Πολυαγαπημένε και αξέχαστε φίλε Γιώργο.

Ξαφνικός ο θάνατός σου. Το θλιβερό μαντάτο μας ήλθε αναπάντεχα! Όπου κι αν μας βρήκε, έκοψε το γέλιο και μας άφησε όλους άφωνους.

Σήμερα, που σ' έχουμε εδώ μπροστά μας η μάνα σου, η γυναίκα σου, τα αδέρφια σου, εμείς οι φίλοι σου, όλοι οι συγχωριανοί δεν μπορούμε να πιστέψουμε, ότι βρισκόμαστε εδώ για να σε προπέμφουμε στο τελευταίο ταξίδι.

Ιδιαίτερα εγώ, ο παιδικός σου φίλος, ούτε σαν αστέιο απ' αυτά που λέγαμε στις παρέες μας δεν θα μπορούσα να φαντασθώ ότι θα είχα το θλιβερό προνόμιο να βρίσκομαι σ' αυτή τη θέση για να σε αποχαιρετήσω όχι μόνο σαν φίλος σου, αλλά

και εκ μέρους της Αδελφότητας Μικροχωριτών, την οποία κι εσύ υπηρέτησες για αρκετά χρόνια.

Αλησμόνητε Γιώργο, σαν παιδί κι εσύ του Μικρού Χωριού, που είδε το φως της ζωής λίγα πριν να ξεσπάσει ο πόλεμος, γεύτηκες όλες τις πικρές εμπειρίες, της Κατοχής και του Εμφυλίου πολέμου. Μερικές μάλιστα απ' αυτές πάντοτε σε βασάνιζαν κι ήταν ανώφελες οι δικές μας προσπάθειες να σε κάνουμε να τις ξεχάσεις.

Φεύγοντας από το χωριό με τον Εμφύλιο πόλεμο πήγες στη Λαμία, όπου τελείωσες τις Γυμνασιακές σπουδές σου στα 1955 για να φύγεις αμέσως μετά για την Αμερική. Εκεί συνέχισες τις Πανεπιστημιακές σπουδές και διακρίθηκες σε πρωτοποριακούς κλάδους όπως αυτός των τηλεπικοινωνιών των Διαστημικών πτήσεων και συνεργάστηκες σε διαστημικά προγράμματα με κορυφαίους ειδικούς στον κλάδο αυτό.

Οι δικοί σου, αλλά κι εμείς οι φίλοι σου μαθαίναμε για τις προόδους σου, χαίρομασταν και υπερηφανευόμασταν για σένα.

Όσο όμως κι αν προόδευες στην ξενιτειά, διατηρούσες άσβεστη την νοσταλγία και την αγάπη σου για τούτη τη μικρή γωνιά, που τελικά σ' έκαναν να γυρίσεις πίσω στην πατρίδα.

Μετά την επιστροφή σου στην Ελλάδα στα μέσα της δεκαετίας του '60, η επαγγελματική σου σταδιοδρομία δεν σ' εμπόδισε, όπως και τόσους άλλους να προσφέρεις τις υπηρεσίες σου στην Αδελφότητα. Στο Διοικητικό Συμβούλιο διατηρούμε ζωηρή στη μνήμη μας την παρουσία σου και το ενθουσιώδες ενδιαφέρον σου για τα ζητήματα του χωριού μας, ιδιαίτερα εκείνα πο συνδέονταν με την τεχνική σου κατάρτιση.

Για πολλούς από μας, αγαπημένε Γιώργο, ο αδόκητος θάνατός σου φέρνει στο νο μας αθέλτητα και τις μνήμες της παιδικής μας ζωής.

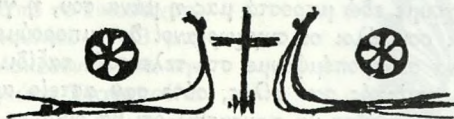
— Τα παιγνίδια και το τρεχαλητό στα καλντερίμια του χωριού μας από τα «Πάνω Αλώνια» και τον «Γουμένο», ως τον «Πλάτανο» και τις «Μέρσιες».

— Τις ζαβολιές μας στο σχολείο ή και στην εκκλησιά ακόμη, όπου μας νούθετούσε στοργικά ο αείμνηστος παπούς σου, ο Γερο-Πιστόλης.

— Τα αθλητικά μας παιγνίδια στις πλαγιές του «Νοκολού» κι αργότερα τις θόλτες, τις παρέες και τα νεανικά μας γλέντια και ξενύχτια, που συχνά εσύ τα συνόδευες τότε με την κιθάρα σου και τότε με τα αστεία και τους πηγαίους στίχους που «έφκιαχαν» την ατμόσφαιρα...

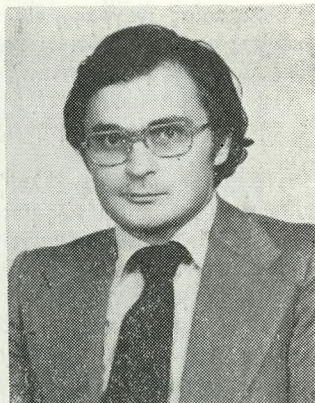
Αυτές, αλησμόνητες Γιώργο, είναι μερικές από τις αναμνήσεις που πλημμυρίζουν όλους μας και σκιαγραφούν την ωραία προσωπικότητά σου, την εγκάρδιότητα της φιλίας σου, την αγάπη σου σε όλους τους φίλους και συγχωριανούς, την ντομπροσύνη και την λεβεντιά, αλλά και το ευαίσθητο κι ευσυγκίνητο της ψυχής σου, που σ' έκανε σαν μικρό παιδί να δακρύζεις σε χαρά και σε λύπη αδιάφορο αλλά και να ξεσπάς σε γέλια, όταν ευθυμούσες.

Η μοίρα σου, αγαπημένε Γιώργο, αποφάσισε να μας φύγεις νωρίς από τον μάταιο τούτο κόσμο και να μας αφήσεις πίσω. Όμως εμείς θα σε θυμόμαστε πάντοτε και η μορφή σου θα παραμείνει αναλλοίωτος στην ψυχή μας. Αιωνία σου η μνήμη, αλησμόνητες φίλε και συγχωριανέ Γιώργο.

ΜΝΗΜΗ ΤΑΚΗ ΑΦΕΝΤΑΚΗ (1943 — 1991)

Ο Τάκης Αφεντάκης, καθηγητής Πανεπιστημίου, σύζυγος της Σοφίας Ε. Παπαδάκη, που από τη μητέρα της (Ναυσικά Φλέγγα) έλκει την καταγωγή της από το Μικρό Χωριό, άφησε την τελευταία του πνοή στο νοσοκομείο MEMORIAL HOSPITAL της Νέας Υόρκης (Η.Π.Α.) τον περασμένο Μάρτιο.

Πτυχιούχος της Σχολής Φυσικής και Μαθηματικών του Παν)μίου Αθηνών, της Στατιστικής και Δημογραφίας του Παν)μίου της Ρώμης, με MASTERS από το Πανεπιστήμιο του ROCHESTER και Διδακτορικό (PH.D) του ίδιου Πανεπιστημίου έκανε μια θαυμάσια πανεπιστημιακή καριέρα, διδάσκοντας σε πολλά Πανεπιστήμια της Αμερικής, όπως το CARNEGIE - MELLON, FLORIDA, το SURACUSE UNIVERSITY, όπου τον θρήκε η μοιραία αρρώστεια, για να πεθάνει μετά από ολιγόμηνη θεραπεία που δυστυχώς δεν τον κράτησε στη ζωή.

Κοντά στην απαρηγήρητη σύζυγό του και τους οικείους του άφησε πίσω του ένα τεράστιο ερευνητικό και επιστημονικό έργο, περίπου σαράντα βιβλία και άρθρα διεθνούς κύρους, μερικά από τα οποία έχουν χαρακτηριστεί από επιστήμονες ως πρωτοποριακά στον χώρο του Σχεδιασμού και της Παραγωγής των Βιομηχανικών Συστημάτων, την Γραφική Θεωρία και τους Γραφικούς Αλγόριθμους. Λίγο πριν προσδληθεί από τον καρκίνο επρόκειτο να μετακληθεί να διδάξει τις πρωτοποριακές του θεωρίες στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης.

Οι νεκρολογίες των συναδέλφων του που εκφωνήθηκαν σε ειδική τελετή του Παν)μίου SURACUSE περιγράφουν τον Τάκη Αφεντάκη, ως υπέροχο άνθρωπο και φίλο, ακάματο ερευνητή και έξοχο και ακέραιο επιστήμονα, που τίμησε το ελληνικό όνομα με το επιστημονικό του νεύρο και το διδακτικό του έργο και γενικά την συμπεριφορά του. Παραθέτουμε ενδεικτικά ένα απόσπασμα νεκρολογίας συναδέλφου του: «Τελικά για να κλείσω, θάθελα να κάνω τρεις παρατηρήσεις. Πρώτα, ότι η κοινότητα των Συρακουσών, οι φοιτητές, οι συνάδελφοί του και όλοι οι άλλοι, είναι τυχεροί, που ο Πάνος διάλεξε να μας έλθει εδώ, γιατί όλοι μας ευεργετήσαμε από την παρουσία του και την σχέση μας μαζί του. Όσο για μένα, προσωπικά, ευεργετήθηκα αφάνταστα πούχα τον Πάνο για φίλο και συνάδελφο και θα τον θυμάμαι για πάντα. Τέλος και η κοινωνία μας, είμαι βέβαιος έγινε καλύτερη από τη συνεισφορά του Πάνου».

Κλείνοντας το μικρό αυτό μνημόσυνο για έναν επιστήμονα που έφυγε τόσο νέος θα πρέπει να πούμε ότι ο Τάκης είχε συνδεθεί ιδιαίτερα με την Ευρυτανία, ως μαθητής στο Καρπενήσι. Την υπεραγαπούσε και την επισκεπτόταν συχνά, όπου, χάρις στην απλότητα και εγκαρδιότητα διατηρούσε πολλούς φίλους. Γι' αυτό και θα παραμείνει αξέχαστος απ' όλους όσους τον γνώρισαν.

Ενθύμηση από τον πατέρα του Ανδρέα Αφεντάκη

Στο Καρπενήσι πήγαμε την 14.11.1953.

Ο Τάκης τότε ήταν στην Πέμπτη Δημοτικού.

Μετά διετή, περίπου, φοίτηση στη στοιχειώδη εκπαίδευση και κατόπιν επιτυ-

χούς δοκιμασίας εγεγράφη εις το Γυμνάσιο, το οποίο είχε τεράστιες ελλείψεις διδακτικού προσωπικού, διότι οι καθηγηταί απέφευγαν να υπηρετήσουν στο Καρπενήσι, κυρίως λόγω της μεροληπτικής αυστηριότητος του τότε Γυμνασιάρχου.

Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήτο ότι ολόκληρο το βτάξιο Γυμνάσιο που ήτο και το μόνο της Ευρυτανίας να μην έχει επί μίαν διετίαν ουδένα ή μόνον ένα καθηγητή Μαθηματικών.

Παρά τας ανωτέρω ελλείψεις, αίτινες δεν ήσαν και αι μόναι ο Τάκης επέτυχε άνευ φροντιστηρίου αμέσως μετά την εκ του Γυμνασίου αποφοίτησίν του και εις τας δύο Σχολάς όπου έδωσε εισαγωγικάς εξετάσεις, την Ιατρικήν και την Μαθηματικήν Σχολήν του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ηκολούθησε την Μαθηματικήν επιστήμην κατόπιν συμβουλής του γνωστού μας ιατρού αιμυνήστου Οικονόμου, διότι έπασχε από αχρωματοσίαν.

Την ανωτέρω πάθηση είχαμε εξακριβώσει προ τετραετίας ότε εφοίτα δι αλληλογραφίας εις την Σχολήν Ζωγραφικής της Α.Β.Σ.

Την πρώτην περίοδο της φοιτήσεώς του ότε τα έργα του ήσαν ασπρόμαυρα, η προθήκη της Α.Β.Σ. ήτο πλήρης από τα σκίτσα του Τάκη. Ότε όμως ο καθηγητής του του έγραψε να ζωγραφίσει τον πλατάνο της πλατείας του Καρπενησίου, τον επέπληξε γράφωντός του ότι ήθελε να παίξει ζωγραφίζοντας τα πλατανόφυλλα κόκκινα.

Ο Τάκης εθίγει από το ύφος της παρατηρήσεως και διέκοψε την φοίτηση.

Ησχολείτο πολύ, παρά την ανυπαρξίαν μέσων, με την γυμναστικήν και τον αθλητισμό και κατά τας γυμναστικάς επιδείξεις είχε πάρει πρώτες και δεύτερες νίκες στο λιθάρι και τον δίσκο.

Κατά την διάρκεια της φοιτήσεώς του στο Γυμνάσιο και κυρίως στην τελευταίαν τάξη, ο Γυμνασιάρχης τον έδιωχνε από το μάθημα για να κόψει τα μαλιά του με την φιλή μηχανή. Αυτός πήγγαινε στο κουρείο τα έφιαχνε ολίγο και επέστρεφε δια να τον διώξει και πάλι.

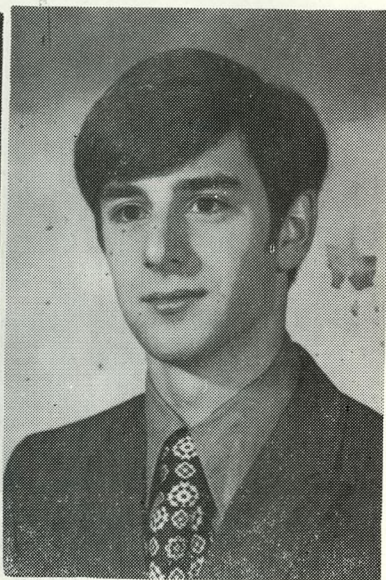
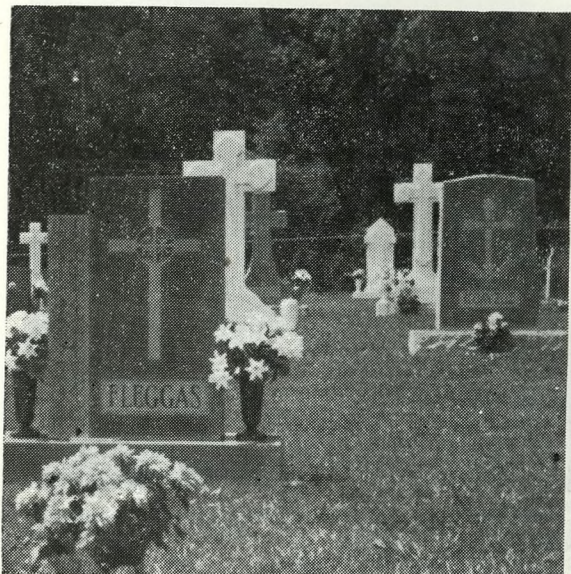
Κατά την τελευταίαν ημέρα των διαγωνισμών ότε εφοίτα εις την προτελευταίαν τάξη του Γυμνασίου, μερικοί πρωτοετείς μαθηταί έπασαν τα καλαμάρια τους εις τον τοίχο του Γυμνασίου. Οι επιδλέοντες καθηγηταί τους συνέλαβαν και τους οδήγησαν στον Γυμνασιάρχη, ο οποίος αμέσως τους ρώτησε αυστηρά εάν ο Αφεντάκης τους υπέδειξε να προβούν εις την ενεργειαν αυτήν. Ναι απήντησαν τινές εξ αυτών. Αμέσως συνεκάλεσε το συμβούλιο των καθηγητών και του εμείωσαν την διαγωγή.

Μετά το τέλος των διαγωνισμών της τελευταίας τάξης του Γυμνασίου και κατά την τελευταίαν ημέραν και ώρα του φροντιστηρίου Αγγλικών, όπου εφοία, οι εκ των συμμαθητών του Καθηγηταί του Γυμνασίου καθυστέρησαν, προφανώς λόγω ασχολίας των εις το Γυμνάσιο και ούτω καθυστέρησε η ώρα ενάρξεως του μαθήματος. Ο Τάκης είχε δώσει ραντεβού με φίλους του για να πάνε στον κινηματογράφο.

Για να μη χάσει το ραντεβού, κατά το μέσον του μαθήματος εζήτησε από τον καθηγητή των Αγγλικών την άδεια να αποχωρήσει προκειμένου, ως είπε, να μεταβεί εις επίσκεψιν τινά μετά των γονέων του. Ο καθηγητής του έδωσε την άδεια αναχωρήσεως. Όταν όμως οι τέως καθηγηταί του μετά την λήξη του μαθήματος των Αγγλικών μετέβησαν εις τον κινηματογράφο και τον είδαν, ενημέρωσαν τον Γυμνασιάρχη, ο οποίος εκάλεσε εκ νέου το συμβούλιο των καθηγητών και του μείωσαν και πάλι την διαγωγή.

ΜΝΗΜΗ ΚΩΝ/ΝΟΥ Ι ΦΛΕΓΓΑ (1954 _ 1991)

Ο μικρότερος γιός του αιμνήστου Γιάννη Σπ. Φλέγγα, ο Κων)νος Ι. Φλέγγας, πέθανε στην Αμερική (CHARLOFFE) όπου γεννήθηκε εδώ και 37 χρόνια μετά από ολιγόμηνη νοσηλεία από την επάρατη αρρώστεια.

Ο πατέρας του είχε πεθάνει πριν πολλά χρόνια και ο μικρός Κώστας, αφού σπούδασε οικονομικά, έπιασε δουλειά στην αεροπορική εταιρεία TWA. Στο πλαίσιο της εργασίας του επισκεπτόταν συχνά την Ελλάδα κι έτσι τον γνωρίσαμε από κοντά τόσο αξιαγάπητος ήταν και με ενδιαφέρον προς κάθε τι το ελληνικό και ιδιαίτερα το Μικρό Χωριό, γενέτειρα του πατέρα του, αλλά και της μητέρας του Ελένης, που κατάγεται από την Ευρυτανία επίσης. Ο δικός της ο καημός είναι μεγάλος, αφού είδε τον νεαρό δλαστό της να πεθαίνει στην αγκαλιά της. Τώρα συντροφεύγει τον πατέρα του στο νεκροταφείο του CHARLOFFE N.C. Αιωνία τους η μνήμη.

ΜΝΗΜΗ ΔΗΜ. ΜΠΑΚΑΤΣΙΑ

Αναδημοσιεύομε από το περιοδικό «Χωριάτικοι Αντίλαλοι» αφηγήσεις από την μαθητική ζωή του αιμνήστου Δημ. Μπακατσία:

Μεγάλος ο πόθος που είχαν κι έχουν οι Έλληνες για τα γράμματα. Δικαιοληγμένες οι θυσίες των για μόρφωση. Αναμφισβήτητη η αξία της. Νύχτα με το φεγγαράκι πάνε όσοι μπορούν στα κρυφά σχολειά για να μάθουν λίγα γράμματα. Ξέρουν καλά οι γονείς πως άνθρωπος αγράμματος μοιάζει απελέκητο ξύλο. Και σαν λευτερωθήκαμε από τον Τούρκο δεύτερη μέριμνα τα γράμματα. Πού όμως να βρεθούν, όχι δάσκαλοι, αλλά άνθρωποι να ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν για να διδάξουν γραφή κι ανάγνωση; Σε μερικά χωριά κανένας μ' αυτά τα ελάχιστα εφόδια δεν υπήρχε. Ένα από τα χωριά αυτά που ακόμα ως το 1890 δεν είχε κανένα γραμματιζούμενο, ήταν και η Κοντίβα. Εξήντα χρόνια πέρασαν από την απελευθέρωση κι ακόμα να ρθει φως. Αγραμματοσύνη εκατό τοις εκατό. Βαριά φέρνανε οι γονείς αυτή την κατάσταση. Να στείλουν τα παιδιά τους αλλού,

Ο Δημ. Μπακατσιός μαζί με άλλους Μικροχωρίτες στην Αμερική την ημέρα της κηδείας του Μικροχωρίτη Ν. Κομματά (1942;).

αδύνατο. Να θρύνει δάσκαλο δύσκολο. Μα δεν έπαψαν να ψάχνουν, να ζητάνε. Και ζητώντας και αναζητώντας βρήκαν έναν —ας τον ονομάσουμε δάσκαλο— από την Ανιάδα. Το επώνυμό του Λαζής. Πρόθυμα δέχτηκε να ρθει στην Κοντίβα, και ήρθε.

Το χωριό τον υποδέχτηκε και στο προαύλιο της εκκλησίας έγινε η συμφωνία. Χρήματα τότε δεν είχε σχεδόν κανένας στο χωριό. Οι αγοραπωλησίες γίνονταν με ανταλλαγές κι είχαν αξία τα μονόλεπτα και τα δίλεπτα.

— Τι θα μας δικάεισ' δάσκαλι είπε ο Μπακατσιός ο πιο γέρος κι ο σεβαστός του χωριού.

— Τι να μ' δώσητι; Λιπτά δεν έχιτι. Έχιτι όμως πράμα. Ε μ' αυτό να κανονίσουμε. Κι σας ρουτάου. Πόσα πιδιά έχιτι' για του σχολείου;

— Δικαέξ.

— Καλά. Ε να μ' δώσητε μια γίδα με του κασίκι της για κάθε πιδί. Δεν ένι πουλά.

— Του κασίκι θα στουκόψουμι δάσκαλι, είπαν δυο τρεις.

Η συζήτηση που ακολούθησε έδωσε στο δάσκαλο μόνο τη γίδα. Κι ακόμα συμφώνησαν να του κάνουν τα έξοδα, να του πάνε ξύλα, σκεπάσματα και να τον βοηθήσουν ύστερα από τις εξετάσεις να πάει τις γίδες στο χωριό του. Συνέχεια βρέθηκε μια καλύβα για σχολείο, ο σήμαντρος και σκαμνιά για καθίσματα. Ευσυνείδητος ο μακαρίτης Λαζής. Θυσία για να μάθουν γράμματα τα πιδιά. Αγαπητός κι από τους μαθητές του και από τους χωριανούς. Το χωριό με τον ερχομό του πήρε άλλη όψη. Όλοι οι μαθητές και οι επτάχρονοι, και οι δεκάχρονοι και οι δεκαοχτάχρονοι —είχαμε και τέτοιους— όλοι στην πρώτη τάξη. Τις παγερές μέρες δε μπορούσαμε να σταθούμε στην καλύβα. Τότε πηγαίναμε στην εκκλησία, στο γυναικονίτη. Στα διαλείμματα τρέχαμε να ζεστάνουμε τα χέρια μας στη φωτιά που ήταν αναμμένη στην καλύβα σχολείο. Τα ξύλα γι' αυτή τη φωτιά ήταν υποχρέωση των μαθητών. Κάθε μαθητής κάθε πρωί έπρεπε να φέρει κι ένα ξύλο. Έτσι, κάτω απ' αυτές τις συνθήκες μάθαμε τα λίγα γράμματα, πολύτιμα για την μετέπειτα ζωή μας,

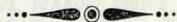

Δ. Μπακατσιάς, λίγη διασκέδαση (ΗΠΑ 1920 — 30).

διηγείται ο εξαιρετος Κοντιδιώτης και Ευρυτάνας Δημ. Γ. Μπακατσιάς.

Και σαν τελείωναν τα μαθήματα και γίνονταν οι εξετάσεις συγκεντρωνόμασταν όλα τα παιδιά καθένα με τη γίδα του —τι ωραία σκηνή— στο προαύλιο της εκκλησίας κι από κει γινόταν οι εκκίνηση. Εμείς τα παιδιά βοηθούσαμε ως λίγο απέξω απ' το χωριό και από εκεί και πέρα ως την Ανιάδα βοηθούσαν 2-3 απ' τους γονείς μας. Δυό χρόνια φοίτησα στην Κοντίθα στο Λαζή μετά πήγα στα Δολιανά που ήρθε ένας καλύτερος δάσκαλος που λεγόταν Σπύρος Πουρνάρας. Εγώ δεν είχα χρήματα να τον πληρώσω. Με δέχτηκε όμως με άλλη συμφωνία. Να μην πληρώνω αλλά το απόγευμα που δεν είχαμε σχολείο να του δόσκω το γάιδαρό του.

Πέρασαν από τότε ογδόντα και χρόνια κι ακόμη ζω τα χρόνια του μαθητή της ζωής του χωριού...

ΜΝΗΜΗ ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗ (1946 — 1991)

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΟΜΙΛΙΑ

Από τον Υγειονολόγο Ιατρό ΝΙΚΟ Γ. ΤΣΙΑΝΤΗ
πρώην Νομίατρο Πειραιώς στο θάνατο του συγ-
χωριανού του Γεωργίου Νικολ. Τριανταφύλλη

Αγαπημένε μας Γιώργο,

Εκ μέρους του Συλλόγου «Άγιος Γεώργιος» του χωριού που γεννήθηκες, τη Χελιδόνα Ευρυτανίας, του οποίου τυγχάνω Πρόεδρος, υποκλινόμενος μπρος στη Σεπτή Σωρό, σου απευθύνω τον τελευταίο χαιρετισμό.

Χαιρετισμό που απευθύνει ο συντετριμένος συγχωριανός στον αγαπημένο του φίλο τον ΓΙΩΡΓΟ, που φεύγει και ταξιδεύει, το ταξίδι της ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΟΣ.

Φεύγεις ΓΙΩΡΓΟ και αφήνεις πίσω σου συντετριμένη και απαρηγόρητη την γυναίκα σου, συντετριμένα τα αδέρφια σου, συντετριμένους τους συγχωριανούς σου, τους φίλους σου και όσους σε εγνώρισαν.

Φεύγεις ΓΙΩΡΓΟ και αφήνεις πίσω σου μια Ιστορία ενός ανθρώπου που ξεκίνησε με τους γονείς του και τ' αδέρφια του από το μικρό μας χωριό την Χελιδόνα με μόνα εφόδια την τιμιότητα, την εργατικότητα, την θέληση και την επιμονή και

κατόρθωσες μαζί με τα αδέρφια σου, ύστερα από πολλούς κόπους και αγώνες και μέσα σε αντιξοότητες να επιτύχεις, και να επιτύχεις οικονομικά στο κατεστημένο της Αθήνας.

Φεύγεις ΓΙΩΡΓΟ και αφήνεις πίσω σου μονάχα φίλους, που θα θλίβονται πάντα για τον πρόωρο και άδικο χαμό σου.

Για μας, το Σύλλογο και τα Μέλη του, τους Συγχωριανούς σου θα μείνεις πάντα στην μνήμη μας σαν ο πιο καλός Συγχωριανός μας, που έδινες θάλασμο και παρηγοριά σε κάθε πάσχοντα και ήσουνα αρωγός σε κάθε πολιτιστική, κοινωνική και ανθρωπινή εκδήλωση του Συλλόγου μας, και στάθηκες πάντα κοντά μας, βοηθώντας μας ποικιλοτρόπως.

Γι' αυτό ο πρόωρος και άδικος χαμός σου μας αφήνει ένα μεγάλο και δυσαναπλήρωτο κενό.

Στην μόνιμη κατοικία που πηγαίνεις τώρα, μην κοιμηθείς ολότελα, μείνε πάντα ξύπνιος, για νάσαι πάντα νοερά μαζί μας, να ακούς και να αφουγκράζεσαι κάθε μήνυμα που θα σου φέρνει ο πρωινός αγέρας πάνω από το χωριό μας, από τα ψηλά δουνά, την Χελιδόνα, την Καλιακάδα, το Βελούχη, για να μην αισθάνεσαι μοναξιά και να έχεις πάντα συντροφιά την αγάπη μας.

Ο Σύλλογός μας δεν μπόρεσε να φέρει στεφάνι από φύλλα του χωριού μας, γιατί όλα εκεί, αυτή την εποχή φυλλορρούν. Σου έφερε όμως στεφάνι από άνθη της φιλόξενης γης της Αττικής, που σε λίγο θα ανοίξει τα σπλάχνα της να σε δεχθεί.

Εύχομαι το χώμα που θα σε σκεπάσει να είναι ελαφρό και να είσαι βέβαιος πως το χώμα αυτό θα είναι πάντα νωπό, πάντα θρεγμένο από τα δάκρυα όλων μας για σένα.

ΑΙΩΝΙΑ σου η Μνήμη, αγαπητέ και αξέχαστε ΓΙΩΡΓΟ, αιωνία σου η Μνήμη, αιωνία σου η Μνήμη.

ΜΝΗΜΗ ΕΛΕΝΗΣ Ν. ΚΑΤΣΟΥΔΑ (ΚΑΡΔΑΡΑ)

Η θεία Ελένη γεννήθηκε στο Δερμάτι Καρπενησίου.

Ο πατέρας της ταξιδεύονταν όπως πολλοί Ευρυτάνες στην Κωνσταντινούπολη λόγω του άγονου της περιοχής. Πίσω έμενε η μάνα με όλη την ευθύνη επάνω της να μεγαλώσει τα παιδιά. Παρ' όλον όμως που η οικογενειακή και οικονομική τους κατάσταση ήταν η καλλίτερη στο χωριό από μικρή η μάνα της δεν την έστειλε σχολείο αν και το χωριό είχε Δημοτικό Σχολείο και πάντοτε περιποιούνταν τον Δάσκαλο σαν ξένος που ήταν να τον τάξουν, να τον ποτίσουν καθώς και τον Παπά και κάθε άλλη αρχή. Την κράτησαν σπίτι να βοηθώ στις δουλειές κυρίως στα ζώα, πρόβατα και γίδια. Σαν ήρθε σε ηλικία την πάντρεψαν στο Κλαψί με τον Ν. Κατσούδα. Εκεί δρῆκε πεθερικά, κουριάδια, φτώχεια και μιζέρια. Δεν είχε τα καλά του πατρικού σπιτιού. Έτσι αναγκάστηκε ο άνδρας της και ταξιδεύτηκε στην Αμερική για καλλίτερη τύχη κι αυτή έμεινε σωστός σκλάβος. Πέρασαν κάποια χρόνια και με την εργατικότητα τους κατόρθωσαν να κάνουν σπίτι και περιουσία ώστε να υπολογίζεται ένα από τα πρώτα σπίτια αν όχι το πρώτο. Έτσι έφθασε το 1940 και ο άνδρας της δρέθηκε και κλείστηκε στην Αμερική.

Αυτή πέρασε τα χρόνια της κατοχής με κάθε προσπάθεια και προστασία στα τρία παιδιά που είχε.

Το 1945 που άρχισε ο εμφύλιος έστειλε όπως - όπως τα δυό της παιδιά στην Αθήνα κι εκείνη πήρε δυό αγελάδες βουνίσιες που είχε και ένα μουλάρι και ξεκίνησε να πάει στην Αθήνα με τα πόδια. Ύστερα από πολλές μέρες έφθασε στην Αθήνα και εγκαταστάθηκε σε ένα κτήμα που πρόλαβε και αγόρασε ο άνδρας της στα Ν. Σφαγεία που ήταν περιβόλια και είχε και σπιτάκι μέσα.

Έτσι σιγά - σιγά λίγο με το περιβάλλον και τις δυο αγελάδες άρχισε να δημιουργεί μια μικρή αγελαδοτροφική μονάδα μ' όλη την δραστηριότητά της και την εργατικότητα που την διέκρινε. Δεν τάβαζε κάτω με τίποτα. Η Αθήνα τότε είχε τα χάλια της, ούτε συγκοινωνίες είχε και αναγκαζόταν με το μουλάρι να πραγματοποιεί κάθε συγκοινωνία δεν δίσταζε να περάσει κι αυτή την Ομόνοια. Καθεαυτού αμαζόνια. Όμως αυτά δεν ήταν τίποτα μπροστά στο μεγάλο πλήγμα που ήρθε σαν κεραυνός το 1947. Σκοτώνεται το μεγαλύτερο παιδί της, ο Κώστας, ένας εξαιρετικός και έξυπνος νέος σε ηλικία 27 ετών, αξιωματικός Αεροπορίας, μαζί με άλλους δύο, μέσα στο αεροπλάνο που πήγαιναν Λάρισα - Βόλο. Η ενέργεια αυτή ήταν από αντιδραστικά στοιχεία. Το γεγονός αυτό το έμαθε ο πατέρας του στην Αμερική και αρρώστησε άσχημα έτσι που όταν αργότερα επέστρεψε στην Ελλάδα να έχει προβλήματα με την υγεία του.

Με όλη αυτήν την πικρία όμως έπρεπε να ζήσει και αυτή και τα άλλα δύο παιδιά της γι' αυτό ανέλαβε πάλι τις ευθύνες της. Στα πενήντα της χρόνια αποφασίζει, παίρνει αλφαβητάριο να μάθει μερικά έστω γράμματα, όσα τις χρειάζονταν να δάξει υπογραφές, να βρίσκει τα αυτοκίνητα συγκοινωνίας και τις διάφορες υπηρεσίες που χρειάζονταν να μας γράφει κάποτε και γράμματα με τον τρόπο της. Τόσο ήταν το θάρρος της που για να τελειώσει κάποιες δουλειές της δεν δίσταζε να πάρει τηλέφωνο και να πάει προσωπικά μέσα στα υπουργεία.

Έτσι πάντρεψε το κορίτσι της και σπούδασε τον άλλο γιό της κτηνίατρο στην Ιταλία.

Προσπαθούσε και πάντρευε φτωχά και ορφανά κορίτσια και βοηθούσε όσο μπορούσε τους απόρους και αναξιοπαθόντας.

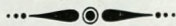
Ενδιαφερόταν για τα κοινά του χωριού της και πρόσφερε καθώς και στον εν Αθήναις Σύλλογο Κλαυσιωτών με μεγάλο ενδιαφέρον και αγάπη.

Τον Ιούνιο του 1991 την πήγε η κόρη της στο Κλαψί όπως κάθε καλοκαίρι να περάσει την ζέστη μια που είχε προβλήματα με την υγεία της. Εκεί επιδεινώθηκε η κατάστασή της και την πήρε ένα πρωινό για την Αθήνα. Σαν έφθασαν στην κορυφή στον Τυμψηροστό ζήτησε νεράκι. Το ήπιε και παρέδωσε την ψυχούλα της σαν πουλάκι πλήρης ημερών και ευεργεσιών κι έτσι θάφτηκε στο χωριό της όπως επιθυμούσε να την συντροφεύουν τα έλατα από πάνω και πλάι το νερό του ασπροπόταμου.

Αυτή ήταν η θεία μου η Ελένη μετά την Ελένη Γκατζογιάννη.

Αιωνία της η μνήμη.

BIRGINIA A. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ (ΖΩΓΡΑΦΟΥ)

ΜΝΗΜΗ ΠΕΡΣΕΦΩΝΗΣ

Ποιοί δεν θυμούνται την κυρά Περσεφόνη που φάνταζε στα μάτια μας σαν γιατρίτσα και μάγισσα μαζί. Στην παιδική μας ηλικία ξόρκιζε κι έδιωχνε όλα τα κακά από πάνω μας. Μάνες και γιαγιές εκεί μας έσερναν για τη «λούγκα», το «δάσκαμα», το «μάτιασμα», τη «μπρούφλα» κι ένα σωρό κακά πνεύματα που τριγύριζαν την ευάλωτη παιδική μας ψυχή και μας άφηναν σημάδια τέτοια στο κορμί μας. Κάτω απ' το φεγγάρι και τ' αστέρια, τότε θράδου, τότε πρωί-πρωί, η κυρά Περσεφόνη ψελλίζοντας τις ακατάληπτες για μας ευχές, έλυνε, έδενε σχοινιά, μαντήλια, έδγαζε χτένια, πέταγε πετρούλες ή «κακαράτζες». Ήταν μια υποδλητική για μας ατμόσφαιρα που απ' εαυτής ήταν λυτρωτική έτσι που μας κρατούσε σε ακινησία, χωρίς μιλιά και καμιά φορά χωρίς ύπνο και φαί.

Σήμερα με τους γιατρούς και τα φάρμακα αυτά πια δεν έχουν πέραση, αλλά για τις βασκανίες και το μάτιασμα όλο και κάτι γίνεται, «αλλά δεν βλέπω κι εγώ τώρα», όπως μας βεβαιώνει η ίδια.

«Αστόγησα πότε γεννήθηκα», σου λέει, για την ηλικία της, αλλά θυμάται πολύ καλά πως ο πατέρας της ήταν για πολλά χρόνια στην Πόλη κι εκεί πέθανε. Η οικογένεια των Δανιηλαίων, μας λέει η παράδοση, είναι πολύ παλιά. Προεπαναστατικά, ένας Δανιήλ ήταν ο αγγελιαφόρος που έφυγε απ' το Μικρό Χωριό και πήγε στο Μεσολόγγι το θλιβερό μαντάτο, ότι σκοτώθηκε ο Μάρκος Μπότσαρης κι απ' το Μικρό Χωριό το ετοιμάζαν οι Σουλιώτες Μικροχωρίτες και πρωτοπαλληκάρά του για το αγύριστο ταξίδι!

«Εγώ γεννήθηκα σ' αυτό το παλιόσπιτο», λέει κι εννοεί το ερειπωμένο σήμερα, κοντά στο γκαράζ, κτίσμα. Από την εσωτερική του διαρρύθμιση δείχνει πραγματικά νάσαι πολύ παλιό. Εκεί θυμήθηκε ότι είδε ένα πελώριο φίδι που απλώθηκε απ' τη γωνιά ως το μπαλκόνι και τρόμαξε. Η γιαγιά της, λέει, ότι το χτύπησε και μετά το μάζεψε με τα δυό χέρια στον ώμο της να το πετάξει. Ήταν δαρύ και πολύ μεγάλο!

— Σχολείο πήγα λίγο με τον Κούστελο δάσκαλο. Η γίδα θέλαζε τότε, δεν μας άφηναν να πηγαίνουμε να χαζεύουμε στο σχολείο. Ιγώ ψέματα δεν λέω...

Γύρω απ' το παλιό σχολείο θυμάται τη θρύση του Σφήμα με μια «παλιόκουπα», το μαγαζί του Παπαδολευτέρη (πατέρα του δάσκαλου).

— Ιγώ ήμνα μοναχοκόρη, άμα πήγαινα στη θειά μου την Δαηηλοκώσταϊνα, στο Γούμενο πέραγα απ' έξω απ' το Νικητέϊκο το σπίτι. Πάνω απ' το αυλάκι δεν μ' άφηναν να πάω. Αλλά καλύτερη γειτόνισσα ήταν η Πολυζοδιονούσαινα, μας αγαπούσε, ήμασταν και γενιά, γιατί ο πατέρας μου, ο Πολυζοδιονούσης και ο Κυρτοθανάσης ήταν ξαδέλφια, η μάνα της Κυρτοαγαπούλας, η δική μου η Αγγέλω και η Πολύζου ήταν αδελφές. Τον παπούλ' σ' τον Παπαχαραλάμπους δεν τον θυμάμαι καλά, θυμάμαι την παλιά 'Αγια Σωτήρα, πού 'χε ξεχωριστή πόρτα για μας τις γυναίκες. Οι άντρες έμπαιναν απ' άλλη πόρτα. Ο άνδρας μου ήταν νεροφόρος και αγροφύλακας...

(Το τελευταίο εμείς οι μεταπολεμικοί μικρότεροι το θυμόμαστε πολύ καλά, γιατί μας είχε γίνει, ο μακαρίτης φόβος και τρόμος στις εφόδους που κάναμε για τα καλοκαιρινά φρούτα. Όταν σφύριζε από μακριά δεν φοβόμασταν, αλλά πολλές φορές ήταν δίπλα μας και τότε τ' αυτιά μας κοκκίνιζαν απ' το στρίψιμο ή μας παρέδιδε κατ' ευθείαν στο σπίτι μας για τιμωρία...).

Αυτά θυμάται η κυρά Περσεφόνη, μα το σαράκι σ' όλα αυτά είναι ο χαμός των παιδιών της, του Νίκου που σκότωσαν οι Γερμανοί στην Αθήνα και της Αφροδίτης που χάθηκε στον εμφύλιο πόλεμο.

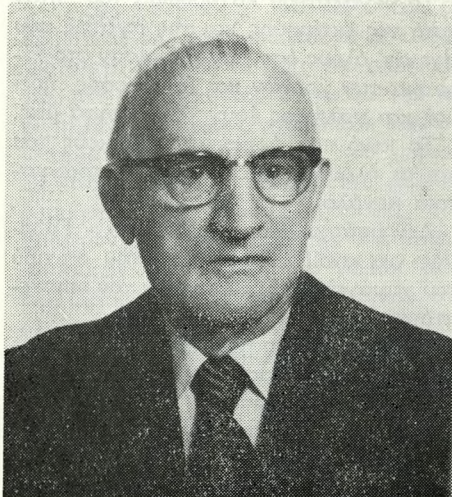

Το παλιό Δανιηλαϊκό αρχοντικό, όπως κατ'ήντησε σήμερα.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Ἡ μνημόνευση προσφιλῶν προσώπων στὴ στήλη αὐτὴ γίνεται μόνο μὲ φροντίδα τῶν οἰκείων των, οἱ ὁποῖοι, ἂν τὸ ἐπιθυμοῦν, θὰ πρέπει νὰ φροντίζουν νὰ μᾶς δίνουν ἑτοιμὸ τὸ κείμενο ἢ τὰ ἀπαραίτητα βιογραφικὰ στοιχεῖα καὶ μιὰ φωτογραφία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΜΠΑΚΑΤΣΑΣ

Ἦσυχαι καὶ ἀθόρυβα ἔσθησε στα 98 χρόνια ὁ πάντα χαμογελαστός Δημήτριος Μπακατσάς. Ἀν καὶ εἶχε μιὰ πλούσια ἐπιχειρηματικὴ καὶ προπαντὸς φιλανθρωπικὴ καὶ πατριωτικὴ δράση, λόγω ἀκριβῶς τῆς σεμνότητάς του, λίγοι ἴσως τὴν γνωρίζουν.

Γεννήθηκε τὸ 1893 στὴν Κοντιῖθα Ἐυρυτανίας. Ἐμεινε νωρὶς ὀρφανὸς χάνοντας τὴ μητέρα του Χρυσούλα Μπακατσά, τὸ γένος Μαντζή. Νωρὶς ξενητεύθηκε. Στὴν ἀρχὴ στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου δούλεψε σὲ μπαϊκάλικο καὶ μετὰ σὲ ἀντιπροσωπεῖα γερμανικῶν αὐτοκινητῶν. Ἐμαθε ὁδηγὸς καὶ ἦταν ἀπὸ τοὺς πρῶτους που πήραν ἀδεία ὁδηγήσεως επαγγελματικῆ. Γύρισε στὴν Ελλάδα ἐξασκώντας διάφορα ἐπαγγέλματα, μεταξύ των ὁποίων ὁδηγὸς καὶ θεατρικὸς ἐπιχειρηματίας. Ἀργότερα ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀμερικὴ. Τὸ 1929 γύρισε στὴν Κοντιῖθα καὶ καὶ τὸ 1930 παντρεύτηκε τὴν Ἀθηναῖα Νικολοπούλου.

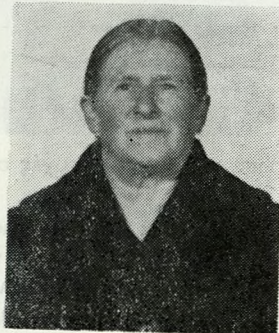
Τὰ περισσότερα χρόνια τὰ ἔζησε στὴν Ἀμερικὴ, ἀλλὰ ὁ νοῦς του ἦταν πάντα στα χωριά μας Κοντιῖθα καὶ Μικρὸ Χωριό. Ἐφτίαξε σχολεῖο στὴν Κοντιῖθα καὶ γενικὰ βοηθοῦσε κάθε κοινωφελές ἐργο που γινόταν στα χωριά καὶ γενικότερα στὴν Ἐυρυτανία. Υπήρξε καὶ δωρητὴς τοῦ Νοσοκομείου Κορυπενησίου.

Πέθανε στις 14 Ἀπριλίου 1991 στὴν Ἀθήνα καὶ ἐνταφιάστηκε στὸ ἀγαπημένο του Μικρὸ Χωριό, που ἔζησε τὸν περισσότερο καιρὸ των τελευταίων 25 χρόνων σὲ βαθειὰ γηρατειά, 98 χρόνων. Εἶχε 3 παιδιὰ καὶ 4 ἐγγόνια. Αἰωνία του ἡ μνήμη.

«Ἀντὶ ἄλλου μνημοσύνου παραθέτουμε ἓνα κείμενο, που δείχνει ἀδρά τὴν ἀγνή καὶ φιλάνθρωπη προσωπικότητα τοῦ ἐκλιπόντος, μὲ τις προσωπικὲς του ἐνθυμήσεις.

Βλ. σελίδα 68).

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ (ΜΑΝΙΚΑ)

Μέσα στὴ θαλαπωρὴ των παιδιῶν καὶ ἐγγονῶν τῆς ὡς τὰ ἐνεήντα τῆς χρόνια, ἔζησε τὸν μάταιο τοῦτο κόσμιο ἡ Αἰκατερίνη χήρα Βασιλείου Παναγιώτου (Μανικοκατερίνη), λίγους μῆνες μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Γιάννη Μανί-

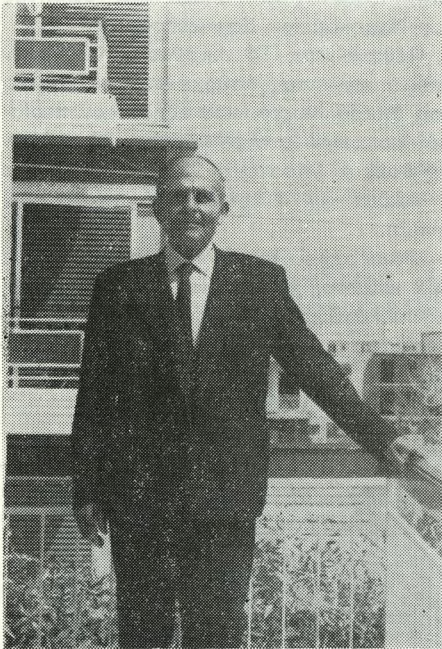
κα. Έχασε νωρίς τον άντρα της Βασίλειο και με τα δυό παιδιά της μικρά και την μητέρα της Βαρβάρα Μανίκα πέρασε τις μπότες και τις καταστροφές του πολέμου και της Κατοχής, και αργότερα της κατολίωσης, που αφάνισε το σπιτικό της.

Τώρα αναπαύεται στο Μικρό Χωριό, στις γκρεμενίτσες.

Αιωνία της η μνήμη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΣΑΝΟΣ

Μας άφησε χρόνους και ευχές στις 11 Ιουλίου 1991.

Έζησε 86 χρόνια στον κόσμο μας και αξιώθηκε να ιδει τα δυό του παιδιά αποκατεστημένα, γνώρισε δε εγγόνια και δισέγγονα. Ολόκληρη η ζωή του ήταν μια προσπάθεια επιβίωσης στην αρχή και δημιουργίας στη συνέχεια.

Από το γειτονικό μας χωριό Αγία Βλαχέρνα, όπου γεννήθηκε, έκανε οικογένεια στο χωριό μας. Έζησε μερικά χρόνια στη Θεσσαλονίκη και τελικά το

1952 εγκαταστάθηκε στην Πετρούπολη Αττικής.

Σ' αυτή την άγονη γη δημιούργησε μια όαση με το πηγάδι που άνοιξε, και ήταν μια ενέργεια που ταίριαζε με το χαρακτήρα του, προσφέροντας αστείρευτα την ικανοποίηση, χαρά και ανθρωπιά σ' όλους γύρω του.

Το μεγαλύτερο κατόρθωμά του ήταν αυτό της εκτίμησης και της αγάπης που είχε απ' όλους όσοι τον γνώρισαν στο πέρας των χρόνων και έτσι πιάτος, ήρεμος και γαλήνιος έφυγε από κοντά μας.

Το κενό που άφησε στους δικούς του και σε όλους γενικότερα, είναι πραγματικά μεγάλο.

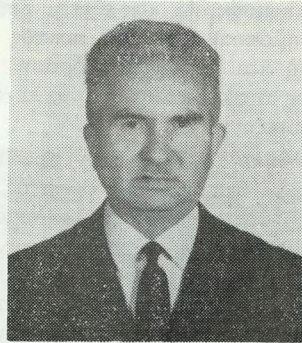
Δεν υπάρχει πια ο «Μαρμπα - Γιώργος» να ανοίξει την πόρτα του σπιτιού του χαμογελαστός σε όποιον τον επισκεπτόταν.

Μαζί με τους συγγενείς του ενώνουμε όλοι τις ευχές μας, να είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει στο χωριό μας, όπου τόσο αγάπησε.

Ας είναι αιωνία η μνήμη του.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΤΕΛΗΣ

Έφυγε από τη ζωή ο Δημήτριος Ντελής στις 25 Ιουλίου 1991 στην δεύτερη πατρίδα του, την Θεσσαλονίκη, όπου έζησε 72 χρόνια. Ήταν από την πάστα εκείνη των Μικροχωριτών που ξενητεύτηκαν μικροί και πέτυχαν, αυτοδημιουργήθηκαν παλεύοντας στη ζωή, αλλά ποτέ δεν έχασαν την αγάπη και νοσταλγία του χωριού. Είχαν έντονες πνευματικές ανη-

συχίες, και παρά τα λίγα γράμματα που έμαθαν διάβαζαν, έγραφαν και ο λόγος τους ήταν πειστικός, γεμάτος ιδέες για την κοινωνία και αντιλήψεις πάνω σε σύγχρονα κοινωνικά θέματα.

Μια τέτοια πολυσύνθετη προσωπικότητα ήταν ο αείμνηστος Δημήτριος Ντελής. Τίμιος, δουλευτάρης, αλλά και γλεντζές, με χιούμορ και καλωσύνη μικρού παιδιού. Ήταν καλοσυνάτος ακόμη και με τα πουλιά, τα ζώα, την φύση. Ξεχωριστή η αγάπη του όχι μόνο για την φύση αλλά και τους ανθρώπους και την ιστορία και τις παραδόσεις του χωριού. Οι αναγνώστες του περιοδικού μας θα θυμούνται τις λυρικές εξάρσεις των γραπτών του γύρω από την περιγραφή ιστορικών συμβάντων του χωριού μας, ειδυλλιακών τοποθεσιών του χωριού, στο οποίο έζησε ως τα δεκατρία του χρόνια, για να ξενιτευτεί πρώτα στην Κωνσταντινούπολη κι ύστερα στην Θεσσαλονίκη.

Πολέμησε στην Αλβανία, όπου και τραυματίστηκε σοβαρά στα πόδια και νοσηλεύθηκε για αρκετό χρόνο στο νοσοκομείο. Δεν καταδέχθηκε όμως ποτέ να ζητήσει πολεμική σύνταξη.

Αγαπούσε το Εμπόριο, με το οποίο ασχολήθηκε στην Θεσσαλονίκη, αλλά και ως εστιάτωρ ή παντοπώλης τα τελευταία 20 χρόνια πριν πάρει σύνταξη διατηρούσε παντοπωλείο μαζί με την σύζυγό του Βασιλική (το γένος Σκορδά).

Ήταν φιλόπρωτος και πρόσφερε απλόχερα σε φιλόπρωτα ιδρύματα, σε φυλακισμένους και πάσχοντες συγχωριανούς του ή όχι. Μεγάλη καρδιά στο να δίνει όχι να παίρνει, και όχι μόνο να συγχωρεί αυτούς που τον αδικούσαν, αλλά και να κάνει συχνά πως δεν καταλάβαινε την αδικία...

Υπερφηανεύοταν για τους φίλους που είχε από την παιδική του ηλικία και τους υπεραγαπούσε, ανεξάρτητα αν ήταν συγχωριανοί του. Συχνά η αγάπη του για το χωριό και τους ανθρώπους του πλημμύριζε με το γνωστό, λυρικό ύφος του τα γράμματα που έστελνε προς την Αδελφότητα και το Διοικητικό Συμβούλιο.

Ίσως σε άλλο τεύχος μας δοθεί η ευκαιρία να δημοσιεύσουμε κάποιο απ' αυτά.

Με δυό λόγια αυτός ήταν ο «πνευσάριος», αγνός ιδεολόγος και πνευματικός άνθρωπος, Δημήτριος Ντελής, που δικαίως η γυναίκα του τον κλαίει στους παρακάτω στίχους:

Σαν όνειρο και σαν αλήθεια
έφυγε ο Δημήτρης μου χθες τη νύχτα
σαν αστέρι, σαν λυχνάρι
έσθισε η ψυχούλα του τελειώνοντας το

(λάδι.

Δώδεκα χρόνια πάλαιψε χωρίς να θγά-
(λει σχ,

και στον Θεό ελπίδα πάντα είχε.

Τρία εγγονάκια άφησε

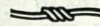
Ο μεγάλο έχασε τον καλό του τον παπού
κι ο δεύτερος κλαίει πού πήγαν τον
(παπού,

το τρίτο το Νινάκι μας δε θα τον γνω-
(ρίσει.

Αθώα ψυχούλα είχε, άγγελιοι τον πήρανε
και στο Θεό τον πάνε, εκεί θα προσκυ-
(νήσει

κι εκείνοι θα τον κρατάνε.

Αιώνια του η μνήμη.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Σ. ΖΟΡΜΠΑΛΑ (ΣΙΔΕΡΗ)

Με περασμένα τα ενενήντα της χρόνια έσθισε ανάμεσα στα παιδιά και εγγόνια της η Αικατερίνη χήρα Σπ. Ζορμπαλά (κόρη του Γεωργίου και της Βοσιλικής Σιδέρη).

Είχε παντρευθεί τον ευκατάστατο Μικροχωρίτη Σπύρο Γ. Ζορμπαλά, ο οποίος υπήρξε, ως γνωστόν, επιτυχημένος επι-

χειρηματίας στην Χαλκίδα, όπου δημιούργησε την γνωστή ποτοποιία Χαλκίδος (ούζο κ.ά.). Είναι αυτός του οποίου το «πολεμικό ημερολόγιο των Βαλκανικών πολέμων» δημοσιεύσαμε αυτούσιο στο περιοδικό μας, μετά από την ευγενή παραχώρηση της θυγατέρας του Ελένης και το οποίο σήμερα βρίσκεται στα χειρόγραφα του Μουσείου στον παλαιό οικισμό.

Εκτός από τις δύο κόρες της, που ζουν στην Χαλκίδα, άφησε και τον γιό της Γεώργιο, που είναι φυσικός Επιστήμων και ζει στην Αμερική με την οικογένειά του.

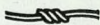
Αντί άλλου μνημοσύνου παραθέτουμε απόσπασμα ποιήματος που γράφτηκε στον Τύπο της Χαλκίδος, την εποχή του γάμου της (γύρω στα 1920):

Ο φίλος Σπύρος Ζορμπαλάς
που τον γνωρίζει όλη η Ελλάς
τέτοιο ποτοποιό μεγάλο
ποτέ μου δεν είδα άλλο..

*

Ετέλεσε τους γάμους του
στα πατρικά τα μέρη
με την Κατίνα τη σεμνή
του Γιώργη του Σιδέρη.

Αιώνια της η μνήμη.

ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (ΔΕΡΜΑΤΑ)

Τρία σχεδόν χρόνια μετά τον θάνατο του προσφιλούς συζύγου της, έφυγε τέλη Οκτωβρίου 1991 από την ζωή και η Στεφανία Ιωάν. Γιαννοπούλου, σε ηλικία εβδομήντα ετών. Αν και καταδικασμένη να είναι κλινήρης για πολλούς μήνες λόγω της παθήσεώς της, δεν της έλειπε το κουράγιο και η αισιοδοξία, που αποκρυσταλλούνταν στο γέλιο της και το ενδιαφέρον της για τα βάσανα και τις αρρώστιες των συναθρώπων της και όχι τα δικά της. Στήριζε πάντοτε την ελπίδα της στον Θεό, σαν θαθεία θρησκευομένη γυναίκα που ήταν. Γι' αυτό και ξαφνιάστηκαν όλοι που έμαθαν το θάνατο

μιάς τόσο θαρραλέας και υπομονετικής γυναίκας.

Ήταν άνθρωπος με πηγαία καλωσύνη, χιούμορ, πνευματικά ενδιαφέροντα και ιδιαίτερη αγάπη για το Μικρό Χωριό και όλους τους συγγενείς και τους ανθρώπους του χωριού.

Κόρη της Πηντιώς και του Δημητρίου Δερματά, επιτυχημένου επιχειρηματία, ήλθε στην Θεσσαλονίκη, στην Κατοχή, όπου έζησε μέχρι τον θάνατό της. Παν-

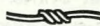
Η Στεφανία ανάμεσα στον άντρα της, τον αδελφό της και την μητέρα της, (καθιστή), (1946).

τρεύτηκε τον Ιωάννη Γιαννόπουλο, που καταγόταν από την Ανδράνοβα Ευρυτανίας, με τον οποίο έζησε αρμονικά και απέκτησαν μια κόρη, την Σοφία και δύο γιούς, τον Νίκο και τον Δημήτρη, που είναι όλοι τους Επιστήμονες και παραστάθηκαν στο πλευρό της όλα αυτά τα δύσκολα χρόνια της αρρώστειάς της. Τα φιλόθρονα αισθήματά της, η νοσταλγία για το Χωριό, αλλά και τα ενδιαφέροντά της για τα σύγχρονα προβλήματα του χωριού και της Αδελφότητας, εμφανίζον-

ται ανάγλυφα στα γράμματά της στο περιοδικό, το οποίο στήριζε πάντοτε τόσο με τον λόγο της, όσο και την συνδρομή της.

Αλλά ο αλτρουϊσμός και αλληλεγγύη της προς τους συναθρώπους της εκδηλωνόταν και προς ποικίλες φιλανθρωπικές και χριστιανικές οργανώσεις της Θεσσαλονίκης με τις οποίες συνεργαζόταν αθορόβως, τόσο με την προσωπική της συμμετοχή όσο και με τις υλικές της παροχές. Φεύγοντας από την πρόσκαιρη τούτη ζωή, όπως είπε ο ιερέας της ενορίας της, η Στεφανία αφήνει πίσω της ένα υπόδειγμα ενάρετης και φιλάνθρωπης γυναίκας, που την χριστιανική αγάπη ήξερε να την κάνει πράξη για τους θασσανισμένους συναθρώπους της.

Ας είναι ελαφρό το χώμα της Μακεδονικής γης που την σκεπάζει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ Ν. ΠΟΛΥΖΟΥ
(ΧΑΜΠΕΡΗ)

Συμπληρώνοντας τα ενενήντα της χρόνια και μετά ολιγόμηνη γεροντική εξάντληση, πέθανε στο Μικρό Χωριό

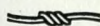
αθόρβως η Αλεξάνδρα Πολύζου (κόρη Λ. Χαμπέρη) αρχές Δεκεμβρίου 1991.

Από την μητέρα της κράταγε από την λεγόμενη Κυρτσοφωληά, που τον τελευταίο καιρό έχασε πολλούς, όπως την α-

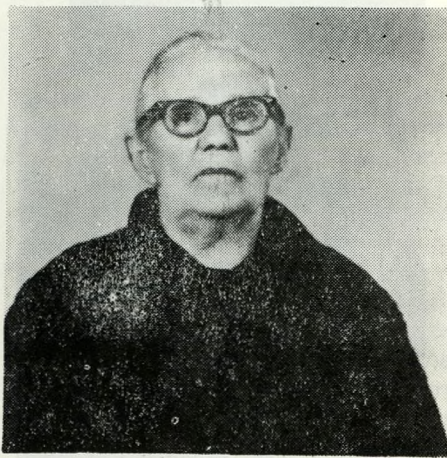
δελφή της Αικ. Θεοδοσοπούλου, τον Σταύρο Κυρίτση κ.ά.

Εδώ και τρεις δεκαετίες είχε χάσει τον άνδρα της Νίκο Πολύζο, αδελφό του στρατηγού Τάκη Πολύζου, αλλά ευτύχησε να ζήσει κοντά στην κόρη της Πιπίτσα Γιουρνά, τα εγγόνια και δισέγγονα και να απολαύσει την στοργή και την αγάπη τους. Την θυμούνται όλοι ως ευχάριστη γυναίκα κοινωνική, που χαίρόταν να σε δεχθεί στο σπίτι της, να σε φιλέψει, να μάθει τα νέα. Ένιωθε ιδιαίτερη χαρά να βλέπει κίνηση από κόσμο κι επισκέπτες στο χωριό, το οποίο υπεραγαπούσε. Συχνά γι' αυτό την παρομοίαζαν με «υπουργό Εξωτερικών». Γι' αυτό και σε περιόδους ερήμωσης του χωριού αυτή ήταν από τους λίγους ηλικιωμένους που κράταγαν συντροφιά στο χωριό, το φύλαγαν, αλλά κι έδιναν το παρόν όταν χρειάζοταν. Σ' αυτά τα χώματα που τόσο πολύ αγάπησε αναπαύεται τώρα η ψυχή της.

Αιώνια της η μνήμη.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Γ. ΓΙΟΥΡΝΑ
(ΚΟΜΠΟΡΟΖΟΥ)

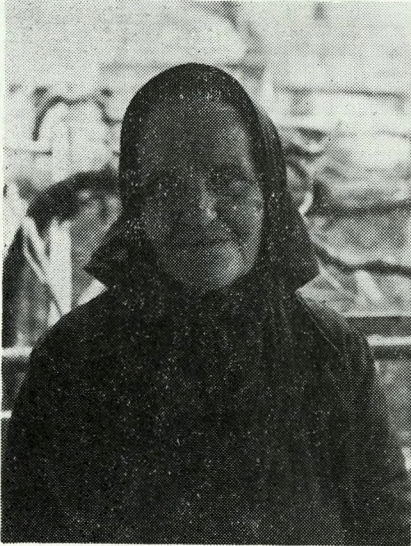
Μετά συμπλήρωση ενός αιώνα ζωής, απεχώρησε για τον άλλο κόσμο η Δέσποινα χήρα Κωνσταντίνου Γιουρνά. Χρόνια προετοιμαζόταν για την αναχώρηση αυτή, αφού καθώς ομολογούσε, ο Χρι-

στός και οι άγγελοι ζητούσαν από την αθώα ψυχή της να τους ακολουθήσει στο αιώνιο ταξίδι! Όπως έλεγε κάθε φορά, κάποια δουλειά στο χωράφι ή τα ζωντανά την εμπόδιζαν να φύγει στο μεγάλο ταξίδι. Πραγματικά, γι' αυτήν η ζωή της ήταν ένας μόνος δρόμος, από το σπίτι στο χωράφι (Γούρνες) και πίσω!

Μητέρα του Αριστείδη Γιουρνά, ο οποίος την υπεραγαπούσε και μαζί με την γυναίκα του Πιπίτσα της παραστάθηκαν με στοργή και αγάπη ως την τελευταία της στιγμή που της έκλεισαν τα μάτια, ευτύχησε να δει την επιστροφή του άντρα της, από την Αμερική, που πέθανε το 1983, να δει δύο εγγόνια και τρία δισέγγονα. Ευτύχησε ακόμη να ζήσει σχεδόν όλη της τη ζωή στο Μικρό Χωριό κι εκεί να αφήσει την τελευταία της πνοή. Ήταν γεμάτη καλωσύνη για όλους τους ανθρώπους και πολλές ιστορίες διηγείτο από τη ζωή του χωριού, καθώς και τραγούδια του τραπεζιού.

Ας είναι ελαφρό το χώμα του Μικρού Χωριού που την σκεπάζει.

ΜΑΡΙΑ Β. ΠΛΑΚΑ (ΒΑΓΓΙΑ)

Σχεδόν ένα χρόνο μετά τον θάνατο του γιού της Λευτέρη, πέθανε από εγκεφαλι-

κό επεισόδιο στη Λαμία, και κηδεύθηκε στο χωριό αρχές Δεκεμβρίου η Μαρία χήρα Βάγια Πλάκα (το γένος Μανίκα) σε ηλικία 85 ετών. Ακούραστη γυναίκα δεν σταμάτησε ποτέ να εργάζεται, ακολουθώντας και συμπαραστέκοντας στον άνδρα της, όπου κι αν ήταν. Ευχάριστη και φιλόξενη είχε το σπίτι της πάντα φιλόξενο για ξένο ή συγγενή, τόσο στην Λαμία όσο και στο χωριό, όπου ο άνδρας της είχε το Ξενοδοχείο του παλαιού χωριού κι αργότερα καφενείο, στο νέο χωριό, το οποίο η ίδια διατήρησε μέχρι τον θάνατό της. Λόγω του εγκεφαλικού τα παιδιά της την μετέφεραν στην Λαμία. Όμως η αγάπη και η στοργή τους δεν κατάφεραν να της παρατείνουν την ζωή. Ευτύχησε ωστόσο να ζήσει και να χαρεί παιδιά, εγγόνια και δισέγγονα, που πραγματοποίησαν την τελευταία της επιθυμία, να ταφεί δίπλα στον άνδρα της και το παιδί της στο Μικρό Χωριό, όπου αναπαύεται τώρα. Ας είναι ελαφρό το χώμα που την σκεπάζει. Αιώνια της η μνήμη.

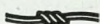
ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ (1946 - 1991)

Ξαφνικά και απροσδόκητα αρχές Δεκεμβρίου 1991 η καρδιά πρόδωσε τον

Γιώργο Τριανταφύλλη, σε ηλικία μόλις 46 χρόνων. Μικροαδιαθεσία στην αρχή, που πέρασε στιγμιαία με παυσίπονα, για να χτυπήσει ώρες αργότερα καίρια και να κόψει το νήμα της ζωής του Γιώργου. Ένός ανθρώπου, νέου, δημιουργημένου επιχειρηματία, που μαζί με τ' αδέρφια του είχαν δημιουργήσει σοβαρές επιχειρήσεις. Τελευταία με την κατασκευή του νέου σπιτιού τους στο χωριό, ο Γιώργος όπως και τα άλλα αδέρφια του, πύκνωσε τις επισκέψεις του στο χωριό, το οποίο αγαπούσε έμπρακτα κι έσπευδε να το βοηθήσει όταν χρειαζόταν κι είχε υπόψη του πολλά ακόμη να κάμει. Δυστυχώς ο χάρος τον ξεγέλασε και σήμερα αναπαύεται πλέον στο Νεκροταφείο Νικαίας.

Ας είναι ελαφρό το χόμα της Αττικής γης που τον σκεπάζει.

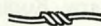
ΚΩΣΤΑΣ ΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

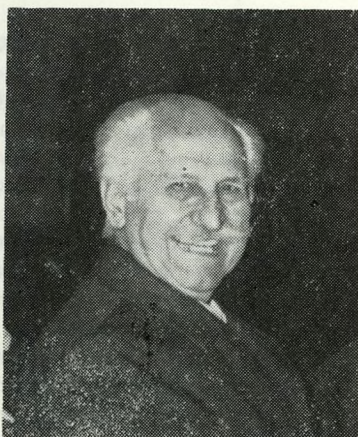
Αφήνοντας σύζυγο και δύο παιδιά έφυγε ξαφνικά από τον κόσμο ο Κώστας Θανασόπουλος, σε ηλικία 42 ετών, ηλεκτρονικός. Μιά νταλικά σάθηκε μοιραία για τη ζωή του, καθώς πήγαινε με το

αυτοκίνητό του στη δουλειά, μαζί και με άλλους συναδέλφους του. Αν και καταγόταν από το Αγρίνιο, αγαπούσε το Μικρό Χωριό, όπου ήταν σταθερός τόπος διαμονής της οικογένειας το καλοκαίρι, στο σπιτικό που είχαν φτιάξει. Ήταν συνδρομητής του περιοδικού μας και πολλοί τον θυμούνται για την καλωσύνη του και το κέφι του στις παρέες, κάτω από τον πλάτανο.

Αιωνία του η μνήμη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΡΑΝΔΡΕΑΣ (1907 - 1991)

Πέθανε μετά από μακροχρόνια νοσηλεία, στις 12 Μαΐου 1991, ο γνωστός επιχειρηματίας της Λαμίας Εμ. Καρανδρέας, ο οποίος είχε νυμφευθεί την Μικροχωρήτισσα Κλημεντία Κων. Δημοπούλου, με την οποία απέκτησε έναν γιό τον Απόστολο.

Αγάπησε το χωριό και τελευταία είχε πικνώσει τις επισκέψεις του, ιδίως από τότε που έγινε συνταξιούχος. Στην κηδεία του, που ήταν πολυπληθής και παρέστησαν πολλοί Μικροχωριτες, τον επικήδειο εξεφώνησε ο Πρόεδρος των Ζαχαροπλαστών Λαμίας κ. Α. Κυριαζόπουλος, τον οποίο και παραθέτουμε αυτούσιο, ως μνημόσυνο για τον εκλιπόντα:

«Μανώλη,

Απο μέρους του Συλλόγου Ζαχαροπλα-

στών και από μέρους όλων των συναδέλφων της πόλης μας, έπεσε σε μένα αυτή η δύσκολη στιγμή να πω δυό λόγια, τώρα που όδοι σε αποχαιρετούμε για το μεγάλο ταξίδι.

» Ήρθες στην πόλη μας, εκείνα τα δύσκολα χρόνια της Μικρασιατικής καταστροφής, ένα μικρό πεινασμένο παιδάκι. Πήρες τις πρώτες γνώσεις σου πάνω στη δουλειά, που μέχρι σήμερα ακολούθησες, από τον πρωτομάστορά σου Μαστρογιώργη τον Κυριαζόπουλο, αλλά παρνώντας τα χρόνια το επιχειρηματικό σου δαιμόνιο σ' έκανε πασίγνωστο πανελλαδικά, επιχειρηματία πάνω στο είδος μας.

» Ήσουν τολμηρός, ακούραστος, συνεπής μα και σωστός στους συνεργάτες σου. Πρώτος σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις και υποστηρικτής πολλών κοινωνικών φορέων που είχαν σαν σκοπό το οικονομικό ανέθασμα της πόλης μας.

» Ήρθαν στιγμές που η μοίρα σου επιφύλαξε δύσκολες ώρες, μια πάντα κατόρθωνες και υπερπηδούσες όλα τα εμπόδια με τον σωστό χειρισμό και την ευστροφία, που ήσουν προικισμένος.

» Είναι θαυρία η απώλειά σου από τον χώρο των Ζαχαροπλαστών, μα παντοτινή η μνήμη σου σε μας τους νεώτερους, του Μανώλη του γελαστού, του Μανώλη του μπροστάρη.

» Ας είναι ελαφρύ το χώμα της ντυμένης με ανοιξιάτικα λουλούδια Λαμιώτικη γης, και να είσαι σίγουρος, ότι ο άξιος αντικαταστάτης σου, ο γιός σου ο Αποστόλης, θα ακολουθήσει τις ίδιες αρετές με σένα, εμείς δε, οι υπόλοιποι θα θυμόμαστε για πάντα τον γελαστό Μανώλη.

Αιωνία σου η μνήμη».

ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΜΙΜΗΚΟΥ

Λίγα χρόνια πριν οι Μικροχωρίτες συγλονίσθηκαν από τον ξαφνικό θάνατο του 50χρονου αδελφού της Μενελάου. Φέτος ξαφνικά, τον Ιούνιο μαθεύτηκε, ότι και η Βικτωρία στα 65 της χρόνια ακολούθη-

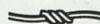
τον Μενέλαο 9.6.1991. Παντρεμένη χρόνια με τον Γ. Μιμηκό έκανε οικογένεια κι έζησε από μικρή στην Αθήνα. Εξάιρετη σύζυγος, μητέρα, γιαγιά και πάνω απ' όλα άνθρωπος.

Ευτύχησε να δει τα παιδιά της αποκατεστημένα και να χαρεί τα εγγόνια της.

Αυτά όμως στερήθηκαν την γλυκεία της πορρουσία. Στην Αδελφότητά μας έδινε πάντοτε τον «παρών» σε όλες τις εκδηλώσεις που την γέμιζαν νοσταλγία για το χωριό, που το υπεραγαπούσε. Ας είναι ελαφρό το χώμα της Αττικής γης που την σκεπάζει. Αιωνία της η μνήμη, όπως την εκφράζουν οι στίχοι πάνω στον τάφο της:

«Πάντα ζούσες για τους άλλους,
πάντα έδινες κι αν έφυγες
δεν χάθηκες.
Θα μας ζεσταίνεις με το
βλέμμα και το χαμόγελό σου,
εσύ πάντα θα μας καθοδηγείς».

ΕΥΔΟΞΙΑ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Λίγοι θυμούνται την Ευδοξία, που μια ζωή έζησε οικόσιτη, σημαδεμένη από χρόνια πάθηση, που δεν της επέτρεπε να

κυκλοφορήσει μόνη της έξω. Είχε όμως την οικογενειακή θαλπωρή, την αγάπη και στοργή των δικών της. Έτσι η ανόθευτη από τις κακίες του κόσμου ψυχή της ελεύθερη από τα δεσμά της επίγειας ζωής, κινείται τώρα ελεύθερα και αναπαύεται στους ουρανούς.

ΕΛΕΝΗ ΚΑΤΣΟΥΔΑ (ΚΑΡΔΑΡΑ)

Την 8η Ιουλίου απεβίωσε η Ελένη Κατσούδα.

Γεννήθηκε το 1889 στο Δερμάτι Ευρυτανίας. Κόρη του Αθανασίου και της Μαρίας Καρδαρά και αδελφή του αείμνηστου γνωστού δικηγόρου Γιάννη Καρδαρά.

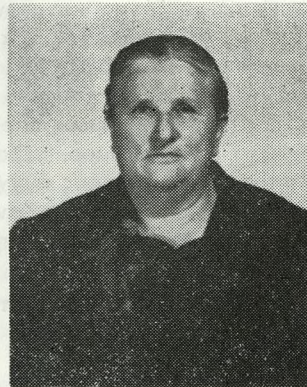
Νυμφεύθηκε το 1924 στο Κλαψί με τον γνωστό συμπολίτη Νίκο Κοτσούδα και απέκτησε 3 παιδιά. Τον αείμνηστο αεροπόρο Κώστα, τον κτηνίατρο Σοφοκλή και την Ευδοξία.

Η Ελένη Κατσούδα αν και αγράμματη ήταν σοφή και είχε σπάνιες αρετές, όπως η απέραντη καλωσύνη της για όλο τον κόσμο, βοηθώντας τους φτωχούς και εισάγοντας τους πάσχοντες στα Νοσοκομεία με ενέργειες βέβαια του αείμνηστου Χρυσόστομου Καραπιπέρη. Είχε

γενικά θρησκευτική και κοινωνική δράση: Ενίσχυε τα κατηχητικά σχολεία Εσταυρωμένου και Αγ. Άννης Περιβολίων. Έκανε τον Παντοκράτορα του Ναού Αγ. Άννης και μία κολυμβήθρα. Υπήρξε αντιπρόεδρος και μέχρι τελευταία επίτιμο μέλος του Συλλόγου Κλασιωτών από την ίδρυση μέχρι το βαθύ γήρας, τον οποίο ενίσχυε πάντα ηθικά και οικονομικά δίνοντας σωστές λύσεις για το καλό του χωριού και του Συλλόγου, για τον οποίο δώρησε οικόπεδο για τα γραφεία του. Ενίσχυσε το δημοτικό σχολείο οικονομικά και τις 2 εκκλησίες, του Αγ. Δημητρίου και του Αγ. Γεωργίου Κλαυσειού για αγιογράφηση και αγορά σκευών, η δε αγάπη της για το χωριό υπήρξε πολύ μεγάλη, αφού άφησε την τελευταία της πνοή εκεί στο χωριό και μάλιστα στη Βρύση της Ράχης Τυμφρηστού, γυρίζοντας από το χωριό για την Αθήνα, αλλά ο Θεός την πήρε και την κράτησε εκεί.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Δ. ΠΡΙΤΣΙΟΛΑ

Πέθανε στην Αθήνα, το καλοκαίρι, σε ηλικία 84 ετών η Βασιλική Δ. Πριτσιόλα. Είχε γεννηθεί στο Μεγάλο Χωριό όπου

και νυμφεύθηκε τον Δημήτριο Πριτσιόλα γνωστό οδοντοτεχνίτη στο Καρπενήσι. Πριν λίγα χρόνια έχασε τον σύντροφο της ζωής της, αλλά πιο τραγικό ακόμη ήταν ο θάνατος του πέμπτου παιδιού της, που πέθανε στην Αμερική, όπου ζουν άλλα δύο ακόμη παιδιά της. Εδώ ζούσε κοντά στον γιό της Κώστα, γνωστό Χει-

ρούργου οδοντίατρο, ο οποίος την φρόντιζε και την περιποιόταν ως τα βαθειά γεράματά της. Άφησε πίσω τέσσερα παιδιά και αρκετά εγγόνια και προπαντός καλές αναμνήσεις στους συγχωριανούς και συμπατριώτες της. Αιώνια της η μνήμη.

ΝΙΚΟΣ Ι. ΜΙΧΟΣ (1927 - 1992)

Στις 4 Γενάρη του 1992, μετά από βμηνη πάλη με την επάρατη νόσο υπέκυψε στα 65 χρόνια του ο Νίκος Μίχος στην Θεσσαλονίκη, όπου ζούσε με την οικογένειά του. Οι περιποιήσεις της αγαπημένης του συζύγου και των παιδιών του υπήρξε αξιοθαύμαστη, για να νιώθει καλύτερα. «Δεμένος» με τον τόπο του, έδινε πάντα το παρών και ήταν πάντοτε από τους μονίμους παραθεριστές του χωριού. Με χιούμορ, γελαστός και αγαπητός απ' όλους τους συγχωριανούς αλλά και όσους τον γνώριζαν. Η λέξη 'Ανθρωπος που χάσαμε στη σημερινή εποχή, τα λέει όλα.

Ας είναι ελαφρύ το χόμα της Μακεδονικής γης που τον σκεπάζει.

ΑΝΔΡΙΑΝΑ ΖΗΣΙΜΟΥ

Πέθανε γύρω στα εβδομήντα της χρόνια η Ανδριάννα Ζησίμου (συζ. Αβραμίδη), που εδώ και χρόνια ζούσε στο Α-σθεστοχώρι της Θεσσαλονίκης.

Ήταν μια πολύ εργατική, άξια και φιλότιμη γυναίκα. Η αδελφή της Αικατερίνη χάθηκε μαζί με το πατρικό σπι-

τι τους στην κατολίθηση. Αιώνια της η μνήμη.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Σ. ΚΕΧΡΙΜΠΑΡΗ (1930 - 1991)

Ξαφνικός ο θάνατος της Βασιλικής Κεχριμπάρη, που ο σύζυγός της, επι-

στρέφοντας στο σπίτι το μεσημέρι, την βρήκε νεκρή από ανακοπή καρδιάς (13. 9.1991).

Εκτός από τον απαρηγόρητο σύζυγο και την κόρη της, άφησε πίσω της και αγαθές αναμνήσεις σε όλους όσους την γνώριζαν. Αγάπησε το χωριό του συζύγου της και χαιρόταν πάντοτε να θρίσκειται στο χωριό, όπου κατά κανόνα έμεναν οικογενειακάς στην διάρκεια των θερινών διακοπών. Στο χωριό όλοι την

θυμούνται σαν μια πολύ καλή νοικοκυρά, γειτόνισσα, συγχωριανή, που ήταν με όλους πρόσχαρη και καταδεκτική. Ας είναι ελαφρό το χώμα που την σκεπάζει τώρα. Αιώνια η μνήμη της.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΑΣΙΟΣ

Ο καλοκάγαθος μπαρμπα - Βασίλης Τάσιος εδώ και μια δεκαετία θασανιζόταν από διάφορες αρρώστιες για τις οποίες μάλιστα έφθασε και ως την Αμε-

ρική, όπου και εγχειρίσθηκε. Έμεινε ένα διάστημα κοντά στον γιό του στο CHARLOTTE N.G. Αν και δύσκολος στο θάδισμα και την ομιλία, ωστόσο κατάφερε το καλοκαίρι να θγαίνει έξω και να μιλάει. Μόνιμη επωδός στα λεγόμενά του, όπως και τον καλό καιρό, θα θυμούνται, ίσως, πολλοί, ήταν «Αγωνία» (δηλαδή η ζωή έχει αγωνίες). Εγκατέλειψε τελικά τις αγωνίες της ζωής τον περασμένο Νοέμβριο, στα 85 του χρόνια.

Η Αδελφότητα, μέχρι που έφυγε στην Αμερική, όσα ήταν γερός, παρά τα χρόνια της ηλικίας του, του ανέθετε κάθε χρόνο τον καθαρισμό των αυλακιών στον παλαιό οικισμό. Ήταν πάντα ευσυνειδή-

τος στη δουλειά του. Σαν έναν καλό και φιλήσυχο άνθρωπο θα τον θυμόμαστε. Αιώνια του η μνήμη.

ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ Ι. ΚΑΡΑΝΤΑΣΙΟΥ (ΔΑΝΙΗΛ)

Κόντευε να συμπληρώσει σχεδόν ένα αιώνα ζωής η Περσεφώνη Καραντάσιου, όταν την επισκέφθηκε ο χάρος για να την πάρει μαζί του. Η γυναίκα με την αγαθή ψυχή, που άλλοτε ξόρκιζε το κακό μάτι, την αβασκανία κ.ά. και ήταν η γιάτρισσα του χωριού, αυτή τη φορά δεν μπόρεσε να αντισταθεί στη φθορά του χρόνου και στην μοιραία κατάληξη των ανθρωπίνων πραγμάτων. Παρέδωσε το πνεύμα της στις 27 Ιανουαρίου 1992 σε βαθειά γεράματα.

Ας είναι ελαφρό το χώμα του Μικρού Χωριού που σκεπάζει αυτήν και όλους τους προγόνους της. Αιώνια της η μνήμη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΙΑΦΑΚΑΣ (1907 - 1991)

Δολοφονήθηκε άγρια στις 25 Ιουλίου στο χωριό, από άγνωστον ακόμη δράστη, ο Δημ. Σιαφάκας, που στο χωριό μας είχε έλθει ως σώγαμπρος από την

Ερκισία, όταν υμφεύθηκε την Μαργίτσα Ζαχαροπούλου, με την οποία απέκτησε τρία παιδιά, τον Κώστα, Γιώργο και Πάνο, που ζουν σήμερα στην Αμερική.

Στα 1943 χήρεψε και αργότερα υμφεύθηκε την Σπυριδούλα Λαίτη, με την οποία απέκτησε δύο παιδιά, την Μαρία και τον Χρήστο. Ζούσε φιλήσυχα με την σύζυγό του στο χωριό, αλλά παρά τα 84 χρόνια του πήγαινε ακόμη στα κτήματά του και με τις κατσίκες του κοντά στην καλύβα, όπου και βρέθηκε χτυπημένος θανάσιμα με αιχμηρό εργαλείο.

Οι παλιοί τον θυμούνται ως τσοπάνη του χωριού κατά καιρούς, με δυνατή φωνή και καλό σφύριγμα. Ήταν πηγαίος τραγουδιστής και ευαίσθητος στιχοπλόκος, αλλά και οργανοπαίχτης ερασιτέχνης (έπαιζε βιολί). Αυτός τραγούδησε τον αφανισμό του χωριού μας και τον άδικο χαμό του Γιάννη Αθανασόπουλου στην κατολίωση, με τους στίχους:

Τους αναδημοσιεύουμε εδώ σαν μνημόσυνο, από το βιβλίο, Κλ. Κουτσούκη, «ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ» (Αθήνα 1969) σσ. 124 - 125:

1. Αναστενάζω μάναμ' δε μ' ακούς,
να κλάψω δε με βλέπεις.
Χλίζονται όλα τα βουνά

κι όλα μαζί μου κλαίνε
γι' αυτό το θάμα πόγινε
στο δόλιο το χωριό.

Δίψαε η γης και σκίστηκε
κι εξαφανίσθη το χωριό.
Τουριστικό Μικρό Χωριό
στον κόσμο ξακουσμένο,
πόχεις της δάφνης μυρουδιά
Τριαντάφυλλο λουλούδι,
Χλίζεται ο κόσμος σήμερα
κι όλοι για σε λυπούνται.

2. Καημένε Αθανασόπουλε
τι σούμελε να πάθης!
Πού έβαλες παιδάκι μου
τα νειάτα σου στο θράχο
βεθειά στη λαγκαδιά...
Το κρίμα τόχει ο Κουβελής,
που πέρασε κι εμπόδισε
εσένα παλληκάρι μου.
Κι έβαλες και τα νειάτα σου
στο θράχο μεσ' τη λαγκαδιά..!
Στον Κοντογιάννη φώναξες,
Νίκο, του λες, έλα εδώ
μαζί να φκιάξωμε χωριό,
σπίτι το θράχο κι εκκλησιά
στη γέφυρα από κάτω!..

Αυτός ήταν με λίγα λόγια ο αδικο-
χαμένος Δημήτριος Σιαφάκας, που δεν
είχε ασφαλώς φαντασθεί το τραγικό του
τέλος, που ένα άλλος, όχι πηγαίος θέ-
βαια, στιχοπλόκος θα μπορούσε, για να
τον τιμήσει, να τον αποχαιρετήσει με πα-
ρόμοιους σαν τους δικούς του στίχους:

Καημένε μας συγχωριανέ,
Δημήτριε Σιαφάκα,
τι σου 'μελλε να πάθεις
από τα χέρια άνανδρου φονιά,
και χτύπημα μπαλτά
γραφτό ήτανε να πέσεις.

ΑΛΛΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ...

Ήταν στο τύπωμα το περιοδικό μας
όταν αναγγέλθηκαν οι θάνατοι των προσ-
φιλών συγχωριανών μας αιμνήστων:
Φωτεινής Αθ. Παπαστάθη (Πολύζου)
στο Αγρίνιο και Χρήστου Σ. Μαστρο-
γεωργόπουλου στη Θεσ/νίκη για τους
οποίους θα γράψομε στο επόμενο τεύχος.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΔΩΡΕΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ		
Ελένη Μπόσνου εις μνήμην πα- τρός και θείου Γ. Παπαδή	5.000	Κος και Κα Δημ. Μπάη εις μνή- μην Σταύρου Κυρίτση 5.000
Ελευθερία Σωτηράκου δωρεά ως η προηγουμένη	5.000	Παναγιώτα Μουτσέλου εις μνή- μην συζύγου Σεραφείμ 8.000
Ζαφειρούλα Γεραγά δωρεά εις μνήμην συζύγου	100.000	Σπύρος Κομπορόζος εις μνήμην Τάκη Φλώρου 5.000
Ιωάννης Δερματάς εις μνήμην Παναγ. Γρατσούνη	20.000	Αθαν. και Χρυσούλα Κεράνη εις μνήμην Ευγενίας Φλέγγα 40.000
Χριστίνα Δακτυλίδη - Πανα- γιώτου εις μνήμην του πα- τρός της	10.000	Οικογένειά Νικολάου Κεράνη εις μνήμην Ιωάννου Μανίκα και Ιω. Ανδρέου 30.000
Μαρία Ν. Παναγιώτου εις μνή- μην του συζύγου της	10.000	Βιργινία Δημοπούλου εις μνή- μην συζύγου Αθανασίου και κουριάδου Δημητρίου 10.000
Δημ. Ν. Παναγιώτου εις μνή- μην πατρός του	10.000	Μαριάνθη Τσιροπούλου εις μνή- μην γονέων Χρήστου και Ευ- φροσύνης 10.000
Μαργαρίτα Σ. Βονόρτα εις μνή- μην αδελφού Νικολάου και γονέων τους	50.000	Τηλέμαχος Κομπορόζος εις μνή- μην προγόνων 45.000
Ελένη Χρίστου Θάνου και παι- διάτης εις μνήμην συζύγου και πατρός Χρίστου	20.000	Χρυσούλα Γρατσιούνη εις μνή- μην Ευγενίας Φλέγγα 10.000
Μαριάνθη Πριοβόλου εις μνή- μην προσφιλών συγγενών	8.100	Ιωάννης Δερματάς εις μνήμην Βασιλικής Καρδαρά 10.000
Γεώργιος Δημόπουλος εις μνή- μην αδελφού Νικολάου	50.000	Σοφία - Στεφανία Γιαννοπούλου εις μνήμην Βασιλικής Καρ- δαρά 5.000
Αθανάσιος και Χρυσούλα Κε- ράνη εις μνήμην πατρός Δημ. Μπακατσιά και θείας Ευδο- ξίας Νικολοπούλου	70.000	Ξενοφών Ζορμπαλάς δια τους σκοπούς της Αδελφότητας 5.000
Οι ίδιοι εις μνήμην θείας Δέ- σπως Γιουρνά	5.000	Κος και Κα Ιω. Λεκού εις μνή- μην Παν. Αφεντάκη 10.000
Βασιλική Κεράνη εις μνήμην Δέσπως Κ. Γιουρνά	10.000	Γεώργιος Δημόπουλος εις μνή- μην γονέων και αδελφών 50.000
Καλίτσα Κοντογεώργου εις μνή- μην Βαρθάρας Μανίκα	2.000	Αριστείδης Γιουρνάς δια συν- δαπάνας ανακαιν. Πνευματι- Γωνιάς 10.000
Χρίστος Παναγιώτου εις μνή- μην πατρός του Νικολάου	7.500	Γιώργος Πριτσιόλας δωρεά δια επιδιόρθωσιν στέγης «Με- ταμορφώσεως» 5.000
Ελένη Χρυσοχόου - Κατσαράκη για τους εκπαιδευτικούς σκο- πούς Αδελφότητας	5.000	Τηλ. Κομπορόζος εις μνήμην Γεωργίου Χονδρού 10.000
Στεφανία Γιαννοπούλου δωρεά	6.000	αδελφού Μάνθου Κομπορόζου 10.000
Τρύφων Κομπορόζος εις μνήμην μητρός Ευφροσύνης	5.000	Αθαν. Κεράνης εις μνήμην πα- τρός του Ιωάννου Κεράνη 10.000
Αθαν. Ι. Κεράνης εις μνήμην Σταύρου Κυρίτση	5.000	Βασιλ. Ιω. Κεράνη εις μνήμην συζύγου Ιωάννου 15.000
		Αθανάσιος Κεράνης εις μνήμην Γεωργίου Χονδρού 5.000

Σπύρος Δερματάς δωρεά	5.000	Ελένη Λιάπη - Βετσοπούλου εις μήμημν συζύγου Αριστείδη	10.920
Στέλα Γ. Παπαδή για την δια- μόρφωση του Κήπου Γ. Πα- παδή	10.000	Δημήτριος Λιάπης εις μήμημν προγόνων	18.240
Κος και Κα Ευαγγέλου Παπα- δάκη, εις μήμημν γαμβρού Παν. Αφεντάκη	20.000	Ιωάννης Ζυγιάρης εις μήμημν προγόνων	20.000
Ελένη Χρήστου Θάνου εις μή- μημν συζύγου Χρήστου	20.000	Σοφία Παπαδάκη - Αφεντάκη εις μήμημν συζύγου Τάκη	15.000
Ιωάννης Δερματάς εις μήμημν γονέων του	20.000	Ευγενία Μαστρογεωργοπούλου και παιδιά, εις μήμημν Στε- φανίας Γιαννοπούλου	15.000
Ροδάνθη Κυρίτση εις μήμημν συ- ζύγου - γονέων	4.714	Παναγιώτα Μούνσελου, εις μή- μημν Στεφ. Γιαννοπούλου	5.000
Καλίτσα Κοντογεώργου εις μή- μημν θείου Μανίκα	4.000	Μιχάλης Κωστόπουλος εις μή- μημν Στεφ. Γιαννοπούλου	10.000
Ευδοξία Κατσάκου εις μήμημν συζύγου Γεωργίου	20.000	Γεώργιος Μώρης εις μήμημν Στεφ. Γιαννοπούλου	5.000
Πόπη Μπάκη εις μήμημν γο- νέων και συζύγου	10.000	Βασίλειος και Καίτη Μώρη - Γάσπαρη εις μήμημν Στεφ. Γιαννοπούλου	5.000
Αλίκη Καραγκούνη εις μήμημν του συζύγου της	10.000	Βιργινία Δημοπούλου εις μή- μημν συζύγου Αθανασίου	5.000
Νίκη Θάνου εις μήμημν του συ- ζύγου της	5.000	Βιργινία Δημοπούλου εις μή- μημν θείας Ελένης Καρδαρά - Κατσούδα	5.000
Σταύρος Ζορμπαλάς δωρεά	5.000	Σεραφείμ Κατσάνας εις μήμημν πατρς Γεωργίου	20.000
Ελένη Καρδαρά εις μήμημν του συζύγου της	10.000	Μαρία Κεράνη και Ισμήνη Μπάρα, εις μήμημν Αικατε- ρίνης Μανίκα και Ιωάννη Μανίκα	17.164
Κο και Κα Χρήστου Μαστρο- γεωργοπούλου εις μήμημν Βασιλίας Καρδαρά	15.000	Αριστείδης και Πιπίτσα Γιουρ- νά εις μήμημν Δέσποινας Γιουρνά και Αλεξάνδρας Πο- λύζου	20.000
Αικατερίνης Ζορμπαλά	15.000	Χαρίκλεια Κυρίτση εις μήμημν αδελφής Αλεξάνδρας Πολύζου αδελφής Αλεξάν. Πολύζου	10.000
Κος και Κα Γιάννη Μαστρογε- ωργοπούλου εις μήμημν Βα- σιλικής Καρδαρά	10.000	Κατίνα Αντωνίου εις μήμημν γονέων Ευφροσύνης και Χρί- στου Ζωγράφου	5.000
Αικατερίνης Ζορμπαλά	10.000	Κατίνα Αντωνίου εις μήμημν συζύγου Γεωργίου	5.000
Κος και Κα Γεωργίου Μώρη εις μήμημν Βασιλικής Καρδαρά	5.000	Δέσποινα Μώρη - Καρά εις μήμημν Στεφ. Γιαννοπούλου	10.000
Γεώργιος Δημόπουλος εις μή- μημν γονέων και αδελφών δια την επισκευήν της Πνευμα- τικής Γωνιάς	200.000	Ιωάννης Δερματάς εις μήμημν αδελφής του Στεφ. Γιαννο- πούλου	50.000
Μαρία Δημ. Φλώρου εις μήμημν συζύγου Δημητρίου Φλώρου	10.000	Κώστας και Χρήστος Τριαντα-	
Σωτήριος και Χρυσούλα Φωτο- πούλου εις μήμημν του αδελ- φού των Γεωργίου Χονδρού	100.000		
Νικήτας Κουτσούκης εις μή- μημν Στεφανίας Γιαννοπούλου	5.000		
Βασιλική Ντεζή εις μήμημν συ- ζύγου της Δημ.	5.000		

φύλλα εις μνήμην αδελφού Γεωργίου	200.000	Σπύρον Φλέγγαν εις μνήμην Ιω. Κεράνη	25.000
Βαγγ. και Ναυσικά Παπαδάκη εις μνήμην Κωνστ. Ι. Φλέγγα	5.000	Στέλα χήρα . Παππαδή εις μνήμην Γεωργ. Παππαδή	50.000
Μάχος Κομπορόζος εις μνήμην Στεφ. Γιαννοπούλου	10.000	Ηλία και Ελένη Μπόσου εις μνήμην Ιω. Κεράνη	3.0000
Τασία Ζαχαροπούλου εις μνή- μην προσφιλών συγγενών	10.000	Γεώργιο και Ελευθερία Σω- τηράκη εις μνήμην Ιω. Κε- ράνη	5.000
Τ. και Κική Γκότση εις μνήμην Βικτωρίας Μιμήκου	10.000	Ευφημία Παππαδή εις μνήμην Ιω. Κεράνη	2.000
Σπύρος Κεχριμπάρης εις μνή- μην συζύγου Βασιλικής	5.000	Τηλέμαχο Καμποράζη εις μνή- μην Ιω. Κεράνη	5.000
ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ από Ιουλ. '88 βιβλίο Ταμείου		Χρυσούλα Γρατσούνη εις μνή- μην Ιω. Κεράνη	5.000
ΑΠΟ:		Γιάννη Μαστρογεωργόπουλο εις μνήμην Νικ. Ζωγράφου	8.000
Κο και Κα Ιω. Ζυγιάρη εις μνή- μην Σερ. Λιάπη και Κ. Πιρο- βόλου	7.500	Χρίστο και Αντιγόνη Μαστρο- γεωργοπούλου εις μνήμην Η. Ζωγράφου	5.000
Ελένην Χρήστου Θάνου εις μνή- μην συζύγου Χρήστου	40.000	Σωτηρία Νικ. Ζωγράφου εις μνήμην συζύγου Νικολάου	10.000
Νίνα και Τάσο Νικητάκη εις μνήμην πατρός Χρ. Θάνου	20.000	Στέλα Γ. Παππαδή εις μνήμην Ιω. Κεράνη	5.000
Νίκη Δ. Θάνου εις μνήμην πα- τρός Χρ. Θάνου	5.000	Παναγιώτη Γρατσούνη εις μνή- μη Ιω. Κεράνη	5.000
Αντιγόνη και Σταύρο Γεωργού- λη εις μνήμην Χρ. Θάνου	10.000	Στεφανία Γιαννοπούλου εις μνή- μην θείας Φώτ. Λιάπη	5.000
Τέλην και Ιωάννα Θάνου εις μνήμην αδελφού Χρ. Θάνου	10.000	εις μνήμην συζύγου Ιωάννη	5.000
Κώσταν Δ. Θάνου εις μνήμην Χρ. Θάνου	5.000	Τηλέμαχον Κομπορόζον εις μνήμην θείου Αθ. Παπακων- σταντίνου	5.000
Γιάννη και Βικτωρία Θάνου εις μνήμην Χρ. Θάνου	10.000	Φρόσω Σιδέρη εις μνήμην Ν. Ζωγράφου και Θ. Παναγιώτου	4'000
Ελένην Αριστοτ. Θάνου εις μνήμην Χρ. Θάνου	5.000	Γεώργ. Μητσάκη εις μνήμην Αθαν. Παπακωνσταντίνου	5.000
Ελένην και Γιώργο Ζαχαρίου εις μνήμην Χρ. Θάνου	5.000	Οικογ. Παν. Αρναούτη εις μνή- μην Αθ. Παπακωνσταντίνου	20.0000
Τηλέμαχον Κομπορόζο εις μνή- μην Χρ. Θάνου	10.000	Αδελφούς Στεφοπούλου εις μνή- μην Αθ. Παπακωνσταντίνου	5.000
Ντίνον και Νινέτα Θάνου εις μνήμην Χρ. Θάνου	5.000	Φρόσω Φασούλη εις μνήμην Αθ. Παπακωνσταντίνου	5.000
Θανάσην και Χρυσούλαν Κεράνη Θανάσην και Χρυσούλα Κερά- νη εις μνήμην πατρός Ιω. Κεράνη	5.000	Κατίνα Πανώρη εις μνήμην Αθ. Παπακωνσταντίνου	5.000
Σοφοκλήν και Ευγενία Φλέγγα εις μνήμην Ιω. Κεράνη	100.000	Τασία Ζαχαροπούλου εις μνή- μην Αθ. Παπακωνσταντίνου	5.000
Ροδάνθη Κυρίτση εις μνήμην Φωτεινής Χασιάλα	5.000	Οικογ. Μαρίας Παπακωνσταν- τίνου εις μνήμην Αθ. Παπα- κωνσταντίνου	10.000

Ελένη Παπακωνσταντίνου εις μνήμην Αθ. Παπακωνσταντίνου	5.000	Επαμ. Παππαδή εις μνήμην συζύγου Ελένης	10.000
Μαρία - Φωτεινή Παπακωνσταντίνου - Κατσούνη εις μνήμην Αθ. Παπακωνσταντίνου	5.000	Σωτηρ. Ν. Ζωγράφου εις μνήμην μητρός Ελένης και συζύγου Νικολάου	5.000
Οικογ. Δημ. Παπακωνσταντίνου εις μνήμην Αθ. Παπακωνσταντίνου	10.000	Ζαφείρα Παπακωνσταντίνου εις μνήμην συζύγου Μήτσου Παπακωνσταντίνου	100.000
Κον και Κον Λευτ. Σακελαρίου εις μνήμην Θωμά Καρδαρά	5.000	Ελένη Γ. Φλώρου και Σπ. Κομπορόζου εις μνήμην Φρόσως Κομπορόζου	5.000
Παναγιώτα Μουτσέλου εις μνήμην συζύγου Σεραφείμ	10.000	Ζαφείρα Παπακωνσταντίνου δωρεά	100.000
Σαβούλα Αϊθαλιώτη εις μνήμην συζύγου	3.000	Ιωάννην Πιστιόλην, δωρεά εις μνήμην πατρός του	10.000
Σταυρούλα Σιμεωνίδη εις μνήμην θείας Ελένης Παππαδή	2.000	Ελένην Αικατερ. Ζορμπολά, δωρεά εις μνήμην Κατίνας Ζαχαροπούλου	5.000
Γεώργιο Δημητρακόπουλο και Κυρίαν, εις μνήμην Αθ. Παπαστάθη	20.000	Χρίστον και Αντιγόνη Μαστρογεωργοπούλου εις μνήμην Μαρίτσας και Κατίνας Ζαχαροπούλου	10.000
Μαρία Τουλούκα εις μνήμην αδελφής Βασιλικής Καρδαρά	5.000	Χρίστον και Αντιγόνη Μαστρογεωργοπούλου εις μνήμην γονέων των	10.000
Βιργινία Δημοπούλου εις μνήμην συζύγου Αθανασίου και γονέων	4.000	Βιργινία Δημοπούλου εις μνήμην συζύγου Αθανασίου	5.000
Ζαφειρούλα Γεραγά εις μνήμην συζύγου Δημ. Παπακωνσταντίνου	100.000	Μαρίαν Τσιροπούλου εις μνήμην γονέων της	5.000
Όλγα Παπαδημητρίου εις μνήμην συζύγου Δημητρίου	10.000	Λευτέρην Σακελαρίου και Ελένην Καρδαρά εις μνήμην Θωμά Καρδαρά	25.000
Στάυρο Γεωργούλη εις μνήμην Ιω. Κεράνη	5.000	Όλγαν και Νίκον Παπαδημητρίου εις μνήμην Δημ. Παπαδημητρίου	10.000
Δέσποινα Λιάπη εις μνήμην συζύγου Σεραφείμ	6.400	Στεφανίαν Γιαννοπούλου εις μνήμην συζύγου	4.000
Γεώργιο Αποστολόπουλο εις μνήμην πατρός του Ιωάννου	5.000	Νικόλαον Κεράνην εις μνήμην Παν. Γρατσούνη	15.000
Ροδάνθη Κυρίτση εις μνήμην θείας Φωτεινής Λιάπη	5.000	Θανάσην και Χρυσούλαν Κεράνη εις μνήμην Π. Γρατσούνη	10.000
Κώστα Κυρίτση εις μνήμην Γεωργ. Παππαδή	8.000		

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Εν Γαύρω... του Χρ. Λύρα	37
- Μικρό Χωριό, Αμερική, Κατοχή, του Π. Γιαννακοπούλου	38
- Μια Ανήσυχη ημέρα, ποίημα του † Δημ. Ντελῆ	40
- Περί ἄρτου και διατροφῆς, του Β. Περισῆ	41
- Ξενητεμένοι, ποίημα του † Δημ. Ντελῆ	43
- Μικροχωρίτικα Γράμματα	44
- Ἐντυπα που λάβαμε	46
- Βιβλιοπαρουσιάσεις	49
- Από την Σκοπιά της Αδελφότητας	50
- Από τον Κόσμο της Ευρυτανίας και της Ρούμελης	59
- Μνήμες	63
- Λίγα λόγια για κείνους που ἔφυγαν	73
- Προσφορές εις μνήμην	85

Σκίτσο, όπως ήταν το «Χάνι» (Ξενώνας – Καφενείο) Μικρού Χωριού, λίγα χρόνια πριν καεί (1940)